GÜN

Siyasi Haber ve Yorum Dergisi
35
Ocak '88
500 TL (KDV dahil)

1988 ÖZGÜRLÜKLER YILI OLSUN

NÂZIM HİKMET'İN HİÇBİR YERDE YAYINLANMAMIŞ MEKTUBU

Avrupa'da ve Türkiye'de İnsan Hakları

AYIN KONUSU 141-142

1988 KUTLU OLSUN

TOPLUMSAL ilerleme süreci yalnızca kendi yasalarına bağlı olsaydı, herhalde gelecekten şimdiki kadar umutlu olamazdık. Yaşanılan karanlık bir dönem, zorbalığa güvenle inşa edilen bir rejim altında çaresiz, kırık-dökük ve dağılmış bulabilirdik kendimizi.

OYSA, insanların, sınıfsal ruhun ve politik partilerin dönüştürücü etkinliğine, kendi öz gücüne güven, bir bakıma diri kalmanın başlıca araçlarıdır. Toplumsal yasaları aşan bir bilinç ve moral etkinliğinin nelere kadir olacağı, yaşadığımız şu yedi yıl içinde yeniden görüldü.

12 EYLÜL sabahı hepimiz bir şeyler hissettik. O an içinde, yıllar boyu yaptıklarından pişmanlık duyanlar da oldu. Askeri marşların verdiği mahmurlukla, artık bu kez sonuncusu, diye düşündüler, bundan kurtulmak güç! Evlerin köşe bucağı telaşla kurcalandı, kitaplıklar devrildi. O sabah herkes kendi başınaydı. Yanık kokularıyla uçup gidenler üstünde pek de durulmadı. Uçup giden, hiçbir zaman vazgeçilemeyeceği düşünülen moral değerlermiş... nasılsa o sabah bir sır gibi saklanacaktı.

BİLİMSEL sosyalizm yalnızca toplumsal gelişimin yasalarını öğreten bir kılavuz değildir. Öyle olsaydı, herhalde bugünkü çekiciliğine sahip olmazdı. Bilimsel sosyalizmi bir yaşam biçimine dönüştürenler, 12 Eylül sabahı radyoyu soğukkanlılıkla dinlemiş olmalıydılar. Belki evlerinde en yakınlarıyla birlikte her zamanki gibi kahvaltılarını yaptılar, yılları bir sinema şeridi gibi gözlerinin önünde geçirdiler, öğleden sonra da birkaç saatliğine ilk önlemlerini almak için sokağa çıktılar...

YENİ bir yıla başlamak çok şey ifade edebilir. Bir geçmiş yılın değerlendirmesi, yeni bir dönem için tasarılar, programlar... Gelecek dönem, önceki yılların birikimi üstünde, kuşkusuz umutları çoğaltmaktadır.

1987 yılı ülkemizin sol ve sosyalist güçleri için önemli kazanımlarla geçti. Rejimin tasfiyesinin ana halkası olan işkence, cezaevi terörü ve topyekün insan hakları sorununun kesin çözümü doğrultusunda etkin çalışmalar yürütüldü. Ne var ki, hükümetin ve 12 Eylülcülerin, insan haklarının temel ilkelerini benimsemekte ne kadar ayak diredikleri de yaşadık. Son olarak Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'ya yapılanlar, işkencenin aynı şiddetiyle sürdüğünü açığa çıkarttı. Cezaevlerinde aldatıcı bir nisbi iyileşme görüldü. Düşünme, düşünceyi yayma, örgütlenme özgürlüğü hâlâ tehdit altında. 1988 yılı sol ve demokratik kamuoyunun dikkat merkezine insan haklarını getiriyor. 1987, gücümüzü yeniden keşfetmemizi sağladı. 1988'i Özgürlükler Yılı yapacak olan, işte budur. Sevgiyle, dostlukla...

İÇİNDEKİLER

GÜN AYLIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

Sahibi: **Sami Alptekin**
Yazıişleri Müdürü: **İsmail Doğaner**
Sendika ve İşçi Sorunları Danışmanı: **Özcan Kesgeç**
Yönetim Yeri: 856. Sokak, 3/502, Konak-İzmir, 13 72 66
İstanbul Bürosu: **Taner Renda,** Asmalı Çeşme Sokak 14/2 Sultanahmet-İstanbul
Ankara Bürosu: **Cemil Turan,** Menekşe Sokak, 27/5 Kızılay-Ankara, 118 38 26
Adana Muhabiri: **Ömer Uz**
Kıbrıs Muhabiri: **Zeki Erkut**
Abone Koşulları: Yurtiçi / Yıllık 3500 lira - Altı Aylık 2000 lira.
Yurtdışı / Yıllık 20 DM - Altı Aylık 10 DM.
Posta Çeki No: 275808, İstanbul.
Baskı: Engin Ofset.
Film: Delta Grafik.
Genel Dağıtım: Hür Dağıtım.

1988 ÖZGÜRLÜKLER YILI OLSUN

YENİ bir yıla olduğu kadar, yeni siyasi gelişmelere gebe bir döneme giriyoruz; dünya da, ülkemiz de yeni gelişmelerin eşiğinde. Üstelik, dünyadaki olası gelişmeler ile ülkemizdekiler arasında çok sıkı, çok yakın bir ilişki bulunuyor.

Gorbaçov-Reagan doruk toplantısı sonucunda orta erimli nükleer füzelerin imhası konusunda varılan antlaşma barış güçlerinin paha biçilmez bir kazanımı oldu. Bununla birlikte, emperyalist ülkelerdeki askersel-sınai komplekslerinin başını çektiği saldırgan güçlerin silahlanma yarışını başka alanlarda sürdüreceklerinden, yumuşamaya giden süreci var güçleriyle engellemeye çalışacaklarından kuşku duymamak gerekiyor. Seçimlerden sonra ülkemizde oluşan yeni siyasal ortam dünyadaki bu gelişmelerden fazlasıyla etkilenmeye adaydır.

Artık Türkiye emperyalizmin en gerici, en saldırgan güçlerinin iştahını daha fazla kabartan bir konumdadır. Nükleer ya da geleneksel silahlar bakımından "yeni yükümlülükler" üstlenmemize ilişkin baskılar çoktan başladı.

Öyle görünüyor ki, önümüzdeki dönemde ülkemizdeki barış ve demokrasi mücadelesi arasındaki ilişki çok daha netleşecek. Ülkemizin dünyadaki barış ve yumuşama eğilimine denk düşen bir rotaya girmesi, aynı zamanda demokrasinin serpilip gelişmesi anlamına gelecek.

"Barış" için söylediklerimizi "demokrasi" için de söyleyebiliriz. Diyebiliriz ki, demokrasi mücadelesi geliştikçe ülkemizi barış ve yumuşama sürecine yakınlaştırabiliriz; ulusal çıkarlarımızı daha etkili koruyabiliriz; ulusal kaynaklarımızı daha iyi değerlendirir, daha iyi bölüştürebiliriz.

ÖNÜMÜZDEKİ dönem barış ve demokrasi güçleri için çetin bir dönem olacaktır; bunu biliyoruz. Ama bilmek zorunda olduğumuz bir şey daha var: O da aynı dönemin barış ve demokrasinin düşmanları için hiç de kolay bir dönem olmayacağıdır.

Türkiye'nin beş kişinin iradesiyle yönetildiği dönemler geride kaldı; bunu olumlu bir gelişme sayabiliriz. Ne ki, yeni parlamentoda Anavatan Partisi'nin yüzde 36'lık bir oyla, yüzde 64'lük bir çoğunluk elde etmesini de, ülkemizin beş kişinin iradesiyle yönetildiği dönemin doğrudan etkisine bağlamadan açıklayamayız. Siyasal gündemdeki en temel düğüm gevşemesine gevşemiştir ama, henüz çözülememiş.

Bu düğümü çözmek önümüzdeki dönemin görevidir.

Düğümü çözmenin de yolu, yöntemi olmalı. Eğer yol ve yöntem bilemezsek, yapılacak işleri doğru biçimde sıralayamazsak, düğümü daha da karmaşık hâle getirmek pekalâ olanaklıdır.

Türkiye'de rejim bunalımının parlamentoya yönelik bir hareketle başladığı akıldan çıkartılmadığı takdirde başlangıç noktası da belli olacaktır. Bize göre, başlangıç noktası parlamentonun siyasal yaşamda en üst organ olarak yerini almasının sağlanmasıdır.

Bugün Meclis'te Anavatan Partisi ne kadar güçlüyse, Meclis dışında, seçmenler arasında da muhalefet o kadar güçlüdür. Bu durumun seçmen iradesinin Meclise yansımasından ne ölçüde uzak olduğu açıktır. Böyle bir şeye izin verenlerin parlamentonun en üst organ olarak görev yapmasını içlerine sindirdikleri söylenebilir mi? Anavatan Partisi'nin ve işbirlikçilerinin attığı her adım bunun tam tersini gösteriyor.

Kaldı ki, Türkiye kendini parlamentonun üstünde gören gizli ya da açık, "yasal" bir kılıfa bağlanmış ya da bağlanmamış, kişi ve kurumların bulunduğunu hem de alabildiğine etkili olduğu bir ülkedir. Ülkemizde parlamentonun en üst kurum olarak işlev görmesinin karşısında yer almak, aynı zamanda, parlamento dışında oluşan, oluşması gereken muhalefete tahammülsüzlük biçminde kendini ele veriyor. Demokrasi, parlamento ile, halkın siyasi yaşama katılımını sağlayan her türlü kanalın birbirini etkilediği, bunun özgür, açık ve meşru yolların bulunduğu bir rejim olmak zorundadır.

Ve nihayet parlamentonun en üst organ olarak görev yapmasını hiçbir siyasi yasağı tahammülü olmayan bir oluşumu gerektirir. Eğer ülkemizde Komünist Partisi'nin, islamcı akımın ve Kürt demokratların parlamentoya ulaşmasının önüne binbir engel çıkartılıyorsa, bu kurumun en üst organ olarak işlev görmesinin gerçekten istendiği öne sürülebilir mi?

Parlamentonun en üst siyası organ olarak görev yapması bu bağlamda değerlendirilmelidir. Ve önümüzdeki dönemde başta parlamentonun en üst siyasi organ olarak görev yapması olmak üzere, demokrasinin bütün kurum ve kuralları ile yerleşmesini sağalamak üzere, parlamento içi ve dışı muhalefetin birleşmesinin sağlanması başarılmalıdır. Çoğunluk ağırlığını parlamento içi ve dışı kanallardan her fırsatta gösterdikçe, halkın kendi yazgısını özgürce belirlemekten asla vazgeçemeyeceğini herkes bir daha unutmamak üzere öğrenecek.

Onun için diyoruz ki, 1988 yılı barış, özgürlükler ve insan hakları için mücadele yılı olmalıdır. Elbirliğiyle...

141-142 KALDIRILMALIDIR!

Türkiye Barolar Birliği Başkanı Teoman Evren

"141 ve 142. maddeyi hem hem fikir hem örgütlenme hürriyetine aykırı görüyoruz."

GÜN□ Sayın Evren, 141. ve 142. maddeler üzerine düşüncelerinizi almak istiyoruz. Bu maddelerin demokrasiyle bağdaşmadığı ve değişmesi konusunun yeniden canlı bir biçimde gündeme geldiği bu günlerde avukatlarımızın birliğinin başkanı olarak görüşlerinize, bir tekrar bile olsa, başvurmak istiyoruz.

TEOMAN EVREN□ 141. ve 142. maddeler hakkındaki Türkiye Barolar Birliği (TBB)'nin de benim de fikrim çeşitli vesilelerle hem basına hem kamuoyuna açıklanmış bulunuyor. Biz 141. maddenin ve 142. maddenin önce örgütlenme hürriyetine sonra da örgütlenme niyeti yanında, bu örgütlenmenin ve bazı düşüncelerin propagandasının yapılabilmesine,yani özgürce fikir açıklanabilmesine aykırı mahiyette iki madde olarak düzenlenmiş olduğu kanısındayız ve bunu her fırsatta söylüyoruz. Şurası muhakkak ki, bu maddeler gerçekten demokratik bir ülkenin demokrasi anlayışıyla bağdaşamaz, bağdaşmamaktadır da. Nitekim bunun sakıncaları görülüyor. Şunu belirtmek mecburiyetindeyim ki, antidemokratik birçok rejimler demokratik oluşumlara ve etkileşimlere, demokratik hareketlere kolay kolay olanak tanımamaktalar. Ama onların olanak tanımaması demek, demokrasinin niteliğinin zedelenerek, antidemokratik olabilecek bazı fikirlerin Türkiye'de ve demokratik bir yapı içinde belirtilmesinin, propagandasının yapılabilmesinin benimsenmesinin karşısında olmak olarak düşünülmez. Onun için bu iki maddeyi de biz, açıkça hem fikir hürriyetine hem örgütlenme hürriyetine aykırı gördüğümüzü belirtmek isteriz. Bu maddeler aslında, İtalya ceza kanunundan alınmıştır. İtalya ceza kanununun faşist bir rejimin iktidarda bulunduğu sırada öngördüğü maddelerdir. Bunlar bilahare İtalya'da bile değiştirilmiştir.

Biz TBB olarak, özellikle 141. maddedeki unsurlar arasında cebir

1988, demokrasi güçleri için bir Özgürlükler Yılı olacaktır. Geçen bir yıl içinde demokratik,sol güçlerin attığı adımlara bakıldığında, 1988 büyük umutlar beslemek için pekçok nedenimiz olduğu görülecektir. 1987, çok önemli adımların atıldığı, bir toparlanma ve yığınsal demokratik gösterilerle, sol ve demokratik güçlerin taleplerini ciddi biçimde yükselttiği bir yıl oldu. 1988'ı Özgürlükler Yılı yapabilmek için güvencemiz, 1987'nin birikimine dayanmaktır. En önemli eksiğimiz yine kararlı bir birlik oluşturamamaktı. 1988, sol blok güçlerinin birliğini pekiştirdiği bir yıl da olacaktır. Çok iyi biliyoruz ki, devrimci-demokratik, sol ve sosyalist güçlerin düşüncelerini yayma ve serbestçe örgütlenebilmeleri önündeki başlıca engel 141. ve 142. maddelerin tehdididir. 1988'i Özgürlükler Yılı yapacak en önemli hedefler arasında, 141-142'nin kaldırılması gelmektedir. GÜN bu sayısından başlayarak, politik tutukluların özgürlüklerine kavuşmaları için sınırsız bir genel af, işkencenin durdurulması, binlerce politik göçmenin sürgünden yurda dönüşlerinin gerçekleştirilmesi ve 141-142'nin kaldırılması konularını sürekli gündeminde tutacaktır. Rejimin tasfiyesi öncelikle bu direklere yönelinmesinden geçmektedir. Bu sayıda 141-142 konusunu elealmayabaşlıyoruz. Başlıyoruz diyoruz, çünkü yukardaki konularımızın hiçbiri yalnızca bir sayıyla ele alınıp tamamlanacak nitelikte değil. Başlayacak ve sürdüreceğiz.

"Bana göre 141-142. ve 163. maddeler arasında büyük bir benzerlik yoktur. Büyük bir farklılık vardır. Ve özellikle Türkiye gibi dinsel devlet anlayışından, yapısından gelmiş ve böyle bir devlet anlayışına gitme temayülündeki insanların çok olduğu bir ülkede, bu maddenin laikliğe aykırı bazı girişimleri, tertipleri önleyebilmek için düzenlenmesi, belki bu şekilde değil ama, bir şekilde yeniden düzenlenmesinin gerekli olduğunu söylemek istiyorum."

unsurunun eklenmesi fikrindeyiz. Yani cebren teşebbüsün suç olmasının mümkün olduğu, cebir unsuru eklendiği taktirde cebren olmayan her türlü faaliyetin suç olmaması sonucunu doğuracağını söylemekteyiz. Bu unsur eklendiği taktirde, olaylar kendiliğinden çözülecektir.

□ Bu maddelerin değiştirilmesi için önümüzdeki dönem hükümet bir çalışma içine girecek mi, ne dersiniz?

□ 141 ve 142. maddelerin değiştirilmesi doğrultusunda ANAP'ın bizimle aynı düşüncede olabileceğini sanmıyorum. Zaten bunu gösteren çok belirgin örnekler var, nitekim, çok yakın zamanda bir ceza kanunu ön tasarısı, taslağı hazırlanmıştır. Bu taslakta bu maddelerin çok çetin mücadeleleri ve tartışmaları olmuştur ve bu maddeler hemen hemen aynı şekliyle muhafaza edilmiştir. Ve bunun için de, iktidarı temsil eden hükümet yanlısı temsilciler, çok büyük bir mücedele vermişlerdir.

Böyle bir aşamada bu maddelerin değişebileceğini zannetmiyorum. Aslında AET'ye girme düşüncesinde olan bir ülkenin mutlaka bu maddeleri değiştirmesi gerekecektir, gerekmektedir. Belki ANAP da böyle bir zorunlulukla 141. ve 142. maddelerin değiştirilmesi fikrini kabul edebilir. Ancak bugünkü aşamada ben böylesi bir gelişmeyi mümkün görmediğimi açıkça söylemeliyim.

□ Avrupa'da bu yönde özellikle Kutlu ve Sargın nedeniyle ciddi bir tepki doğdu. Ülke içinde de muhalefetin düşünceleri beliriyor. Bunlar gelişmeleri etkiler mi?

□ Bu konudaki tartışmalarda bazı hatalar var. Ben özellikle Avrupalı parlamenterlerin, Türkiye'de Türkiye'yi yargılar gibi konuya eğilmelerinin kesinlikle yarar getirmeyeceği fikrindeyim. Çünkü daha çok bu maddelerin mücadelesini yapan gruplar, örgütler, fikir sahipleri bağımsız Türkiye düşüncesiyle hareket etmektedirler. Bu düşünceyle hareket eden insanların, grupların bazı Avrupalı kaynaklardan baskı beklemelerini son derece gerip bulduğumu söylemek istiyorum. Öncelikle bu konuyu biz Türkiye'de, Türk demokrasisinin mücadelesi içinde halletmek zorundayız.

□ Düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü düzenleyen maddeler neleri içermelidir? Neler olmalıdır?

□ Düşünme ve örgütlenme özgürlüğü için neler olmalıdır dediğinizde, siz kendiniz birtakım sınırlamalar koymaya taraftar olduğunuzu ifade etmektesiniz. Biz bu maddenin kaldırılması gerektiğini ifade ederken, hiçbir kayıtlama getirilmeden, düşünme ve örgütlenme özgürlüğünün en geniş anlamda gerçekleşmesinden yana olduğumuzu söylemiş oluyoruz. Onun için neler getirilmelidir değil, bütün tehditlerin kaldırılması demek gerekir. Aksi halde bir özgürlükten sözetmek mümkün değildir.

□ Son sorumuzu 163. maddeyle ilgili düşüncelerinizi almaya sakladık. Bu tartışmalar hakkında neler söylemek istersiniz?

□ 163. maddenin ayrı bir özelliği var. Öncelikle şunu söylemek istiyorum ki, biz 141. ve 142. madde ve hatta 163. maddeye cebir unsuru eklensin derken, cebren olmayan her türlü olayı suç olmaktan kurtarılmış görmek istiyoruz. Cebren bir insanın diğerine fikrini kabul ettirmek için teşebbüse geçmesi ise suçtur ve bu suçu gayet doğal karşılarız.

163. maddedeyse, fikir özgürlüğü aslında sözkonusu değil. Bir vicdan özgürlüğü de söz konusu değildir. 163. madde daha çok vicdan özgürlüğü dışında, dinsel bazı doğmaların dünya işlerini düzenlemesi olayına karşı getirilmiş bir maddedir. Ve bu yapısı itibarıyle de kesinlikle vicdan özgürlüğü ile ilgili olarak görmüyorum hatta vicdan hürriyetine karşı bir pozisyon alabilecek olan insanların suçunu görebilmekteyim. Bana göre 141-142 ve 163. maddeler arasında büyük bir benzerlik yoktur. Büyük bir farklılık vardır. Ve özellikle Türkiye gibi dinsel devlet anlayışından, yapısından gelmiş ve böyle bir devlet anlayışına gitme temayülündeki insanların çok olduğu bir ülkede, bu maddenin laikliğe aykırı bazı girişimleri, tertipleri önleyebilmek için düzenlenmesi, belki bu şekilde değil ama, bir şekilde yeniden düzenlenmesinin gerekli olduğunu söylemek isterim.□

Av. Taner Ünlü

"Bu ayıptan kurtulmalıyız."

SANIYORUM Darvin'in "Totem ve Tabu" adlı eserinde idi, "Her yasak bir ayıbı gizler" sözü. Ya da böyle bir sonuç çıkıyordu. Bence bu ünlü maddeler de demokratik bir hukuk devletinin ayıbıdır; bu nedenle bir an önce bu ayıptan kurtulmamız gerekir. □

Halit Çelenk

"141-142. maddelerin kaldırılması, en önemli adımlardan biridir."

GÜN □ 141-142 konusunda kamuoyunda, demokratik kitle örgütlerinde ve siyasi partilerde tartışmalar sürüyor. Tartışmaların ortak noktası anılan maddelerin antidemokratik oluşu. Bu konuda sizin görüşleriniz nelerdir?

ÇELENK □ 141-142. maddelerin antidemokratik niteliği üzerinde öteden beri durulmuş ve bu konuda haklı eleştiriler yapılmıştır. Gerçekten bu maddeler, kabul ediliş amacı yönünden "anti-demokratik olma"dan da öte bir nitelik taşımaktadır. Anti-demokratik sözcüğü, demokratik ilkelere ters düşen yasal düzenleme ya da uygulamaları anlatır. 141-142'ci maddeler, düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü ortadan kaldıran hükümler olarak kuşkusuz antidemokratiktir. Ancak bu maddelerin, "baskı hukuku" olarak niteleyebileceğimiz yasal düzenlemeler arasında kendine özgü bir yeri ve amacı vardır.

F. Engels'in dediği gibi, "Bütün tarih boyunca, günümüze dek, şu ya da bu ölçüde yürürlüğe konulmuş yasalar, yalnızca sınıf egemenliğine ve sınıf sömürüsüne dayalı toplumsal ilişkileri korumuşlardır." (Marx-Engels, Devlet ve Hukuk Üzerine, Rona Erozan, Sa:756)

Ülkemizde, 1936 yılında kabul edilip beş kez değiştirilerek ve gittikçe de ağırlaştırılarak uygulanan 141-142. maddeler, bugüne kadar siyasal iktidarı elinde bulunduran sınıfın çıkarlarını korumuş ve "kurulu düzen"i savunmuştur. Bu düzen, azgelişmiş, çarpık kapitalist bir ekonomi sisteminin oluşturduğu düzendir. Maddelerdeki "müesses nizam" sözleri de aynı işte bu kurulu düzeni anlatmaktadır.

"Hangi düzenin bekçileri?" Başlığı altında Cumhuriyet gazetesinin 26 3 1974 günlü sayısında yayımlanan yazımızda bu konuda şunları söylemiştik:

ÇELENK: "Bu maddeler kurulu düzeni korumak için yürürlüğe konulmuştur."

"141. ve 142. maddeler, sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini kurma, sosyal bir sınıfı ortadan kaldırma, ülke içinde kurulu ekonomik ve sosyal temel düzenlerden birini devirmeye yönelik dernekler kuran ya da bu amaçlarla propaganda yapan kişileri cezalandırmaktadır. Yani bu maddeler kurulu ekonomik ve sosyal düzeni sürdürmek ve korumak için kabul edilmiş ve yürürlüğe konulmuştur.

Şimdi düşünelim: Maddelerde geçen ekonomik ve sosyal düzen hangi düzendir? Bu maddelerle korunmak istenen düzen nasıl bir düzendir?

1963 istatistiklerine göre sanayi ve tarım alanındaki sömürü oranlarını gösteren yüzdelere bakalım:

Bu yılda imalat sanayiinde artı değer oranı yüzde 42'dir. Yani kapitalist üretim içinde sanayi işçileri bir saat kendileri için çalışırken 2 saat 25 dakika kapitalist için çalışmışlardır. Başka deyimle yüz liralık bir yeni değer yaratan işçi, bu yeni değerin ancak 29 lirasını ücret şeklinde kendisi almakta ve bunun 71 lirası da üretken olmayan kapitaliste gitmektedir.

Tarım alanında yüksek gelirli yüzde 20 aile, millî gelirin yüzde 63,6 sını almaktadır.

Toplam Millî gelirin yüzde 33'ünü nüfusun sadece yüzde 1'i alıyor. Nüfusun yüzde 99'u Millî gelirin yüzde 67'sini alıyor.

Demekki ortalama bir hesapla, aslan payını alan 300 bin kişiden her biri yılda 56 bin lira gelir sağlarken 29 milyon 700 bin kişiden her biri de yılda 1146 lira gelir sağlıyor.

Bu rakamlar 1963 yılı istatistiklerinin rakamlarıdır. Sanayi ve tarım alanında o tarihten bu yana kapitalistleşme süreci daha da çok gelişme göstermiş olduğundan sömürücü yabancı sermayenin de katkısıyla bu oranların, işçi, yoksul köylü ve dar gelirliler aleyhine ve üretici olmayan kapitalist sınıfın ve büyük toprak sahiplerinin lehine bir gelişme gösterdiği kuşkusuzdur.

Yukarıdaki oranlar, ülkemizde-

> **"*Ülkemizde, 1936 yılında kabul edilip beş kez değiştirilerek ve gittikçe de ağırlaştırılarak uygulanan 141-142. maddeler, bugüne kadar siyasal iktidarı elinde bulunduran egemen sınıfın çıkarlarını korumuş ve 'kurulu düzen'i savunmuştur. Bu düzen, azgelişmiş, çarpık kapitalist bir ekonomi sisteminin oluşturduğu düzendir. Maddelerdeki 'müesses nizam' sözleri de işte aynı kurulu düzeni anlatmaktadır.*"**

ki sömürü mekanizmasını gösteren sadece bir kaç örnektir. Bu örnekler daha da çoğaltılabilir.

Oysa toplumun ekonomik yapısının gelişmesi, üretim araçlarının toplum mülkiyetine geçmesi doğrultusundadır. Üretim araçlarının toplumun mülkiyetine geçmesi gerçekleştiği takdirde Millî gelir dağılımındaki adaletsizlik ve eşitsizlik ile sömürü de ortadan kalkacaktır.

İşte inceleme konusu maddeler; üretim araçlarının, özel mülkiyetin tekelinde kalmasını ve üreticinin toplu halde ürettiği millî gelirin de bireylerin, şirketlerin, kartellerin elinde toplanmasını ve onların tekelinde kalmasını sağlamaktadır.

141-142 inci maddelerin, tutuculukları ve toplumun sosyal, ekonomik gelişmesini engelleyici nitelikleri ve ülkemizde burjuvazinin egemenliğini sürdürmeye destek olmaları buradan gelmektedir.

Bu açıklamadan sonra yazının başında sorulan sorunun gerçeğe uygun cevabı şu olacaktır: 141-142 maddeler, yurdumuzda Anayasamıza da ters düşen, dışa bağımlı tekelci kapitalist düzenin bekçiliğini yapmaktadır."

Günümüzde kapitalistleşme süreci daha da yoğunlaşmış, sömürü oranı daha da yükselmiştir. Bununla ilgili önemli araştırmalar yapılmıştır sorulan soruya yanıtımızı [illegible]lamak için bu araştırmalara değinmek istemiyoruz.

İşte 141-142. maddeler; işçi ve emekçi sınıf ve tabakaların emeğini sömürerek yoksullaşmasına neden olan, "dışa bağımlı, çarpık bir kapitalist ekonomi sistemi"ni koruyan ve güvence altına alan nitelikleriyle ve bu anlamda demokratik ilkelere aykırıdır.

☐ **ANAP büyük bir çoğunluğa sahip olarak tekrar iktidar oldu. Sizce ANAP bu konuda nasıl bir anlayışın sahibidir? Ve yasal değişikliğin gerçekleşmesi için nasıl bir yol izlenmeli, neler yapılmalıdır?**

☐ 16 Mart 1987 gününde, sayın Turgut Özal, ünlü Alman dergisi **Spiegel'in**, "islamcı demokratik parti ile komünist partinin kuruluşunu engelleyen yasa maddeleri tabu olarak kalacak mı?" sorusuna, şu yanıtı vermiştir:

"Türkiye'nin kuruluşunda bu yasaklar gerekli idi. Ancak gelişme süreci ve Ortak Pazar'a uyumunda Türkiye büyük bir olasılıkla belli bir zaman sonra bu iki temel kuralından vazgeçebilir. Ben, bu konuların genel anlamda tartışılmasından yanayım." (Milliyet, 17/3/1987)

Daha sonra Devlet Bakanı Ali Bozer şunları söylemiştir:

"..AET'ye giren bir ülke oranın normlarına uyar. Bu itibarla tabii mevzuatımızı bu açıdan gözden geçireceğiz. Hepsini birlikte yeni bir düzenlemeye tabi tutacağız. Zannediyorum sayın başbakanım da böyle düşünmüştür." (Nokta Dergisi, Sa:13, 5 Nisan 1987)

Bu konuda Başbakanlık danışmanı ve Devlet Bakanı Hasan Celal Güzel'in şu sözlerini de anımsatmakta yarar vardır. Hasan Celal Güzel konuyla ilgili olarak şunları söylüyor:

"Size sadece 141, 142, 163. madde bakımından değil daha genel bir değerlendirme yapmak istiyorum. Bizim Esas Teşkilat Kanunumuz olan Anayasa, Türk Medeni Kanunu ve Türk Ceza Kanunu. Bunlar devletin düzeni ile ilgili üç temel kanundur. Tekrar gözden geçirilmesi, değerlendirilmesi lazımdır.. Onun için başta Anayasa olmak üzere Medeni Kanun ve Ceza Kanununun değiştirilmesi gerektiği kanaatındayız. Ayrıca hemen şunu da ilave edeyim, bu girmek için talepte bulunmak üzere bulunduğumuz AET camiası içinde de yer almak bakımından bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır." (Nokta Dergisi, ags)

Yine sayın Adnan Kahveci de 141-142. maddeler konusunda aynı doğrultuda açıklamalarda bulunmuştur.

Sayın Özal tarafından, bir Avrupa ülkesi ve Avrupa'nın bir parçası olduğumuz, çağ atladığımız ve demokratikleşme sürecine girdiğimiz sık sık yinelenmiştir. Üyelik için de AET'ye başvurulmuştur.

Siyasal iktidarın üst düzeyde temsilcileri tarafından söylenen bu sözler 141-142. maddeler konusunda bir "taahhüt" oluşturmaktadır. Bu açıdan ANAP iktidarının anılan maddelerde değişiklik yapması beklenebilir. Hazırlanan Ceza Yasa Tasarısında bu konuda yeni düzenlemelere yer verilebilir.

☐ **Yasanın değişikliği ve yeniden hazırlanması gündeme geldiğinde, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü konusunda neler yer almalıdır? Ve özellikle nelere yer verilmelidir?**

☐ İnancımıza göre; demokratikleşme sürecinin hızlandırılması ve demokratik bir rejime ulaşılabilmesi için 141-142. maddelerin kaldırılması en önemli adımlardan biridir.

Maddelerde değişiklik yapma yoluna gidilerek, maddelerin şu ya da bu biçimde korunması, bu amacın gerçekleşmesine yardımcı olamaz. Çünkü bu maddeler demokrasinin temel ilkeleriyle bağdaşamaz.

Maddelere "zor öğesi"nin konulması da sorunu çözüme kavuşturamaz. Çünkü geçmişte; Bilimsel Sosyalist düşüncenin "zımnen" zoru içerdiği, açılan davalara konu yapılan konuşmalarda, yazılarda ya da örgütlenmelerde "zor" önerilmese bile 141-142. maddelerdeki suçun oluşabileceği (Zımni zor öğesi) yönünde uygulamamalara ve kararlara rastlanmıştır.

Zımni zor öğesi ne demektir?

Zımni zor öğesini savunan ve kabul edenlerin anlayışına göre: Bir örgüt, amacına ulaşabilmek için zor'u kabul ettiğini açıkça söylememiş olsa bile, bu örgütün zora başvurmaksızın amacına ulaşması olanaksız ise, zor öğesinin varlığını zımnen kabul etmek gerekir, ayrıca ispatlanmasına gerek yoktur. Yayın ve konuşmalarda da durum aynıdır.

Bu savı ileri sürenler şu düşünceden hareket etmektedirler:

Marksist teori sınıf mücadelesini esas alan ve devrimlerin ancak silahlı mücadele ile gerçekleşeceğine inanan bir doktrindir. O halde, bu hedeflere ulaşmak için propaganda yapanlar ya da örgüt kuranlar, zor yönetimini benimsemiş sayılmalıdırlar.

Biz hemen söyleyelim ki bu sav, hukuk yönünden ve özellikle 141-142. maddeler açısından yanlış ve Ceza Hukukunun ana kurallarına da aykırıdır. Çünkü:

a- Maddelerde zımni zor öğesinin kabulü suçların temel öğesi olan **kast** öğesini ortadan kaldırır ve **kasıtsız suç** kavramının doğmasına olanak verir ki, bu, Ceza Yasasının "kasıtsız suç olmaz" ilkesine aykırı düşer.

b- Zımni zor öğesinin kabulü halinde, "Kanunsuz Suç Olmaz" ilkesi ortadan kalkar.

c- Böyle bir tutum, kişi ve kuruluşları peşinen suçlamak sonucunu doğurur ve kişiyi temel hak ve özgürlüklerinden yoksun bırakır.

Kaldı ki eğer komünist ya da sosyalist bir parti tüzük ya da programında **demokratik yöntemlerle** iktidara gelmek istediğini açıkça kabul etmiş ise, böyle bir partinin, zımni zor öğesini varsayarak, 141. maddeyi ihlal ettiğini ileri sürmek, en ilkel hukuk anlayışıyla bağdaşamaz. Günümüz Avrupa'sında bunun örnekleri vardır.

Bununla beraber, yukarıda sözü edilen bu uygulamalar ve değerlendirmeler, maddelere zor öğesinin konulması yoluyla yapılacak bir değişikliğin demokratik ilkelere ters düşeceğini ve uygulamada yeni ve içinden çıkılmaz karışıklıklara yol açacağını açıkça gösterir.

□ **Bazı çevrelerce Türkiye'de komünist partisi kurulması için henüz erken olduğu iddia ediliyor. Sizce bu ifade ile söylenmek istenen nedir?**

□ Bu tür düşünceler; demokrasiye inanmayanların, düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü içten benimsemeyenlerin, demokratik bir düzen ortamında kişisel ve sınıfsal çıkarlarının bozulacağına inananların düşünceleridir. □

Av. Güney Dinç

"Sözkonusu maddeler toplumsal dinamiği dondurmaktadır."

DEMOKRASILERDE her düşünce özgürce tartışılıp örgütlenebilmelidir. Düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü kısıtlayan TCK'nın 141. ve 142. maddeleri toplumun gelişmesini engelleyen ayakbağları durumuna gelmiştir. İçte ve dışta, bu sıkıntı çok belirgin biçimde görülmektedir. 1946'dan beri siyasal iktidarların seçimle yenileneceği benimsendiğine göre, halka engeller koymanın anlamı yoktur.

Sözkonusu maddeler toplumsal dinamiği dondurmakta, yeni gelişmelere set çekmektedir. Siyasal partiler arasındaki yarışmayı hantallaştırmakta, seçim dönemlerini fakirlik edebiyatına dayanan slogan gösterisine dönüştürmektedir. Görünüşe göre, tek sınıf egemenliğini önlemeyi amaçlayan bu maddeler, aslında, çoğunluğu azınlığa bağımlı kılmaktadır. Böylece dengesiz sınıfsal baskıların kaynağı olmaktadır.

Demokrasiden korkmamak gerekir. Bir başka deyişle, yasaklar üzerine demokrasi kurulamaz. Toplumsal denetim yetersiz kalırsa, öz bir yana bırakılarak, toplum, her gün yeni biçimler edinen geleneksel kavgalar arasında bocalamaya itilir. Tutucu politik akımlar kısa dönemde bu belirsizlikten önemli yararlar sağlasalar bile, gelişmenin engellenmesi tüm ulusun yoksullaşmasına neden olur.

Elbette uluslararası düzlemdeki çelişki de önemlidir. Gelişmeler gösteriyor ki, bu konu çözülmeden Batı'yla bütünleşme girişimlerinden olumlu sonuç almak olanaksızdır. Salt bu amaçla yasalarda bazı yumuşutmalar beklenebilir. Ancak sorun halkın ve onların sözcüsü olan siyasal partilerin demokrasiyi algılayıp özümleme düzeyleriyle doğrudan bağlantılıdır. Kesintisiz, yönlendirmesiz halkın etkinliğinde sağlıklı bir demokrasiyi kurumlaştırmak için, TCK 141. ve 142.maddelerle birlikte bilinen tüm yasal engellerin kaldırılması zorunludur.□

141-142 zincirini kıralım

RASİM ÖZ

BİLİNDİĞİ gibi, faşist Mussolini yönetiminin 1930 yıllarında İtalya halkının boynuna geçirdiği, 270-272 zinciri, 1936 yılında da 141 ve 142 numaraları verilerek, devletin korunması maskesi ile ülkemiz ilerici, devrimci ve yurtseverlerinin boynuna geçirilmek üzere, 1926 tarihli ceza yasamıza monte edilmiştir.

İlk kabulünde dahi, bu maddelerde yasaklanan sınıf egemenliğinin "ŞİDDET KULLANMAK" suretiyle gerçekleşmesi öngörülmüştür.

Duçe'nin 270-272. maddeler balyozu ile İtalya halkına uyguladığı zulüm, kendisini 1945 yılından idama götürürken, ülkemizde 1949, 1950 ve NATO'ya girişimizle birlikte 1951 yılında daha da ağırlaştırılarak, bugünkü şeklini almış, düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün üzerinde; kanunilik unsurundan da yoksun, istenildiği zaman istenildiği şekilde, **keyfi olarak** kullanılmaya olanaklı, birer "Demoklesin kılıcı" gibi sallanıp, doğrayıp duragelmiştir.

Özellikle, madde metninde, 1936 kabulünde yer alan, suçun gerçekleşmesi ve maddenin ihlâli için öngörülen "şiddet kullanma" koşulunun kaldırılması ile, maddelerdeki unsur tayinindeki belirsizlik, uygulayıcının kişisel yorumuna dayalı bir uygulama olanağı yaratmıştır.

Bu maddeler, devletin korunması, sınıf egemenliğinin önlenmesi görünümünde, özü ile, egemen sınıfların mevcut düzenini savunmak, demokratik gelişmeyi, özgür düşünmeyi ve bunu ifade etmeyi, kurulu düzenden yana olmayanların suçlamasını, sindirilmesini ve cezalandırılmasını amaçlamıştır.

Hukukun ve çağdaş ceza yargılamasının cezalandırdığı şey, "düşünce" değil, eylemdir. Yani fiil yönünden "İcrai hareketlerin" yapılmış olması gereklidir. İcra hareketleri yoksa, fiil de (eylem) yoktur.

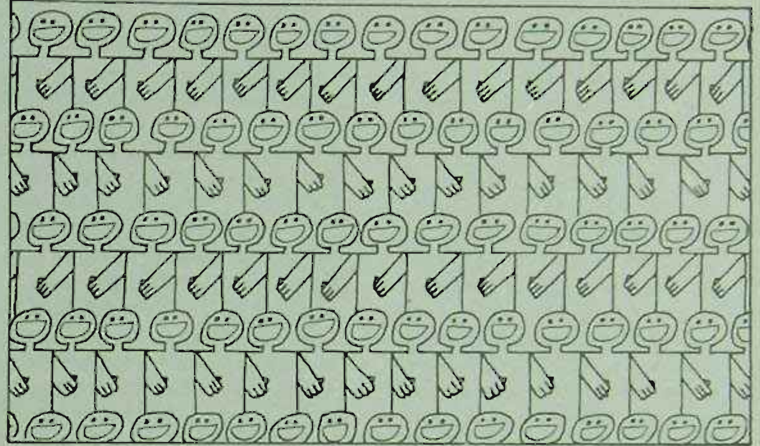
Oysa, TCK'daki; 141 ve 142 maddeler eylem aramaksızın, salt bir düşünce etrafında birleşmek ile düşünceyi ifade etmeyi ve açıklamayı cezalandırmak için yeterli görmekte ve bu yolda uygulanma olanağı vermektedir.

Bu maddelerin uygulanmasında, insan haklarının en kutsallarından biri olan, salt düşünmede bile "kast" öğesinin varlığı kabul ediliyor. Oysa, Sayın Prof. B.Savcının dedikleri gibi, "düşüncenin şartı yine düşüncedir."

Eylem ve özel kast bulunmadan, çağdaş demokratik dünyada düşünce ve bir düşünce etrafında birleşme suç sayılamaz ve cezalandırılamaz. Devlet kendini düşüncelere karşı değil, eylemlere karşı koruyabilmelidir.

siyasal iktidarın da demokratik niteliğe sahip olması ve demokrasi kavramının vazgeçilmez ilkelerine saygılı olması insan hak ve özgürlüklerinin de her koşulda devletçe korunması ve güvence altına alınması gerekli ve zorunludur.

Mensubu olduğunu ileri sürdüğümüz batı demokrasilerinin hiç birinde böylesi ceza maddeleri mevcut değildir. İtalya Ceza Yasası müzesinde 270 ve 272. maddeler duruyor olsa bile, çoğulcu demokrasi kuralları içinde İtalyan Komünist Partisi yıllardan beri iktidar mücadelesi verebilmektedir.

Gerçekten, korunacak devlet, çoğulcu ve demokratik bir devlet ise,

Özgürlükler; zenginliklere göre zenginlik oranında ve zenginler için değil, insan içindir. Türkiye insanları da en azından uluslararası insan hakları sözleşmeleri ile de bağlı bulunduğu batı dünyası insanları kadar; özgürlüklere ve demokrasiye layık insanlardır.

TCK'nın 141-142 maddelerin değiştirilmesini istemek bile bir dönemde ayrı maddeler kapsamında suç sayılmıştır. Bu suçsa biz bir kez daha bu suçu işlemeyi göze alarak, bu maddeler kaldırılmalıdır, en azından, çağ atladığımız iddiasının tersine, ivedi olarak bu maddelerin 60 yıl önceki biçimine dönülerek, değişimi sağlanmalıdır diyoruz.

Biz, bir kez daha, tüm demokratik Türkiye kamuoyunu, aydınlarını ve siyasi partilerini, özgürlüğün, düşünce ve örgütlenme zincirini kırma; demokratik mücadelesini vermeye çağırıyor ve tüm demokrasi savaşımcılarını şimdiden kutluyoruz.

Uğur Mumcu

"ANAP'ın kendiliğinden bu maddeleri değiştireceğini sanmıyorum."

□ 141-142. maddelerin kaldırılması öteden beri tartışılıyor. Tartışmaların ortak noktası, bu maddelerin antidemokratik oluşu. Siz ne düşünüyorsunuz?

□ Bu maddeler, düşünce ve örgütlenme özgürlüklerini yokeden bir devlet anlayışının ürünleridir. Faşist İtalya'da Mussolini döneminden kalan bu maddeler ile demokrasiyi yaşatmanın olanağı yoktur. Ayrıca bu maddeler, Ceza Yasası'nda "kanunsuz suç ve ceza olmaz" kuralı ile de çekişirler. Bu maddeler kalkmadıkça, Türkiye'de Batılı anlamda bir demokrasiden sözedilemez.

□ Sizce ANAP, Meclis'deki büyük çoğunluğuyla, ne yapabilir? Değişikliğin gerçekleşmesi için nasıl bir yol izlenebilir?

□ ANAP'ın kendiliğinden bu maddeleri değiştireceğini sanmıyorum. Kaldı ki, antidemokratik uygulamaların başka kaynakları da var. Anayasa ve sendikalar yasası gibi... Olaylara daha geniş açıdan bakarsak, Anayasa'nın değiştirilmesi gereklidir sonucuna varırız.

Bunların sağlanması için kamuoyu yaratmak gerekir. Diyelim ki, bu oldu. Meclis aritmetiği, bu değişikliklere uygun değildir. Bunun için muhalefet partileri ile ANAP'ın işbirliği yapması gerekir. SHP'nin istediği Anayasa değişiklikleri ile DYP'nin Anayasa'da yapmak istediği değişiklikler aynı değildir. Bu yüzden, 141 ve 142'inci maddelerin kaldırılması için üç parti arasında uyum sağlamak güçtür.

□ Gündeme gelebilecek bir yasa değişikliğine, örgütlenme ve düşünce özgürlüğü nasıl yansımalıdır?

□ 141, 142 ve 163'üncü maddeler kaldırılmalıdır. Amaç, Anayasa dışı rejim kurma girişimlerini cezalandırmak ise, 146, 168, 169 ve 171'inci maddeler vardır. Bu maddeler varken, 141, 142 ve 163'üncü maddeleri ayrıca korumak "eylemi" değil, "düşünceyi" yasaklamak demektir.

Yapılması gereken, yeni yasaklar getirmek değil, varolan yasakları kaldırmaktır.

□ Bazı çevrelerde Türkiye'de komünist partisinin kurulması için erken olduğu belirtiliyor. Siz ne dersiniz?

□ Bir ülkede komünist partisi yoksa, o ülkede Batılı anlamda demokrasi de yoktur demektir. Komünist partisinin kurulması "erken" ya da "geç" diye bir takvime bağlanamaz. Demokrasi ya vardır, ya yoktur. İkisinin arasında bir rejim olmaz. Olursa bunun adı "alaturka demokrasi"dir. □

Av. Mehmet Çıplak

"Şimdi önümüzde ilginç bir dava var."

TCK'nın 141-142. maddeleri faşist İtalyan ceza yasasından alınan, çağı geçmiş maddeler. Bu maddelerle ilgili çok inceleme yapıldı. Kamuoyunda bu konuda genel bir yaklaşım oluştuğu ve artık oturduğu için bunlara değinmeyeceğim. Değineceğim şu: şimdi önümüzde ilginç bir dava var, TBKP davası. Hazırlık kovuşturması yürüyor. Yakında duruşması başlayacak. Sanıklar sanıyorum aynı maddelerden yargılanacaklar. Peki ama, bu davanın hukuk tekniği açısından SÜBUT'u nasıl olacak? Sanıklar kendiliğinden gelmişler, yasalar çerçevesinde parti kuracağız, seçime gireceğiz demişler. Kısaca maddelerin özgül ağırlığını oluşturan "illegalite" ile "bir sınıfın diğer sınıf üzerindeki tahakkümü" savından söz edilemez.

Özetle: Yasalara uymayı söyleyen sanıklara, yasalara aykırılıktan yaptırım uygulanacak. Kanımca, ilginç, örnek, kapsamlı bir dava olacak.

Sonuç: Sanırım her politik davada olduğu gibi, bu davayı da yargı dışı koşullar belirleyecek, maddeler değil. Yani hep birlikte geliştireceğimiz demokratik özgürlükler, insan hakları konusundaki kazanımlarımız. Ayrıca buna, AT başvurusunu yapan, bir takım sözleşmelere imza koyan ama bunun kapsamını özümsemeyen siyasal iktidara, bunu öğretmeyi de ekleyebiliriz. Hepsi bu. □

Veli Devecioğlu

"141-142. maddelerin işlevi, egemen sınıfı korumaktadır."

□ Çeşitli çevrelerde, 141-142 konusunda sürdürülen tartışmalarda, bu maddelerin antidemokratikliği üstünde birleşiyor. Sizin görüşleriniz nelerdir?

□ Demokrasi; demos=halk, kratos=iktidar sözcüklerinden oluşturulmuş. Yani, "halkın iktidarı" demek. Demokrasinin olmadığı yerde, "halkın iktidarı"ndan söz edilemiyeceği gibi, halkı meydana getiren insanların "hakları"ndan da ciddi olarak söz edilemez. Orada "halk", sadece "üretici bir güç"tür; o kadar.

Ceza hukuku tarihine bu açıdan bakıldığında, utanılacak bir tablo ile karşılaşırız. Egemen sınıf, ceza adaletini, sırf kendilerini korumak ve iktidarlarını sürdürmek için bir araç olarak kullanılmışlardır. Kaleleri, şatoları, silahları, paraları yetmemiş, ceza yasası maddelerini de halka karşı bir zırh gibi kuşanmışlardır.

Demokrasinin bütün boyutlarıyla gerçekleşemediği ülkelerde, hukukun "objektif ve gayri şahsi"lik ilkelerine rağmen, egemenleri koruma özelliği -çağ farkı dikkate alınmak koşuluyla- temelde pek fazla değişmiş değildir. İnsan haklarının evrenselliğine, anayasalara, yasalara, antlaşmalara, sözleşmelere karşın bu böyledir.

141-142. maddeler, ceza adaletinin sınıfsallığını en çarpıcı biçimde ortaya koyan hükümler arasındadır. Ve yalnız mevcut egemen sınıfı korumak için kullanılmaktadır. İşlevleri budur, bundan ibarettir. Türk Ceza Yasasına, faşist İtalya Ceza Yasasından o amaçla alınmışlardır. Bu yüzden, güçlü bir halk desteğiyle halkın çıkarlarını öne alan bir iktidar yaratılmadıkça, kısaca, demokrasi ülkemizde işlerlik kazanmadıkça sözü edilen maddelerin Ceza Yasasından çıkarılabilecekleri konusunda pek iyimser değilim.

□ ANAP Meclis'de büyük bir çoğunluğa sahip oldu. Sizce bu parti 141-142 konusunda neler yapabilir?

DEVECİOĞLU: "Her şeye rağmen karamsar olmamak gerek."

□ Yukarda ileri sürdüğümüz hipotezler doğruysa -ki bence doğrudur- ANAP'ın bu maddeleri kaldırmak gibi bir anlayışın sahibi olduğunu sanmıyorum.

Ancak, Avrupa Topluluğuna girmek, ANAP için yaşamsal değerdedir. Türkiye'de rejime demokratik bir görüntü vermek için zorlandığını kabul etmek gerek. Avrupa'nın dışında kalmamak için belli sınırlar içinde ödün vermeye yanaşabilir. Örneğin, bu maddelerde, sadece silahlı şiddet eylemlerini yasaklayan bir değişikliğe razı olabilir.

□ Yasanın değişikliği gündeme geldiği zaman, hangi noktalara dikkat edilmelidir?

Yasanın değişikliği gündeme geldiğinde, kuşkusuz asl olan maddelerin tümden kaldırılması; Anayasanın, Siyasal Partiler ve Dernekler Yasasının düşünce örgütlenme özgürlüğünü en geniş ölçülerde hayata geçirilmesini sağlayacak biçimde değiştirilmeleridir. Fakat, biraz önce de belirttiğim gibi, bu konuda fazla iyimser değilim.

Ama yine de, her şeye rağmen çok da karamsar olmamak gerek. ANAP elindeki tüm devlet olanaklarına karşın, halkımız tarafından azınlıkta bırakılmıştır. Bu dönemde halk ve aydınlar, el ele demokrasi ülküsü etrafında tek bir vücut gibi mücadele verebilirlerse, yasada değişiklik olsun olmasın, yeniden önemli kazanımlar elde edilebileceğine inanıyorum. Nitekim 12 Mart öncesinde halktan yükselen yoğun demokratik talepler karşısında bu maddeler tamamen işlemez hale getirilmişlerdi. Ancak, gerek 12 Mart ve gerekse 12 Eylül amaçlarına uygun olarak bu gelişmeyi tersine çevirmişlerdir. Şimdi bize düşen, bu ters gidişi, doğal yörüngesine oturtmaktır. Yani, gündemimiz demokrasi!.. □

FERRUH DOĞAN

1987'de dünya

"Dış borç altında ezilen üçüncü dünya ülkeleri radikal önlemler düşünerek, alacaklılarla görüşme masasına oturmuş durumdadırlar. Burada ortaya çıkabilecek bir krizin dünya bankacılık sisteminin çökmesiyle sonuçlanması kaçınılmazdır. Böylece Aşil'in topuğundan vurulacak olan sistem, bunalımının doruğunda boğulabilecektir."

HALUK GERGER

"KARŞITLIK ve çelişki içeren bir bütün" olarak tanımlayabileceğimiz uluslararası ilişkiler sistemi, süregelen dünya bunalımının da etkisiyle, 1987 yılı boyunca da antagonizmalar üretmeyi sürdürdü. Bunun sonucu olarak da, uluslararası politika gündemini esas olarak yine gerginlik, çatışma, kriz, savaş ve silahlanma yarışı gibi olgular oluşturdu. Kuşkusuz, dünyamızın ve uluslararası sistemin yapısı gereği, çelişki yanında uzlaşma, çatışma yanında işbirliği de görüldü. Barış, bağımsızlık, devletler arasında eşitlik mücadeleleri de, insanlığın özgürlük yolundaki uzun yürüyüşünün ayrılmaz parçaları olarak 1987 yılının arşivlerindeki görkemli yerlerini aldılar.

Bu karmaşık tablo içinde, 1987'de iki olgu bir kez daha uluslararası yaşamdaki belirgin olma niteliklerini korudular: Birincisi, evrensel plandaki yapısal nedenlerden kaynaklanan dünya bunalımı derinleşti, sözkonusu yapının toplumsal gereksinmelere yanıt veremediği bir kez daha ortaya çıktı, insanoğlunun bu çarpık ve dar elbise içinde hapsolmayı reddinden kaynaklanan hoşnutsuzluğu ve çeşitli görünümler alan savaşımı yapıyı daha da sarstı. İkinci olarak ise, yaşamsal tehlikenin karşısında evrenin bütünlüğü gerçeğinden ve uygarlığa sahip çıkma bilincinden kaynaklanan dünya barış hareketi, görkemli bir etkinlik kazandı. Belki de silahsızlanma savaşımı tarihinde ilk kez, dünya barış hareketinin somut ve acil talepleri, devletlerarası görüşmelerin ana gündem maddeleri ile çakıştı, barış güçleri, devletlerarası silahsızlanma sürecini tayin edici bir role kavuştu. Özetle, bunalım ve barış çelişkili bir bütün olarak 1987'ye de damgalarını vurdular.

Çok sayıda ve karmaşık "olay"larla bezenmiş bütün bir yılın kronolojisini çıkarmak ve "olay" bazında çözümlemesini yapmak bu yazının amacı değil. Yine de, genel bir çözümleme yerine, yıla damgasını vuran süreç ve olaylara kısaca, bir anımsatma ölçüsü içinde değinmek yararlı olabilir.

Kuşkusuz, Sovyetler Birliği'ndeki "Glasnost" yada "Perestroika" süreci, 1987 yılının, sonraki yıllara da taşacak biçimde, en önemli gelişmelerinin başlıcalarındandı. Kabaca, gelişkin bir sosyalist toplumun 21. yüzyıla girerken, sosyalist ekonomi, demokrasi ve legalite alanlarında, ülkenin ve çağın nesnel gereklerine uygun yeni bir evreye girmesi olarak tanımlayabileceğimiz "yeniden yapılanma" sürecinin bir çözümlemesini yapmak bu yazının kapsamı dışında. Bununla birlikte, sürecin, Sovyet dış politikasına ve dolayısıyla da uluslararası ilişkilere yansıması üzerinde kısaca durmak gerekmektedir. SBKP Genel Sekreteri Gorbaçov'un kişiliğinde simgeleşen ve somutlaşan yeni politika, Sovyetler Birliği'nin dış politika girişimlerine açıklık kazandırırken, aynı zamanda, bunlara dünya kamuoyu önünde görülmemiş bir güvenilirlilik de kazandırmıştır. Sovyetler Birliği'nde yerleşik kalıpların sorgulandığı bu dönemde, dış politika ve askeri doktrinde de "devlet (ya da bürokrasi) inadı" giderek kırılmaktadır. Örneğin, Sovyet Nükleer doktrininde "yeterli caydırıcı güç" kavramı yepyeni bir gelişme olarak kabul görmeye başlamıştır. Bunun ise, tarihsel "füzeler antlaşması"na giden yolu açmada büyük bir işlev gördüğü yadsınamaz. Fakat dış politika alanında asıl önemli gelişme "devlet güvenliği kültü" ve buna bağlı "devlet sırrı" kavramlarının erozyona uğraması olmuştur. Temelde kıta Avrupasının bürokratik geleneklerinden kaynaklanan ve soğuk savaşın yarattığı iç dinamiklerle, tarihsel tehditlerin oluşturduğu güvensizlik duygularından beslenen, "devletin sahibi kadrolar" anlayışıyla da kemikleşen "devlet güvenliği kültü", bir yandan Sovyetler Birliği'nin uluslararası politikadaki inisiyatifini geniş ölçüde engellerken, bir yandan da kaçınılmaz "kapalılık" nedeniyle dünya kamuoyunda "güvensizlik" tohumlarını yeşertmekteydi. Bu engelin aşılması, dünya politikasına yeni bir girdi olarak temelden etki yapmıştır 1987'de ve bunun gelecek yıllarda da süreceği anlaşılmaktadır.

Bu noktada, 1987 yılının bir başka önemli olayına, Wasington Doruğuna ve "füzeler antlaşması"na değinmek gerekmektedir. Varlık nedenini, Sovyet-Amerikan gerginliğine, ABD'nin saldırgan dış politikasına, evrensel düzlemde "yeni sağ"ın ideolojik misyonerliğine ve silahlanma yarışına dayandıran Reagan yönetiminin 1987'de Sovyetler Birliği ile ABD arasında yeni bir "**modus vivendi**"ye yönelmesinin ve orta menzilli füzelerin sökülmesini öngören antlaşmayı imzalamasının gerisinde yatan nedenlerin

başlıcalarının, yeni Sovyet dış politikasının olağanüstü esnekliği ve açıklığı ile dünya barış hareketinin uluslararası kamuoyunu harekete geçirmedeki başarısı olduğunu söylemek bir abartma sayılmamalıdır. Böylece de, 1986 yılındaki başarısız bir doruğun ardından, 1987 yılında tarihte ilk kez belirli bir nükleer silah sisteminin karşılıklı rıza ve denetim mekanizmaları ile sökülmesi gerçekleşebilmiştir.

Bu noktada ise, dünya bunalımının somut bir patlaması olan "borsalar krizi ve doların düşüşü" irdelenmelidir. Genel olarak bunalım, uluslararası politikada gerginlik ve çatışma yaratıcı bir etki yaratır. Oysa, krizin derinleştiği bir dönemde, ABD'nin yeni bir yumuşamaya yönelmesi ve silahsızlanma sürecine olumlu katılımı, ABD'nin bütçe açığı ve doların değer kaybı gibi ekonomik/mali sorunlarının Reagan yönetimini daha sorumlu bir dış politika izlemeye ittiği söylenmektedir. Buna karşılık, temelde özel Amerikan sorunlarının yarattığı ekonomik/mali krizden, öteki Batılı sanayileşmiş ülkelerin sırtından yine ABD'nin kazançlı çıkabileceğini de unutmamak gerekir. Bu durumda, bunalımın dış politika etkilerini şimdiden tam bir netlikle ve kesinlikle kestirebilmek pek kolay değildir. Ne var ki, sistemin bunalımı ve bunalımının derinlemesine olasılığı yadsınamaz bir gerçektir ve önümüzdeki yıllarda da etkilerini sürdürecektir.

Dünya bunalımının bir başka sonucu ise, daha net bir biçimde ortadadır. 1987 yılının başında bir borçlu ülke -Brezilya- üç ay için dış borç faizlerinin ödenmesini askıya aldığını açıklamıştır. Artık başka dış borç altında ezilen üçüncü dünya ülkeleri de radikal önlemler düşünerek alacaklılarla görüşme masasına oturmuş durumdadırlar. Bir ayağı ile uluslararası tefeciliğe, dış borç yoluyla sömürme ve bağımlılaştırmaya dayanan dünya sistemi, şimdi borçlu ülkelerin fiilen iflası tehdidiyle karşıkarşıyadır. Burada ortaya çıkabilecek bir krizin dünya bankacılık sisteminin çökmesiyle sonuçlanması kaçınılmazdır. Böylece Aşil'in topuğundan vurulacak olan sistem, bunalımının doruğunda boğulabilecektir.

Sistemin bunalımı 1987 yılı boyunca siyasal alanda da sürdü. Amerikan kışkırtıcılığının yeni boyutları 1987'de görülen Körfez'de yalnız uluslararası sulara mayın değil, aynı zamanda, dünya barışının temellerine dinamit de konuldu. Gerçek bir insanlık dramının yaşandığı Güney Afrika ve Filistin'de görkemli direnişlere de tanık olundu ama, ne yazık ki insan onuruna yakışır sonuçlar henüz elde edilemedi. İran-Irak savaşı ile Afganistan sorunu da yıl içinde çözümsüzlük çemberinden kurtarılamadı. İran-Contra olayı ABD'deki "demokratik denetim mekanizmaları"nın çaresizliğini ve dış politikada "kapalı kapılar ardında"ki "şuur içi oyunları" gözlerönüne sererken, acılı Orta Amerika'da oluşturulan "barış planı"nın önündeki büyük engellerin varlığını da kanıtladı.

Şimdi takvim yapraklarında rakamlar yeniden değişiyor ve biçimsel evrimin ardında yaşam da sürüyor; insani tarihin yazılmaya başlanacağı yeni bir yılın başlangıcına doğru... □

1988'e girerken

Türkiye sendikacılık hareketinde iki çizgi

ALPASLAN IŞIKLI

ÖNCE, 1987'e girerken ülkemiz sendikacılığı bakımından önem taşıyan gelişmelerin neler olduğunu anımsayalım.

1987'ye girerken Türk-İş yeni bir genel kurulu daha geride bırakmıştı. 1986 Yılı Aralık ayı sonunda toplanan Türk-İş'in 14.Genel Kurulu'nda Genel Başkan Şevket Yılmaz'ın başını çektiği liste, o tarihlerde bir kısım gazetelerin haberlerinde yer alan ifade ile, "kıl payı" kazanabilmişti.

Türk-İş, 14. Genel Kurul'dan başlıca iki sonuçla çıktı. Türk-İş yönetimleri için "eski güzel günler" gerilerde kalmıştı. Genel kurullarda yapılan seçimlerde genel merkezin tek listeyle çıkması ve oyların tamamına yakınını toplayabilmesi artık kesinlikle mümkün görünmüyordu. Sosyal-demokrat etiketle seçime girenler, eğer gelenekselleşen hatalarını tekrarlamayarak "ya hep ya hiç" türünden bir politika izlememiş olsalardı, bugün Türk-İş yönetiminde ağırlıklı bir temsile kavuşmuş olmaları işten bile değildir.

Türk-İş'in 14.Genel Kurulu'nun ortaya çıkardığı bir diğer sonuç, 12 Eylül ile sendika hareketi arasındaki çelişkinin çözümlenmesi yolunda yeni bir adım olarak belirmiştir. Türk-İş'in 12 Eylül'e dönük yüzünü simgeleyen eski genel sekreteri, yeniden seçilme imkânı bulamamış, böylece Türk-İş'de, 12 Eylül ertesinde ICFTU'ya üyeliğinin askıya alınmasına yol açan nedenlerin başında gelen bir olayın hesabı kapatılmak istenmiştir. Ancak, bir hesap kapanırken bir başka hesap bir kere daha kamuoyunun gözleri önüne serilmiştir. Şide, giderayak bazı Türk-İş yöneticileri ile birtakım Amerikan örgütleri arasındaki karanlık ilişkilere parmak basınca, kızılca kıyamet kopmuştur.

Şide'nin yıllardır aynı yönetimde yer alarak sorumluluğuna ortak olduğu bazı eski dostları aleyhine yaptığı bu açıklamalar, anlaşılan yeterince içtenlikli bulunmamış olacak ki, Genel Kurul'dan başarıyla çıkmasına yetmemiştir. Amerika ile ilişkilerin baş sorumlusu olarak dikkatlerin üzerine toplandığı Kaya Özdemir'in de karşı tarafdan kurban verilmesiyle, bu hesap da şimdilik kapatılmıştır. Her nasıl olmuşsa, Şide de büyük bir iddia taşıyan ithamlarının üzerinde fazlaca durmak gereğini duymamıştır.

1987'ye girerken ortaya çıkan ve geçtiğimiz bütün bir yıl boyunca Türk sendikacılığının diğer kanadının konumunu belirleyen bir başka önemli olay da, gene 1986 yılı Aralık ayı sonunda İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi'nin DİSK davasına ilişkin olarak verdiği karardır.

Karara göre, DİSK ve bağlı sendikaların hemen hepsi kapatılıyor ve 1477 sanıktan 264'ü hakkında 10 yıla kadar varan cezalar veriliyordu. Halen yargıtay aşamasını bekleyen bu kararın, içerde ve dışarda uyandırdığı yankılar canlılığını korumaktadır. 1987 Şubat ayında, SHP'nin davetlisi olarak İstanbul'da toplanan, dünya sendikacılık hareketinin önde gelen temsilcilerinin bu yönde ortaya koyduğu tepkiler, konunun öneminin bir kere daha vurgulanmasına vesile olmuştur.

1988'e girmeye hazırlandığımız bu günlerde de ülkemiz sendikacılığının bugünkü durumu ve geleceği açısından önem taşıyan gene iki ayrı gelişmenin belirlenmesi gerekirse, bunları şöyle özetlemek mümkündür.

1988'e girerken Türk-İş ile ANAP iktidarı arasındaki karşıtlık kesin ve derin çizgilerle belirginleşmiştir. Bu durumun ortaya çıkmasında, 6 Eylül 1987 tarihinde yapılmış olan referandum ve 29 Kasım 1987'de yapılmış olan genel seçimler önemli birer dönüm noktası oluşturmuştur. Türk-İş, referandumda, eski siyasetçilerin yasaklarının kalkmasına "evet" denilmesi doğrultusunda tavır ortaya koymuştur. Seçimde ise Türk-İş'in tavrı, ANAP'a oy verilmemesi doğrultusunda belirmiştir.

Türk-İş'in tarihinin hiçbir döneminde mevcut siyasal iktidarla böylesine karşı karşıya gelmeyi göze aldığını anımsamak olası değildir. Geçmişte belki Halil Tunç'un 12 Mart yarı askeri yönetiminin sendikaları baskı altına alma eğilimleri karşısında ortaya koyduğu sert çıkışlar anımsanabilir. Ancak, dozu çok sert olmasına karşı, bu çıkışların o dönemde Türk-İş ile hükümet arasındaki ilişkilerin tüm yönlerini belirlediğini söylemek doğru görünmüyor. Aynı tarihlerde DİSK'i ortadan kaldırmaya yönelik 1317 sayılı yasanın yürürlük kazanması için hükümetlerle sonuna kadar dayanışmış olan da gene Türk-İş yönetimidir.

Türk-İş'in hükümetler karşısında bugüne kadar görülmemiş bir konuma sürüklenmiş olmasının ana nedeni, ANAP hükümetinin bugüne kadar görülmemiş türden bir iktidar olmasının sonucudur. **ANAP iktidarı, 12 Eylül'ün ürünü, doğal uzantısı ve bütünleyicisidir.** 12 Eylül, kendisine öngelen askeri müdahalelerin hepsinden temel bir

farkla ayrılır. 12 Eylül, ortaya çıktığı anda mevcut demokratik siyasal oluşumların tümüne birden ve kökten karşı çıkmıştır. **12 Eylül, her ne kadar yalnızca DİSK'i karşısına almış gibi görünmüşse de, gerçekte getirdiği yapısal değişikliklerle, topyekün sendikacılık hareketi üzerine ağır darbeler indirmiştir.** Bu nitelikteki bir hareketin, **her şeye rağmen bir sendika hareketi olan Türk İş ile çelişki içine düşmesi, elbetteki kaçınılmazdı.**

ANAP iktidarının 12 Eylül'ün alternatifi olmaktan çok onun bir bütünleyicisi olarak varlık kazanması bu çelişkiyi derinleştirmiştir.

Asgari ücret gibi en basit ve temel sosyal önlemleri işsizliğin nedeni olarak gören; ekonomik çöküşün nedenlerini toplu sözleşme düzeninde arayan; devletin herkese iş bulmak zorunda olmadığını ilan ederek sosyal devletin en başta gelen sorumluluklarına bile sırt çeviren ve kısacası ülkeyi bir avuç sermayedardan ibaret gören bir anlayışın temsilcileri ile Türk-İş yönetiminin uyum kurması, mümkün olamamıştır. Sendikacılık hareketine yönelik ardıarkası kesilmeyen saldırılar, çalışanların gelirlerinde meydana gelen yoğun aşınmalar, devlete ait işletmelerin sermayedarlara sunulması ve nihayet referandumda siyaset yasağını çiğnediği gerekçesiyle Türk-İş'e bağlı bazı sendikalar aleyhine açılan davalar,.. vs. Türk-İş ile hükümetin yollarını giderek ayırmıştır.

1988'e girerken, vurgulanması gereken bir diğer anlamlı gelişme gene DİSK ile ilgilidir. Bu yılın sonlarına doğru geçirdiğimiz genel seçimler başka pekçok dikkate değer sonucun yanısıra, önde gelen DİSK yöneticilerinin parlamentoya girmeleri [illegible] bir durum ortaya çıkarmıştır. **Öyle görünüyor ki, halkın çoğunluğunun karşı oy vermesine rağmen iktidar olabilmeyi başarmış olan ANAP'ı Meclis'de çetin bir muhalefet beklemektedir.** Başta DİSK'liler olmak üzere, işçi hareketinin resmi veya gayri resmi desteğini taşıyan sendikacı kökenli milletvekilleri, bu çetin muhalefetin önde gelen elemanlarını teşkil edebilirler.

1988'e girerken önemli bir soru akla geliyor. Acaba Özal izlediği politika ile Reagan'ın Amerika'da yaptığına benzer bir biçimde sendikaları radikalleştirirken, Türkiye'nin özel koşulları dolayısıyla bir başka sonuca daha mı hizmet etmektedir? Acaba, Türk sendikacılığına hakim olan iki çizgi birlikte evrime uğrarken ülkemizde sendikal birlik amacının gerçek içeriğine kavuşması mümkün olabilir mi? Önümüzdeki yıl, sendikal alanda ve parlamenter alanda birbirini bütünleyecek bir işçi hareketi mücadelesinin yükselmesine tanık olabilecek miyiz? Bu sorunlar, 1988'in gündeminde önemli bir yer tutacağa benzemektedır. □

Sendikal birlik ve dayanışma somutlanmalı

1987 yılı, demokratik-sendikal hareketin genel olarak sendikal birlik sorununa, özel olarak da güç ve eylem birliğine neler kazandırdı, nereye gelinebildi?

Son yılın bu anlamda bir değerlendirilmesi yapılırken, gözlenen temel olgu, demokratik sendikal güçlerin belirli bir ortak gündem ve savaşım programından yoksunluğunu sürdürüyor olmasıdır. Türk-İş'in son genel kurulunda elektrik bir yapıyla yönetime aday olan sendikaların genel kuruldan bu yana herhangi bir sorunda, herhangi bir biçimde ortak bir tavır ve eylemleri henüz yok. Eylemsizlikle sürekli eleştirdikleri Türk-İş yönetimine karşı gerek tek tek, gerekse birlikte önerebildikleri belirli bir program ya da eylem hattı da henüz görülemedi. Ne Türk-İş üst yönetimi ne de demokratik muhalefeti oluşturan sendikalar açısından, yakın hedefler için bile olsa, Türk-İş dışındaki bağımsız sendika ve konfederasyonları da kapsayan ortak bir savaşım perspektifi, hiç değilse gündemlerine bile girebilmiş değil.

Belirli ortak politika ve ilkelerden yoksun kalan sendikalar son yılda iki olumsuzluğu birarada yaşadılar. Varolan ağır baskı ve sınırlamalar altında sendikal hak ve özgürlükleri kazanmak, öbür yanda da siyasal iktidarın yeni ve daha ağır saldırılarını göğüsleyebilmek. Birincisi için gerekli düzenli ve eğitilmiş ordudan yoksun, hangi savaşım biçimlerini nerede ne zaman uygulayacağını belirleyememiş kurmaylar, doğal olarak ikinciyi de önlemeyi başaramadılar.

Türkiye işçi sınıfı 1987 yılında ayrılığın getirdiği yeni kayıplar ve olumsuzlukların yanı sıra, birliğin ve dayanışmanın somut örneklerini ve kazanımlarını da yaşadılar. Özellikle metal, petrol, deri, büro ve taşıma işkollarında yapılan grevlerde, işçiden işçiye yanı ağırlıklı da olsa, moral ve maddi dayanışmanın güzel örnekleri de görüldü. Günübirlik sorunlarla sınırlı da olsa, bu tür dayanışma ve güçbirlikleri çoğu yerde yasal sınırları zorlayıp, fiili durum yaratmaya da dönüşebildi.

Sendikal güçlerin iş ve eylem birliği anlamında, metal işkolunda üç sendikanın ekonomik talepler ve ek zam istemleriyle başlattıkları ortak çaba, son aylarda, siyasal iktidara karşın, toplumsal-siyasal yaşamın gündemini oluşturmayı başarabildi. Metal işkolundaki tekellerin ve işveren örgütünün en başta takındığı katı ve uzlaşmaz tutum, üç sendikanın tutarlı çabalarıyla geriletilmiş ve ek zam sorununu gündemlerine alma zorunda bırakmıştır.

Demokratik-sendikal güçlerin 1987 yılında güç ve eylem birliği anlamında gelişkin ve kalıcı adımlar attığını söylemek olanaklı değil. Bu bağlamda geçmişten devralınan olumsuz gelenek ve yaklaşımlar, yerini ortak çıkarlar için ortak savaşıma bırakan bir doğru anlayışa, mutlaka bırakmalıdır. Yeni kazanımlar ve ileri mevzilerin tek yolu buradan geçiyor. □

Mahmut Dikerdem

"INF andlaşmasından en çok Türkiye'nin sevinmesi beklenir."

GÜN □ Geçtiğimiz ay imzalanan anlaşmayla, nükleer silahların bir bölümünün imhası kararlaştırıldı. Nükleer tehdite karşı dünya barış güçlerinin ve giderek halkların aktif savaşımının sonunda gelinen bu noktayı, umutlanmak için bir ilk nokta sayabilir miyiz? Daha kısaca, dünyamız artık kalıcı bir barışı düşleyebilir mi?

DİKERDEM □ 8 Aralık'ta Washington'da iki büyük nükleer gücün imzaladığı antlaşma, orta erimli denilen nükleer silah kategorisinin yalnız kısıtlanmasını değil, aynı zamanda ortadan kaldırılmasını öngördüğü için büyük önem taşıyan bir belgedir.

Bundan sonra ne olacak sorusunun yanıtını bugünden veremese bile bu antlaşma başlı başına tarihsel bir olaydır. Çünkü gerçek yumuşamaya doğru simgeselden de öte adım atılmıştır. Açmak gerekirse bunu, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ilk kez, silahların dondurulması ya da kısıtlanması değil, ortadan kaldırılması gerçekleşiyor; kısıtlı, kimilerince söylendiği gibi çok az bile olsa.

Bu sonuç, herşeyden önce dünya barış güçlerinin bir utkusudur. Helsinki Nihai Senedi'nden beri dünya barış hareketinin elde ettiği en büyük kazanımdır.

Ancak şu gerçeği de gözardı edemeyiz: Reykjavik doruk toplantısında "Yıldız Savaşları" denilen SDI tasarısı ortada durdukça, SDI'dan vazgeçilmedikçe tam bir silahsızlanmaya gidilemeyeceği görülmüştü. Çünkü o toplantı orta erimli füzelerin yok edilmesi üzerinde anlaşma sağlanamadığı için başarısız olmamıştı. ABD yönetimi SDI'dan vazgeçmediği için sonuç alınamamıştı.

DIKERDEM: "INF, aslında ABD'nin güvenliğini doğrudan etkilemiyor. Avrupa'yı ilgilendiriyor."

Washington antlaşmasında Sovyet tarafı bu iki olgu arası bağı, yani nükleer silahsızlanmayla SDI arası bağı INF ile kopardı. SDI koşuluna bağlamadı.

INF, aslında ABD'nin güvenliğini doğrudan etkilemiyor. Avrupa'yı ilgilendiriyor. Ve iki süper gücün karşılıklı güvenliği balistik füzelerin yüzde 50 indirilmesiyle başlayacak sürece bağlı. O zamana kadar neler göreceğiz, tutumlar ne olacak? Şimdilik görünenler ne yazık ki, pek umut verici değil. Çünkü ABD bir yandan Doğu-Batı gerginliğini INF ile hafifletir görünürken, diğer yandan da Basra Körfezi'nde, Pasifik'de, Güney Amerika'da yeni bir şiddet kuşağı yaratıyor. Ya da şöyle söyleyeyim, bana bu izlenimi veriyor. Aslında buna benzer başka yaklaşımlar da çeşitli yerlerde tartışılıyor.

Ayrıca, ABD'deki ve Avrupa'daki askersel sanayi komplekslerinin, silahsızlanma sürecinin ivme kazanıp geri dönülmez noktaya gelmesinden rahatsız oldukları kesin. Bu süreci sabote etmek istemeleri beklenir. Gerçekte ilk işaretini de, Reagan'ın son demeçlerinde, NATO'nun Kanada'nın Montebello kentinde yaptığı toplantıda aldığı kararlardan sözetmeye başlamasında görülüyor. Bu kararlar, olası bir silahsızlanmaya karşı, en kısa erimli nükleer silahların geliştirilmesiyle ilgilidir.

Kısacası öndeki yol uzun ve zor, umut verici olmaması belki de bu yüzden.

□ **Türkiye'den bakarsak?**

□ Türkiye henüz karanlıklar içinde.

INF andlaşmasından en çok Türkiye'nin sevinmesi beklenir; çünkü sonuçlar açısından en çok Türkiye yararlanacaktır. Belki de yalnızca Federal Almanya'yla karşılaştırılabilir. Çünkü nükleer silahların topraklarından kaldırılmasıyla, Türkiye olası bir savaşın ilk hedefi olmaktan çıkıyor.

Ama görünen o ki, Türkiye yetkilileri, anlaşmayla ilgili olarak yarımağız memnuniyet belirtmekle birlikte, hemen rezervlerini koyuyorlar. Örneğin, Dışişleri Bakanı ilk demecinde, "Türkiye nükleer, kimyasal, konvansiyonel silahların tümünün azaltılarak genel silahsızlanmaya gidilmesini her zaman savundu" dedi. Sözler genel iyi niyetin altında, "geniş kapsamlı anlaşma olmadan, azaltmadan yana olunmadığı"nı vurguluyor. Buysa, abartısız, NATO'nun en katı ucunun sözleridir.

Çünkü, genel silahsızlanma bugünden yarına gerçekleşemez, bir yerinden başlanmak zorunludur. Bu da bugün için INF'dir. Buna çekince koymak, kaldırılan silahların yerine diğerlerinin yükümlülüğünü üstlenmeyi içeriyor.

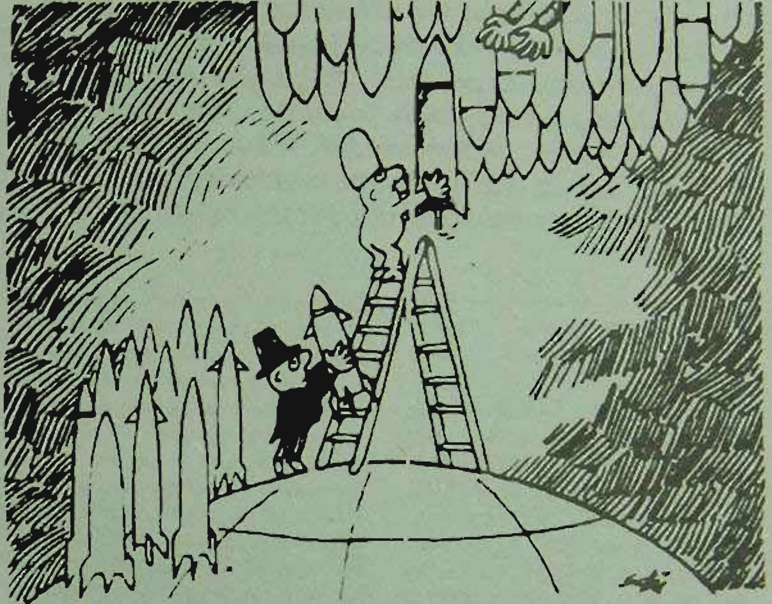
Sonra, bu gelişmeyle birlikte ordunun modernizasyonunun daha da önem kazandığı belirtiliyor. Bunlar olumlu yaklaşımlar değildir. Çünkü nükleer silahlar azaldı, kalktı, yerine başka silahlar geçsin. Bunun mantığı sürekli silahlanmadır.

Türkiye'nin bundan zararı vardır. Ekonomik olarak zararlıdır, bütçenin giderek daha büyük kısmını silaha ayırması gerekir. İstendiği kadar ulusal savunma sanayi denilsin, dışa bağımlılığı artırır. Silah için kime gideceksiniz ki, ya ABD, ya Federal Almanya.

Hele ki kimyasal silahlardan sözetmenin anlamı hiç yok.

Gerçek bir barışa ve yumuşamaya gidiş, bir silahın yerine daha yetkin bir tür geliştirilmesiyle sağlanamaz. Nükleer silahlardan arındırılmış bir dünya SDI ile bağdaşamaz. Aynı biçimde kalkan nükleer silahlar yerine diğer silahları çoğaltarak da barışa yürünmez. Bu yollar barışa çıkmaz.

"Dışişleri Bakanı ilk demecinde, 'Türkiye nükleer, kimyasal, konvansiyonel silahların tümünün azaltılarak genel silahsızlanmaya gidilmesini her zaman savundu' dedi. Sözler genel iyi niyetin altında, 'geniş kapsamlı anlaşma olmadan, azaltılmadan yana olunmadığı'nı vurguluyor. Buysa, abartısız, NATO'nun en katı ucunun sözleridir."

AMERİKAN USULÜ SİLAHSIZLANMA

Eğer bu eğilim sürerse, yani NATO'nun kararları doğrultusunda davranılırsa, Türkiye üzerindeki NATO baskısı dayanılmaz olur. Bunun sonucunun da en kısa erimli nükleer silahların Türkiye'ye yerleştirilmesidir. Bunun için, aksi yöndeki resmi demeçler inandırıcı olmuyor. Çünkü biliyoruz ki, ulusal kararlar değil, NATO kararları bağlayıcıdır.

□ **Peki Türkiye'nin barışçıları için yapacak birşey yok mu?**

□ Barış güçleri... Türkiye'de barışla demokrasi içiçe geçmiştir. Belki de dünyanın hiçbir yerinde olmadığı kadar böyledir bu. Şimdi bu söylediklerimi anlatmak, bu yönde kamuoyunu aydınlatmak gerekir. Olayın kapalı kapılardan çıkarılması için örgütlü çabalar gerekir. Bugün bunun koşulları Türkiye'de yoktur ki. İşte bunun için demokrasi mücadelesiyle barış isteği içiçe geçmiştir diyoruz.

Ama şunu söyleyeyim, çok uyanık olunmalıdır. Bütün dünyadaki olumlu duruma karşın, Türkiye'de yönetim üzerindeki NATO baskısını dengeleyecek bir baskı oluşturmak gerekir.

Açıklık, konuşulursa olur. Bunun için de konu bütün açıklığıyla TBMM'de konuşulmalıdır; partiler halka danışmalıdır. Hiçbir karar TBMM kararı olmadan çıkmamalıdır.

Bugün ne yazık ki, yapabileceklerimiz oldukça kısıtlı.□

Tarihsel antlaşma sonrasında Türkiye

“Kolayca anlaşılabileceği gibi, nükleer silahlarla, NATO üs ve tesisleriyle dolu bir ülke olarak Türkiye'yi bu antlaşmanın doğrudan ya da dolaylı biçimde etkileyeceği açıktır. Ancak, bu etkilemenin olumlu sonuçlar doğurabilmesi için, bu sürece ülke çıkarları doğrultusunda, etkin biçimde müdahale etmek de zorunludur. Yoksa, antlaşma sonrasında, ülkemizin nükleer tehlikeden kendiliğinden arınacağını düşünmek mümkün değildir.”

CELAL KANAT

SONUNDA, SBKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri M. Gorbaçov ile ABD Başkanı R. Reagan arasında beklenen tarihsel karşılaşma gerçekleşti ve menzili 500 ile 5000 km. arasında olan orta ve daha kısa menzilli nükleer füzelerin ortadan kaldırılmasını öngören antlaşma imzalandı. Bu ortadan kaldırma işlemi, kademeli bir biçimde yapılacak ve füzelerin mekanik bölümlerinin yokedilmesi, öbür bölümlerinin ise ilgili teknolojilerde, barışçıl amaçlarla kullanılması yoluyla sağlanacak.

Bu antlaşmanın, önemi, görüldüğü gibi, insanlık tarihinde ilk kez olarak, belli sınıf nükleer silahların ortadan kaldırılması koşulunu içermesinden ileri gelmektedir. Şimdiye dek insanoğlu, ancak, belirli silah türlerinin sınırlandırılması, kısıtlanması ya da kullanılmasının yasaklanması konusunda anlaşabilmişti. Bu kez ise, her türlü öznel düşünce ve amaçtan ayrı olarak, sözkonusu silahların yokedilmesi, ortadan kaldırılması başarılmıştır.

Ne ki, bu tarihsel antlaşmadan sonra, insanlığın önündeki tüm nükleer tehlikenin ortadan kalktığını sanmak aşırı iyimserlik olacaktır. Belli tür sınıflara ait nükleer silahların ortadan kaldırılması, öbür tür toplu kırım silahlarının sınırlandırılması, azaltılması ve ortadan kaldırılması için savaşımı sürdürme zorunluluğunu yok etmiyor. Bu antlaşmayla, toplam nükleer silah stokunun yalnızca yüzde 3 ila 4'ünün devredışı bırakılmış olduğu anımsanırsa, stratejik saldırı silahlarında karşılıklı ve dengeli bir indirime gidilmesi, uzayın askerselleştirilmesine ve silahlandırılmasına yönelik SDI projesinin terkedilmesi, silahlarda ve silahlı güçlerde indirimler yapılması, kapsamlı bir kollektif güvenlik sisteminin kurulması gibi, vazgeçilmez amaçlar uğrunda savaşımı sürdürmenin, yaygınlaştırmanın ve derinleştirmenin kaçınılmazlığı anlaşılacaktır.

Böyle olmakla birlikte, imzalanan antlaşmanın öneminin yalnızca “yüzde 3-4” oranında kaldığı da düşünülmemelidir. Herşeyden önce, bu, barış güçlerinin bir zaferidir. Moral ve psikolojik gücü büyüktür. Bu antlaşmanın temelinde, kontralara silah verilmesini önlemek için raylara yatarak bacaklarını yitiren Amerikalı emekçinin, kararlı ve ısrarlı tutumu Gorbaçov'da simgelenen Sovyet halkının, Barış Derneği kurmaktan yargılanan ve aylarca zindanlarda yatan insanların kanı ve teri vardır. Ayrıca, bu antlaşma, nükleer bir adım olarak, geleceğe dönük bir anlam da taşıyor. Öte yandan, bu kazanımla durumun oluşacağı ve böylesi bir durumda çok daha büyük, çok daha kapsamlı önlemler alınabileceği ortadadır.

Bütün bunlar, ülkemiz açısından, Türkiye açısından ne anlama geliyor? Türkiye, ortaya çıkan durumdan ve olanaklardan yararlanmaya ne ölçüde hazırdır? Kolayca anlaşılabileceği gibi, nükleer silahlarla, Nato üs ve tesisleriyle dolu bir ülke olarak Türkiye'yi bu antlaşmanın doğrudan ya da dolaylı biçimde etkileyeceği açıktır. Ancak, bu etkilenmenin olumlu sonuçlar doğurabilmesi için, bu sürece ülke çıkarları doğrultusunda, etkin biçimde müdahale etmek de zorunludur. Yoksa, antlaşma sonrasında, ülkemizin nükleer tehlikeden kendiliğinden arınacağını düşünmek mümkün değildir.

Bir kez, Türkiye'de konuşlandırılan füzelerin menzilleri, genellikle, 150 km'den az olan taktik silahlardır ve bu durumlarıyla, antlaşmanın sınırları dışında kalmaktadırlar. Gerçekten de, üs ve tesislerde bulunan Nike-Hercules tipi füze sistemlerinin menzilleri 140 km, Patriot ve Hawk sistemlerinin menzilleri 40-60 km, TOW-2, Milan, Stinger, Rapier, Redeye tipi füze sistemlerinin menzilleri ise çok daha kısadır. (2 ila 7 km arasında) Üstelik, menzilleri görece fazla olan Nike-Hercules ve Honest John tipi sistemlerin demode oldukları, hantal yapıları ve teknik özellikleriyle günlerini çoktan doldurmuş bulundukları bilinmektedir.

İkinci bir önemli neden; ülkedeki belli çevrelerin ve bu arada militaristlerin, sözkonusu durumu kendi çıkarları yönünde değerlendirerek, daha fazla silahlanmaya kalkı-

şacaklarının anlaşılmasıdır. Konvansiyonel silahların öneminin şimdi daha da arttığı, Nato'nun bu konuda çok geride bulunduğu (oysa bu sonuncu iddia Batı basınında bile çoktan çürütülmüştür) ileri sürülerek, "modernleşme" adı altında yeni silahlanma programları geliştirildiği gözlenmektedir. Nato Genel Sekreterinin açıkladığına göre, Türkiye, silahlanma harcamalarını arttırmaya aday ülkelerin başında gelmektedir. 35 milyar dolara yakın dış borç yükü altında ezilen Türkiye, "Türk Silahlı Kuvvetlerini Modernleştirme Programı"nı kabul edebilmekte, yeni füze sistemleri alma niyetini açıklamaktadır.

Böyle bir yaklaşım, ABD ve Nato çevrelerinin zaten çok işine gelmekte ve onlar, ülkemizi daha fazla silahlanmaya, daha yeni işlevler yüklenmeye itmektedirler. Nato üst kademesinde, antlaşma öncesinde ve sonrasında gözlenen, "caydırıcılık" gereksinimleriyle ilgili çalışmalar isteği, bir yönüyle, ülkemizi de içine alan "koruma kuşağı"nın çok daha işlevsel kılınmasını anlatıyor. Ülkeye Lance tipi füzeler yerleştirilmesi, şu anda 500'e yakın olan atom başlıkları sayısının arttırılması, F-16'lara atom silahları monte edilmesi, komşularımız aleyhinde edinilen istihbaratın daha da yoğunlaştırılması gibi, ülkemizin çıkarlarıyla ilişkisini bizim göremediğimiz istekleri içeriyor. Bu istekler, global düzeyde, SDI projesinin hızlandırılmasını, yeni silah türlerinin devreye sokulmasını, bağımlı ülkelerin provakatif amaçlara alet edilmesini, kışkırtma ve casusluk yöntemlerinin geliştirilmesini ima ediyor.

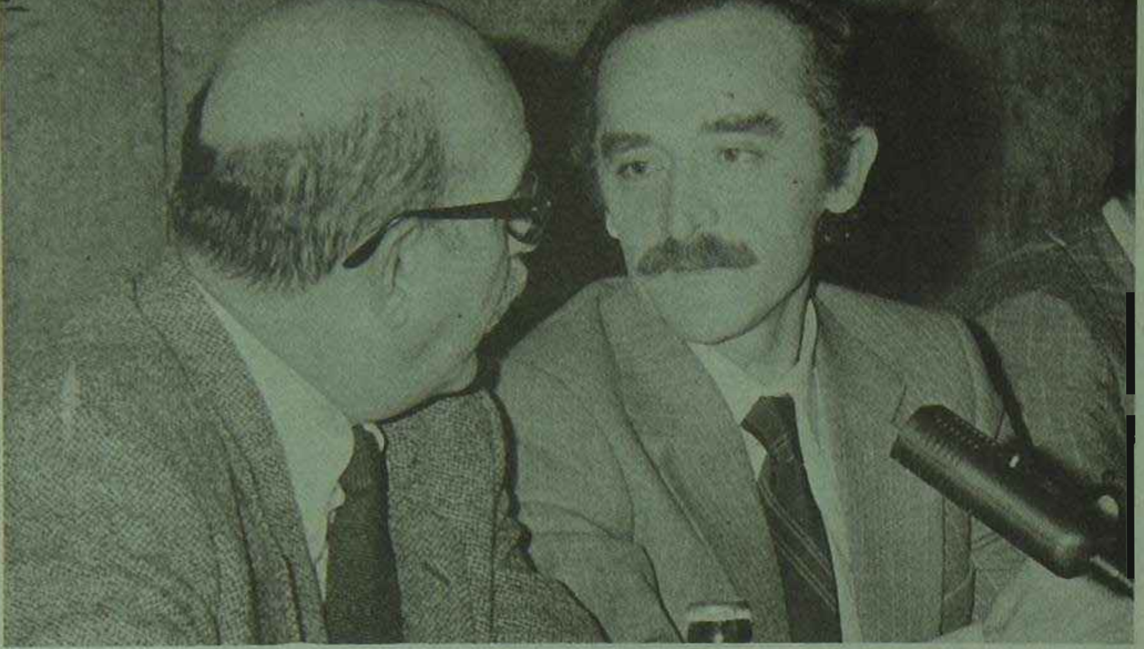
Antlaşma sonrasında ülkemiz üzerindeki nükleer tehlikenin hala ağırlıklı biçimde kendini sürdürmesinin bir nedeni de, hükümetin görünüşteki çelişkili, ama aslında silahlanmaya yönelik tutumudur. Anılan antlaşmayı bir yandan, resmi dille "olumlu" olarak niteleyen yönetim, öte yandan Nato toplantılarında, Atlantik Derneği kulislerinde, silahlı kuvvetlerle ilişkilerinde, savunma harcamalarının planlanması sırasında, silahlanmayı, modern silah teknikleri satın almayı, nükleer başlıklara ilişkin yükümlülükleri korumayı kolayca içine sindirebiliyor. Nato ve Atlantik kulislerinde, "Türkiye'nin stratejik öneminin daha da artması"ndan, "jeopolitik konumunun daha ağırlık kazandığı"ndan söz ediliyor. Nato başlarının "denetim için ek istihbarat zorunluluğu"ndan söz ettikleri günlerde, Türkiye'nin pilotsuz casus uçakları üretmeyi düşündüğü açıklanıyor, İncirlik'teki ve başka yerlerdeki elektronik dinleme aygıtlarının "iyileştirildiği" söylentileri duyuluyor. Orta ve daha kısa menzilli füzelerin ortadan kaldırılması için öngörüşmeler yapılırken, Türkiye'nin binlerce yeni füze satın alacağı haberleri basını dolduruyor. Batı Avrupa, bu antlaşmayla önemli bir beladan kurtulur, Pershing ve Cruise'ları başından defederken, ülkemiz yönetiminde söz sahibi olanlar Balkanların nükleer silahlardan arındırılması önerisini soğuk karşılamaya devam ediyorlar. Konya ve Manisa yakınlarında kurulması düşünülen eğitim üsleri için yöneticilerimizin değil de, Nato yönetiminin kararsız olduğu anlaşılıyor. Ülkede barış için savaşım veren, bunun çilesini çeken kişileri kamuoyuna "anarşist", "hain", "adını bildiğiniz bir devletin uşakları", hatta "casus" gibi sunmakta da, yönetimin aynı "kararlılık" içinde davrandığı görülüyor. Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Hekimler Derneği gibi, uluslararası düzeyde Nobel Barış Ödülü almış bir kuruluşun bile ülkede çalışmasına izin verilmiyor, derneğin etkinlikleri durdurulabiliyor ve ancak mahkeme kararıyla, dernek çalışmalarına yeniden başlıyor.

Manzara-i umumiye böyle olunca, ne sözkonusu antlaşmanın somut kazanımları, ne de getirdiği engin olanaklar, yazık ki, ülkemiz için istenen (yani barışçı güçler tarafından istenen!) etkiyi tam olarak üretemiyor. Komşularımızla, bu arada sosyalist komşularımızla ilişkilerin daha da iyileştirilmesi için, ortaya çıkan atmosferden yararlanma yönünde belirgin bir hamle gözükmüyor. Hatta, tam tersine, ülkenin sosyalist sistemle jeopolitik ilişkisinden dem vurularak, "Nato'nun kalkanlığı" benzeri görevlere kalkışanlar ortaya çıkıyor ve destek buluyor. Böylesi bir misyon, ülkemizle komşularımız arasındaki ilişkileri iyileştirmeye kuşkusuz yardım etmeyecektir.

Oysa ki, böylesi bir sonuç kaçınılmaz değildir. Bu tablodaki karanlık renkleri aydınlatmak, ülkemizin geleceğini aydınlatmak için, aslında öyle çok şeyle işe başlamak da gerekmiyor. Yalnızca, barıştan ve demokrasiden yana kararlı bir tutum almak yetiyor. Hep beraber düşünmenin zamanı çoktan gelmiştir: Silahlanmaya milyarları yatırmaktan, ülkeyi atom silahlarıyla doldurmaktan, Kore'lere asker yetiştirmekten, Nato kulislerinde nutuklar atmaktan ve çoğu Avrupa ülkesinin bile geri çevirdiği istemlere, büyük bir hevesle sahip çıkmaktan ne geçti şimdiye dek elimize? Güçlü, yurttaşları gönençli ve mutlu bir ülke mi olduk? Uluslar topluluğunda saygın bir yer mi edindik? Ekonomik ve politik istikrara mı kavuştuk? Adımız, uluslararası toplantılarda yalnızca hangi nedenlerle ve hangi sıfatlarla anılıyor? Ciddi bir durum karşısında Nato'nun Türkiye'yi savunamayacağını bizzat Nato komutanları bile açıkça söylerlerken, Nato fetişizminin nedeni ve anlamı nedir?

Aklımızı başımıza toplamak için, ne sosyalist olmak ne da başka bir askersel-politik örgütü savunmak gerekiyor! Nato'nun yanısıra Varşova Antlaşması Örgütü'nün de eşzamanlı olarak dağıtılması istemini öne sürerek, bu yolda çok şey yapılacağı ortadadır. Böyle davranılarak, ülkemizin şimdi içinde bulunduğu konumdan, sağladığı saygınlık düzeyinden çok daha fazlasına ulaşmanın ancak bağımsız, bağlantısız, karşılıklı çıkarlara ve hak eşitliğine saygılı, barışçı bir dış politika izlemekle mümkün olabileceğini, sözgelimi bir Hindistan örneği açıkça göstermiyor mu? □

Sargın ve Kutlu'nun tutuklamaya itirazı reddedildi!

Tutuklama tedbir mi, infaz mı?

NİHAT Sargın ve Haydar Kutlu'nun, vekilleri aracılığıyla, tutukluluklarına yaptıkları itiraz, DGM tarafından kabul edilmedi. 10 Aralık 1987 günü verilen itiraz dilekçelerinde, Sargın ve Kutlu'nun demokratik haklarını kullanmak için yurda dönüşlerinde, uzun bir gözaltı ve yoğun bir işkenceyle karşılaştıkları belirtiliyor.

"Daha şimdiden ülkemizin adalet tarihinde yerini almış olan bu davada, müvekkillerimizin tutuklanmalarını gerektiren bir neden olmadığı inancı ile tutuklama kararına itiraz ediyor ve müvekkillerimizin serbest bırakılmalarını talep ediyoruz," denilen dilekçe, şu savlara dayandırılıyor:

TUTUKLAMANIN NEDENİ VAR MI?

"1. Başta da belirttiğimiz gibi, müvekkillerimiz Nihat Sargın ve Nabi Yağcı, yurt dışında bulundukları halde, oradan ülkeye dönmüşlerdir. 5.12.1987 tarihli tutuklama müzekkeresinde, 'ağır cezalı suçlar' ibaresine yer verilmiştir. Acaba bundan söz edilmesinin nedeni nedir? Tutuklama kararında bu ne maksatla kullanılırsa kullanılsın, biz bu maksadı, yalnızca kanuni-objektif yorumla değerlendirebiliriz. Kaldı ki, burada bir yoruma ve tartışmaya gerek yoktur. Çünkü, Kanun (CMUK, md.104) pek açıktır. Maddenin 3. bendi hükmüne göre, 'suçun ağır cezalık cürümlerinden olması', sanığın kaçacak sayılmasına karine olabilecektir. Bunun dışında, ağır cezalık bir suçtan, tutuklama karar ve müzekkeresinde söz edilmiş olmasının anlamı olamaz. Yani kaçma müzekkeresinde söz edilmiş olmasının anlamı olamaz. Yani kaçma şüphesine bağlanmaksızın soyut olarak suçun ağır cezalık niteliği bir tutuklama nedeni yapılamaz.

Yurt dışından dönüp gelen müvekkillerimizin bu tutumu, kaçacaklarını değil, yalnızca kaçmayacaklarının karinesidir."

"DEVLETİN VE HÜKÜMETİN NÜFUZUNU KIRAN SUÇ" NEDİR?

"2. Tutuklama kararına göre, isnat edilen suç, 'Devletin ve hükümetin nüfuzunu kıran suçlardan'dır. Tutuklama kararı veren Mahkemeyi, böyle bir endişe duymakta haklı görmek mümkün değildir. Devlet ve hükümetin nüfuzunun kırılması, soyut bir gerekçe ile ifade edilemez. Acaba ne somut gelişme olmuştur ki, bundan devletin ve hükümetin nüfuzu ve asayişi bozulmuş olsun? Bu konuda sübjektif kuşku ve değerlendirmelerin hukuksal geçerliliği olamaz.

Müvekkillerimiz, demokratik hak ve özgürlüklerini, düşünce özgürlüğünü, örgütlenme özgürlüğünü kullanmak ve savunmak için yurda döndüklerini açıklamışlardır. Herhalde yapılan hazırlık sorgulaması da, dosyaya bu özlem ve isteklerinin kanıtlarını kazandırmıştır. Bu demokratik hak ve özgürlükler

mi devlet ve hükümetin nüfuzunu ve asayişini bozacaktır?.."

YOKEDİLECEK "SUÇ DELİLLERİ" VAR MI?

"3. Tutuklama kararında, CMUK'nın 104. maddesinin 2. bendinde düzenlenen suçun delillerini yok etme endişesinden söz edilmemekte, böyle bir neden tutuklama dayanağı sayılmamaktadır. Bu tutuklama kararının tümü çerçevesinde, kararda yer alan tutuklama nedenlerini değil, fakat yer verilmeyen bir nedeni haklı görmemek mümkün değildir. Çünkü gerçekten yok edilebilecek bir suç delili yoktur. Devletin arşivlerinden hazırlanan belgeler eğer delil oluşturacaksa, bunların davada geçerliliği olamaz. Bu belgelerle bir kimsenin tutuklu bulundurulması, tutukluluğu aşan bir niteliğe dönüşür."

"DAVA ŞARTI" ORTADAN KALKINCA

"4. Dosyaya daha önce sunduğumuz dilekçelerimizde, her iki müvekkilimiz hakkında da, daha önceden var olan soruşturmalar, dosya ve evrak numaraları belirtilerek bildirilmiştir. Ancak tekraren ifade edelim ki, 'non bis in idem' kuralına aykırı olan mükerrer yargılamalar, 'dava şartı'nı ortadan kaldırır ve dava şartı ortadan kalkınca, doğal olarak tutuklama şartı da ortadan kalkar."

"KUVVETLİ EMARELER" KONUSU

"5. Bir kere şuram pek açıktır ki, tutuklamayı gerektiren başka nedenler yoksa, 'kuvvetli emare' tek başına tutuklama nedeni olamaz. Kaldı ki, 'suçun işlendiğine dair kuvvetli emareler' bir anlamda, daha baştan suçun işlendiğini varsaymak anlayışına dayanır. Oysa bu, bir yargılama sonucunda ulaşılabilecek bir noktadır. Böyle bir varsayımla tutuklamaya başvurulması, tutuklamayı, cezanın infazı yerine ikame etmek olur. Tutuklama ise, bilindiği gibi bir tedbirdir. Bu tedbir, yargılamanın selameti için, sanığın el altında bulundurulmasını amaçlar. Peşinen bir cezanın infaz edilmesi, yargılamanın selametini sağlamak yerine, yargılamanın güvencesini ortadan kaldırır."□

Avukat Rasim Öz

"İçeri girişimizle birlikte gözlerimiz bağlandı."

NİHAT Sargın ve Haydar Kutlu'nun avukatları **Rasim Öz** ve **Atillâ Coşkun**, müvekkilleriyle Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde yaptıkları ilk görüşmeden çıktıktan sonra, siyasi polis tarafından gözaltına alındılar. Gerekçe, ifadelerine başvurmaktı. Avukat Rasim Öz'le gözaltına alınan nedenleri ve sonrası hakkında konuştuk.

□ Gözaltına alınma nedeniniz neydi, öğrenebildiniz mi?

□ DGM Savcılığı, işkence izlerinin kaybolmasını sağlamak için olmalı, suç işlemeyi de göze alarak, müvekkillerimiz Sayın Nihat Sargın ve Sayın Nabi Yağcı'yı 20 gün gözaltında tuttuktan sonra, tutuklanmasını takiben, biz avukatlarıyla görüştüreceğini yinelemişti. Tutuklanan müvekkillerimiz cezaevine götürülmek üzere araca bindirildikleri sırada, Sayın Nihat Sargın bizlere ve basına hitaben, "İşkence gördük, demokrasiyi kurtarın" diye hitap etti. Ben de cevaben, "Demokrasi mücadelesi sürecektir" dedim. Bu sözümün DGM Savcılığı'nca soruşturma konusu yapıldığını öğrendiğimde, bu konuda ifade vermek ve müvekkillerimin ifadelerini inceleme hakkımı kullanmak üzere, Savcılığa başvuruda bulunmak istedim. Ancak DGM Savcılığı'nın, bizlerin DGM binasına girişimizi yasaklamış, kapıdaki polislerine bu yolda talimat vermiş olduğunu hayretle gördük.

□ Gözaltına nasıl alındınız?

□ Aynı gün, 7 Aralık'da müvekkillerimizle görüşmek üzere Ankara Cezaevi'ne gittik. Cezaevi avlusunda bizleri emniyet mensupları bekliyordu. Emniyete davet ettiler. Müvekkillerimizle görüşmeden, bu davete uymayacağımızı belirterek karşı çıkmamız üzerine, görüşmeyi takiben, saat 16.00'da beni ve meslektaşım Atillâ Coşkun'u ayrı ayrı araçlarda, Emniyet Siyasi Şube'ye götürdüler.

□ Gözaltında karşılaştığınız tutumu anlatır mısınız?

□ İçeri girişimizle birlikte gözlerimiz bağlandı. Yaklaşık bire iki metre boyutlarında hücrelere konulduk. Doktor muayenesinden sonra, yine gözlerimiz bağlı olarak, eller başhizasından yukarda olmak üzere, duvara dayalı olarak, ayakta hareketsiz bekletildik. Yine gözlerimiz bağlı olarak, yoğun ışık altında, iki kez sorguya alındım. Sorgulamada, gözaltına alınma nedenimle ilgisi olmayan, çeşitli sorular soruluyordu. Özgeçmişim, siyasi düşünce ve faaliyetlerim , müvekkillerimin savunmasını neden ve nasıl üstlendiğim, sorular arasındaydı. Sorgulama ertesi sabaha karşı saat 4.00 sıralarında, siyasi şube müdürünün gelişi ve gözlerimizin açılışı ile tamamlandı. Yiyecek alabildik. Bu saatten sonra ifadelerimiz istediğimiz şekilde zabta yazıldı ve özgür irademizle imzaladık. Aynı gün savcılıkta ifade verdik. Savcılık mahkemeye sevketmediği için, bir gün daha siyasi şubede kaldık. Bu kez tüm görevliler saygılı davranıyor ve şubede işkence olmadığını savunmaya çalışıyorlardı. Oysa, bize olmasa bile, müvekkillerimize en ağır, çağ ve insanlık dışı işkencelerin, aynı hücrelerde, sorgu ve işkence odalarında yapıldığından daha da emin olmuştuk, biliyorduk. □

Elektrik işkencesi 25 yıl sonra da saptanabiliyor

İŞKENCE konusunda uzmanlaşmış kurum ve hekimlerin, elektrik işkencesini aradan 25 yıl geçse de tesbit edebildikleri belirtildi. Uluslararası Af Örgütü bünyesinde işkence araştırması yürüten hekimler, TİP ve TKP genel sekreterlerine yapılan işkenceyi uzman hekimlerin saptayabileceğini söyledi.

TİP ve TKP genel sekreterlerinin avukatları, işkence üzerine soruşturma başlatan Yenimahalle Savcılığı'na bir dilekçe vererek, müvekkillerini işkence kalıntılarını saptayabilecek uzmanlıkta hekimlerin gerekli cihazlarla muayene etmesini istemişlerdi. Avukatlar dilekçelerinde, Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi bünyesinde ve dünyanın çeşitli yerlerinde bu konuda uzman hekim ve kuruluşların bulunduğunu bildirdiler. Dilekçede ayrıca, Danimarka'nın Kopenhag kentinde işkence üzerine ün yapmış bir klinik bulunduğunu belirttiler ve kliniğin adresine de yerverdiler. Ancak bilindiği gibi, Savcılığın girişimleri bu yönde olmadı ve yapılan inceleme sonucunda, işkence iddiaları konusunda takipsizlik kararı verildi!

Uluslararası Af Örgütü ile bağlantılı olarak işkence üzerine araştırmalar yapan Dr. Bülent Tarakçıoğlu ise, yaptığı açıklamada, Sargın ve Kutlu'nun sözünü ettikleri işkence türlerini, gerek Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi bünyesinde oluşturulan İşkence Araştırmaları Grubu'na dahil hekimlerin gerek Kopenhag'daki klinik mensuplarının derhal saptayabileceğini söyledi. Tarakçıoğlu, elektrik verilmesi suretiyle yapılan işkencenin, aradan 25 yıl geçse bile bu uzman hekim ve kuruluşlar tarafından saptanabileceğinini de ifade etti.

Türkiye'de işkenceye uğradıklarını bildirenlerin Savcılık tarafından tayin edilen hekimler dışında hiçbir hekim tarafından muayene edilememesi uygulamasının yanlış olduğunu da belirten Tarakçıoğlu; "Özal'ın kalbi rahatsızlanınca De Bakey gelip hemen bakıyor. Tutukluların da hekimlerini seçme hakkı olmalıdır," dedi. □

"Hukuk adamı" Savcı Demiral yasalara uymuyor

NİHAT Sargın ve Haydar Kutlu'nun avukatları Rasim Öz ve Atillâ Coşkun, Ankara Kapalı Cezaevi'nde müvekkilleriyle yaptıkları ilk görüşmeden çıkarken, gözaltına alınıyor; nedeni belli değil. Olmadığı, kısa bir süre sonra salıverilmelerinden de anlaşılıyor. Sargın ve Kutlu çevresinde örülen keyfiyet duvarı, iki avukatı da içine alıyor...

Avukat Ahmet Tahtakılıç, Zeki Tavşancıl, Dursun Aslan ve Erşen Sansal, iki meslektaşlarıyla görüşme haklarını kullanmak için Ankara DGM Savcılığı'na gittiklerinde, yine bu duvara çarptılar. Savcılık kapısında bekleyen başkomiser ve diğer güvenlik yetkilileri, avukatlara Savcı Nusret Demiral yerinde olmadığı için, içeri alınamayacaklarını söylediler. Dört avukatın, "ayrıca kaleme verilecek dilekçeleri bulunduğunu, bir avukatın mahkeme binasına girmesinin hiçbir biçimde engellenmesinin mümkün olamayacağını, aynı mahkeme binasında dosyalarının bulunduğunu, mahkemeler için kuralın aleniyet olduğunu" belirtmeleri de yeterli olmadı. Israrla içeri giremeyecekleri belirtildi.

O sırada dışardan binaya gelen Nusret Demiral da avukatların içeri alınma ve görüşme isteklerini kabul etmedi. Yapılabilecek tek iş kalmıştı: Durumu belgeleyen bir tutanak düzenlemek. Ortak bir tutanak düzenlenmesi isteği de, tabi kabul edilmedi.

Ahmet Tahtakılıç, Zeki Tavşancıl, Dursun Aslan ve Erşen Sansal, kendi hazırladıkları tutanağı, "gereğinin yapılması" istemiyle, Ankara Barosu'na verdiler. Bu da bir belge olarak, Sargın ve Kutlu'ya karşı gerçekleşen antidemokratik uygulamalar zincirine eklenmiş oldu.□

Sargın ve Kutlu'ya yapılan işkenceyi inceleyecek

Avrupa Parlamentosu Ankara'ya doktor heyeti göndermek istiyor

AVRUPA Parlamentosu'nun seçimleri izlemek üzere Türkiye'ye gönderdiği heyet, hekimlerden oluşan bir grubun, Ankara'ya giderek TİP ve TKP genel sekreterlerine yapılan işkenceleri incelemesine izin verilmesi için Türk Büyükelçiliği'ne başvurdu.

29 Kasım seçimlerini izleyerek Avrupa Parlamentosu'na bir rapor sunan ve Türkiye'de bulundukları

TKP yöneticisi Sarısözen

''Birlik ve yasallık amacına ulaşacaktır.''

Sarısözen, devrimci sol kesimdeki ülkeye dönüşle ilgili önyargıların yerini devrimci değerlendirmelere terkedeceğini söyledi.

TKP yöneticilerinden Veysi Sarısözen, "Birlik ve yasallık" sözcükleriyle başlatılan ülkeye dönüşün er ya da geç amacına ulaşacağını belirtti ve bu konu ile ilgili olarak devrimci sol çevrelerde ortaya çıkan önyargıların, yerini devrimci değerlendirmelere terkedeceğini savundu.

Federal Almanya'da yayınlanan Türkiye Postası adlı gazetede yeralan köşe yazısında, TİP ve TKP genel sekreterlerine yapılan işkenceler, iki genel sekreterin ülkeye dönüşü ve devrimci sol çevrelerde bu konuda ortaya çıkan önyargıları değerlendiren TKP yöneticilerinden ve Haydar Kutlu'nun arkadaşlarından Veysi Sarısözen, "Birlik ve yasallık sözcükleriyle başlatılan ülkeye dönüş, er yada geç önüne koyduğu amaçlara ulaşacaktır," dedi.

"Bu öylesine kesindir ki, işkenceci bile tereddüt içinde kıvranmakta, sorgulamada 'Hükümet çevrelerinden size garanti veren oldu mu?' diye içten içe bir korkuyla soru sormaktadır," denilen yazıda, "Hükümetin çevresinde bile av peşine düşmüş olan bu antikomünizmin, ülkemizdeki her dürüst insan için ne büyük bir tehdit olduğu açık değil midir?" sorusu yeralıyor.

"Bizi, 'Kendi dar çıkarları için' hareket etmekle suçlayan, bize yabancı bir tutumu bize maleden kimi dostlarımızı, tüm bu yakıştırmaların doğru olmadığına samimiyetle ikna etmek isterdik", diyen Sarısözen, bu konuyla ilgili şu değerlendirmeyi yapıyor:

"Kendi kişisel hayatını feda etme duygusuyla davrananlara dar ve kirli çıkarlar yakıştırmak en kötü haksızlık, devrimci ortak geleneklerimize karşı en büyük hakarettir. Barış davası uğruna gözünü kırpmadan yıllarca hapis yatanın, DİSK, TÖB-DER üyesi oldukları için zindanda çürütülenlerin, beş para etmez dar çıkarlar için tüm bu zorbalıklara göğüs gerdiklerini, bırakalım yüksek sesle söylemeyi, ima etmek bile insan ahlakının çiğnenmesi olurdu."

Sarısözen TİP ve TKP'nin barış ve demokratik yenilenme yolunda attığı adımının taşıdığı önemin zaman geçtikçe daha iyi anlaşılacağını da belirten yazısında, şu görüşlere yer verdi:

"Sisler dağılıyor; işkencecilerin naraları ve işkenceye uğrayanların insani haykırışları 19 gün çarpıştı. Bu çarpışmanın ertesinde 'Uzlaşma', 'Kirli pazarlık', 'Dön çağrısına uyma', 'Teslimiyet' türünden suçlamalar, yerlerini sanırız önyargıdan uzak, devrimci değerlendirmelere terkedecektir." □

sırada gözaltındaki TİP ve TKP genel sekreterleri Nihat Sargın ve Haydar Kutlu ile de görüşmek için ısrarlı çabalar sürdüren 10 kişilik parlamenter heyeti, işkence haberleri üzerine bir değerlendirme yaptı. Avrupa Parlamentosu'nun önceki günkü Türkiye'ye ek ödeneğin belirsiz bir tarihe ertelendiği toplantıda söz alan 10 parlamenterden oluşan heyetin başkanı Belçikalı liberal Luc Beyer de Ryke, Sargın ve Kutlu'ya yapılanlara hoşgörü gösterilmemesi gerektiğini de belirtmiş ve Ankara'ya bağımsız hekimlerden oluşan bir grubun hemen gönderilerek, işkence üzerine inceleme yapması gerektiğini savunmuştu.

16 Aralık'da bir araya gelen 10 parlamenter, Başkan Ryke'nin önerisi konuşunda görüş birliğine vardı. Parlamenterler Avrupa Parlamentosu nezdinde Türkiye Büyükelçiliği'ne başvurarak, hekimler heyetinin Ankara'ya gidişine izin verilmesini istediler.

Öte yandan, 10 kişilik parlamenter heyetinin, Avrupa Parlamentosu Sosyalist Grup Başkanı ile yaptıkları görüşmeden sonra Batı Akdeniz Bölüm sorumlusu Claude Cheyson'a, Türkiye ve TİP ile TKP genel sekreterlerine yapılanlar konusunda tek tek görüşlerini bildirecekleri belirtildi. □

Kutlu ve Sargın'la uluslararası dayanışma

Federal Alman demokratik kamuoyunun canlı dayanışması

TKP ve TİP genel sekreterleri Haydar Kutlu ve Nihat Sargın ile uluslararası dayanışma, özellikle Federal Almanya'da, etkin bir kamuoyu desteği kazanmış durumda. Federal Almanya Sosyal Demokrat Partisi SPD ve bu partinin çeşitli organları ve örgütleri, dayanışmayı bir kampanya düzeyine çıkarttı. Bu arada Alman Komünist Partisi DKP üyeleri de, Türkiye'nin Bonn Büyükelçiliği önünde başlattıkları gösterileri sürdürüyorlar.

SDP Parlamento Grup Temsilciliği, 17 Kasım'da İçişleri Bakanlığı'na bir mesaj göndererek, Kutlu ve Sargın üstündeki hukuk dışı uygulamalara son verilmesini istedi. F. Almanya Parlamento üyesi Renate Schmidt, Avrupa Parlamentosu Lillo Seibel-Emmerling, Bavyera Eyalet Meclisi üyesi Rolf Langenberger adlarıyla gönderilen mesajda, "Türk gizli servisi ve polisin Ankara'daki bu girişimi, Türkiye'de demokratikleşmeye geçişin sözde kaldığını göstermektedir," deniyor. Mesajda daha sonra şu görüşler dile getiriliyor: "Rejim karşıtı iki insana uygulanan bu keyfi davranışın, temsilcisi oldukları politik görüşün cezalandırılmak istenmesinden başka bir açıklaması olamaz. Bu, Türkiye'de yürürlükte bulunan rejim için tipik bir gösterge olarak, ülkede henüz demokratik bir ortamın varlığından sözedilemeyeceğini açıkça ortaya koymaktadır. Sizden, tüm olanaklarınızı kullanarak, Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'nun derhal serbest bırakılmasını sağlamanızı ısrarla rica ediyoruz."

SDP Presidyumu üyesi Heidemarie Wieczorek-Zeul de, Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Meclis Başkanı'na çektiği telgrafta, "sözkonusu politik tutukluların tüm yurttaşlık haklarının güvenceye alınması"nı isteyerek, Türkiye'nin demokratik düzene geçişte kararlı adımlar atacağı beklentisinde olduğunu belirtiyor.

Bu arada SDP'nin çeşitli örgütleri ve bu örgütlerin yıllık genel kurullarında, Kutlu ve Sargın'ın bir an önce salıverilmeleri ve uluslararası hukuk ilkelerine uyulması istendi.

SPD Federal Parlamento üyesi Ottmar Schreiner, Parlamento Grubu'nun kararıyla Kasım ayı içinde geldiği Türkiye'deki izlenimlerini, ülkesine döndükten sonra kamuoyuna iletti. Kutlu ve Sargın'la birlikte gelen delegasyonun üyesi papaz Detlef Lüderwaldt da yaptığı açıklamada, iki genel sekreterin serbest bırakılacağına inandığını, çünkü Türkiye'nin demokratik gelişmelerin sürmesine izin vereceğini öne sürdü.□

Ölle Söderman'ın mesajı

İSVEÇ Devlet Memurları Sendikası Genel Başkanı **Ölle Söderman, Cumhurbaşkanı ve Başbakan'a gönderdiği mesajlarda, Kutlu ve Sargın'ın, koşulsuz ve derhal serbest bırakılmalarını" istedi. Söderman'ın Evren'e gönderdiği mesaj şöyle:**

"Türkiye Komünist Partisi Genel Sekreteri Haydar Kutlu ve Türkiye İşçi Partisi Genel Sekreteri Dr. Nihat Sargın'ın 16 Kasım'da Ankara Esenboğa Havaalanı'nda gözaltına alındıklarını öğrendim.

Ülkenizin de imzalamış olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne dayanarak, İsveç'deki 125.000 devlet memuru adına, düşünceleri nedeniyle gözaltına alınmış bulunan Kutlu ve Dr. Sargın'ın derhal ve koşulsuz serbest bırakılmasını talep ederim. Aynı zamanda, her ikisine de gerekli tıbbi bakımın yapılmasının sağlanmasına çalışmanızı isterim."

Söderman, Özal'a gönderdiği mesajda da aynı görüşleri dile getirdi. □

Kıbrıs, CTP Genel Başkanı Özker Özgür

"İşkence yapan bir yönetim çağdaş olamaz."

NİHAT Sargın "işkence gördük" diye bağırmış ve gazete haberlerine göre polisler tarafından tartaklanarak götürülmüştür. Nihat Sargın ile Haydar Kutlu eğer işkence görmeselerdi, salt gösteriş olsun diye bağırmaz, kamuoyuna mesaj iletmek istemezlerdi. Bu durum Türkiye'deki yönetim için son derece, ayıp bir olayı oluşturmaktadır.

Kendi gönlü ile yurda dönmüş, üstelik amacını da kimseden saklamayan insanlara işkence yapmak hangi yasa ya da mevzuata uygundur? Çağ atladığını söyleyen Özal, iki parti liderine işkence yaptırarak mı çağ atlamaktadır?

Dünya kamuoyunca tepki ile karşılanan işkence sürekli olarak kınanmaktadır. Türkiye'ye sayısız protestolar postalanmıştır. Ünlü yazarlar, bilim adamları ve sanatçılar Türkiye'deki işkence olaylarına karşı açık tavır koymuşlardır. Tüm bunlar yetmedi. Türkiye'nin ünü 12 Eylül faşizminin getirdiği baskılarla sanki yeterince zedelenmedi de, yaratılan imajdan daha kötü bir imaj yaratılmasını istercesine gönüllü yurda dönen parti liderlerine işkence yapılmaktadır. Ve bu yaklaşımla çağ atlanacakmış...

Ayıp, hem de çok ayıp. AT'a tam üyelik için başvurmuş bir ülkede, bu tür çağdışı olaylar artık son bulmalıdır. Dünya görüşünden ötürü kişiye işkence yapan bir yönetim kesinlikle çağdaş olamaz. Böyle yönetimler halkın onayı ile işbaşına getirilmiş olsalar da, demokratik değildirler.□

Kıbrıs, Dev-İş Genel Başkanı Hasan Sarıca

"*Siyasi düşüncelerden ötürü faaliyetler durdurulamaz.*"

DEVRİMCİ İşçi Sendikaları Federasyonu DEV-İŞ fikir özgürlüğüne, her fikrin ekonomik, demokratik ve siyasi örgütlenmesinin gerekliliğine inanmaktadır. Hiçbir kişi veya kuruluş sırf siyasi düşüncelerinden ötürü yasaklanamaz, faaliyetleri durdurulamaz ve engellenemez inancındayız. Dünyanın pekçok ülkesinde Komünist Partileri yasal olarak kurulabilirken, Avrupa ile "bütünleşme" iddiasında olan bir Türkiye'nin bu tür yasaklamalarda ısraretmesini anlamak, gerçekten çok güçtür. Kanaatimize göre Haydar Kutlu ile Nihat Sargın serbest bırakılarak, TBKP'nin resmen kuruluş çalışmalarının önündeki her engel kaldırılmalıdır.□

72 komünist partisi ve ulusal kurtuluş hareketi, Kutlu ve Sargın'ın tutuklanması ve işkence görmesini kınadı

FRANSIZ Komünist Partisi Kongresi'ne katılan 72 komünist partisi ve ulusal kurtuluş hareketi, ortak bir açıklamayla, TİP ve TKP genel sekreterlerinin tutuklanması ve işkence görmesini kınadı.

P...is yakınlarında Saint-Quen'de 2-6 Aralık tarihleri arasında toplanan Fransız Komünist Partisi, 26. Kongresi'ne katılan ve sayıları 72'ye ulaşan komünist, ilerici ve demokratik partilerle, ulusal kurtuluş hareketleri temsilcileri ortak bir açıklama yaptılar.

"İki komünist yönetici Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'ya uygulanan insanlık dışı duruma karşı kınama duygularımızı belirtiyoruz" denilen açıklamada, şu görüşlere yer verildi:

"Bu iki demokratın tutuklanması ve işkenceye uğraması uluslararası kurallar çiğnenerek ve insan hakları hor görülerek yapılmıştır.

Biz, onların ve Türkiye'deki tüm politik tutukluların serbest bırakılmasını, Türkiye komünistlerininki de içinde olmak üzere, tüm demokratik partilerin özgürce çalışmalarının sağlanmasını istiyoruz."

Ortak açıklamayı, Sovyetler Birliği Komünist Partisi, İtalya Komünist Partisi, Nikaragua Sandinista Ulusal Kurtuluş Cephesi, Yugoslavya Komünistler Birliği, Güney Afrika Ulusal Kongresi, FKÖ de imzaladı.□

Bir belge

İNSAN HAKLARI, AVRUPA TOPLULUĞU VE TÜRKİYE

	Danimarka yüzde 98	Hollanda yüzde 98	F.Almanya yüzde 97	Belçika yüzde 96	Fransa yüzde 94	İngiltere yüzde 94	Yunanistan yüzde 92	Portekiz yüzde 91	İtalya yüzde 87	İrlanda yüzde 86	İspanya yüzde 84	Tü… yüz…
yurt içinde seyahat özgürlüğü	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	
yurt dışına seyahat özgürlüğü	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	
örgütlenme ve toplanma özgürlüğü	+ +	+ +	+ +	+ +	+	+	+	+ +	+ +	+ +	+ +	
düşünceleri yayma ve bilgi alma özgürlüğü	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+	+ +	
insan haklarını çiğnemenin izlenmesi	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	
etnik dillerde yayın ve eğitim özgürlüğü	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+	+ +	+ +	+ +	+ +	—
serflikten, kölelikten, zorla çalıştırma ya da çocuk işçi çalıştırmaktan kurtulma	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+	+	+ +	+	
yargı dışında öldürme ya da kayıpların sona ermesi	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+	
işkence ya da devletin zor kullanmasından kurtulma	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+	+	+	+	+	—	—
zorunlu çalışma izninin ya da zorunlu çalışmanın sona ermesi	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+
ölüm cezası	+ +	+ +	+ +	+	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+	+ +	—
fiziki ceza verilmesine ilişkin yargı hükmü aranmasına saygı	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	
süresiz gözaltına almanın sona ermesi	+ +	+ +	+ +	+ +	+	+ +	+ +	+ +	—	+ +	+	—
devlet örgütlerine ya da partilere zorunlu üyelik olmaması	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+
zorunlu din ya da okullarda zorunlu devlet ideolojisinin okutulmaması	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+	+ +	+	+	+	
sanat ürünlerinin denetimine yönelik devlet politikaları	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+	+ +	
basına siyasal sansür	+ +	+ +	+ +	+	+ +	+ +	+	+	+ +	+ +	+	
haberleşmenin sansür edilmemesi ya da telefonların dinlenmemesi	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+	+ +	+ +	+ +	+ +	+	
siyasal muhalefet	+ +	+ +	+	+ +	+ +	+	+ +	+ +	+ +	+	+ +	

DÜNYA İnsan Hakları Rehberi (World Human Rights Guide) ilk kez 1983'de Fransa, ABD ve İngiltere'de yayınlanmıştı. 1987 yılında, içerdiği bilgileri 1 Ocak 1987 tarihi itibariyle güncelleştirerek, yeniden yayınlandı.

Amaç, Birleşmiş Milletler'e üye ülkelerde insan haklarına ilişkin yükümlülüklerin ne ölçüde yerine getirildiğini sergilemek. Bu nedenle de ülkeler yalnızca üç ölçüde göre irdeleniyorlar: İnsan Hakları Evrensel Bildirisi; Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklarla İlgili Uluslararası Sözleşme ve Medeni Haklar ile Siyasal Haklarla İlgili Uluslararası Sözleşme.

Bu üç ölçütün çeşitli maddelerinden türetilen kırk tane "insan hakkı" var. Her ülkede bu hakların ne kadar geçerli olduğuna bakılıyor ve dört gruptan birine göre not veriliyor. Grupları "var (+ +)", "varımsı (+)", "yokumsu (—)", "yok (— —)" diye türkçeye çevirmek mümkün. "Var"ların değeri üç puan, "varımsı"nın iki puan; "yokumsu"ya bir puan veriliyor, "yok"a ise puan da yok. Bu bakımdan, bir ülkenin alabileceği en yüksek puan 120; yüzde olarak anlatımı da yüzde 100.

	Danimarka yüzde 98	Hollanda yüzde 98	F.Almanya yüzde 97	Belçika yüzde 96	Fransa yüzde 94	İngiltere yüzde 94	Yunanistan yüzde 92	Portekiz yüzde 91	İtalya yüzde 87	İrlanda yüzde 86	İspanya yüzde 84	Türkiye yüzde 41
gizli oyla çok partili genel seçim	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ •	+ +	—
kadınlara siyasal ve yasal eşitlik	+	+	• +	+ +	+	+	+	+	+	+	•	+
kadınlara sosyal ve ekonomik eşitlik	+	+	+	+	+	+	+	+	-	—	+	+
etnik azınlıklara sosyal ve ekonomik eşitlik	+ +	+	+	+	+	+	+	•	+ +	+ +	• +	—
bağımsız gazeteler	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	•	+ +	+ +	+ •	+
bağımsız kitap yayını	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ •	+	+ +	+ +	+ •	+	—
bağımsız radyo ve tv şebekeleri	+ +	+ +	+ +	+ +	+	+ +	+	+	+	+	+	— —
bağımsız yargı	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	— —
bağımsız sendikalar	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	—
yurttaşlıktan çıkarılma	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	— —
suç kanıtlanıncaya kadar suçsuz sayılmak	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+	—
gerektiğinde avukat ve hukuki danışman sağlanması	+	+ +	+	+	+ +	+ +	•	+	+	+	+	+ +
sivil yargılamanın gizli yapılması	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	— —
derhal bir yargıç ya da mahkeme önüne çıkarılma hakkı	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+	+ +	+	—	+ +	+ +	—
izin olmadan evin polis tarafından aranamayacağı hakkına saygı	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+	+ +	+ +	— —
kişisel malvarlığına el konamayacağı hakkı	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +
ırklar arası, dinler arası ya da medeni nikah hakkı	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+	+ +	+ +
evlenme ya da boşanma işlemleri sırasında cinsler arasında eşitlik	+ +	+ +	+ +	+ +	+	+	+ +	+	+	— —	+	+
inanç özgürlüğü	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+
doğum kontrol haplarının ya da başka araçların kullanılma hakkı	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+	+	+ +
yetişkinler arasında, isteyenin eşcinsellik hakkı	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	+ +	—	+ +	+

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ 1. İNSAN HAKLARI KURULTAYI BİLDİRGESİ

ANKARA'da, 12-13 Aralık 1987 tarihinde İnsan Hakları Derneği tarafından düzenlenen 1. İnsan Hakları Kurultayı çok sayıda tanınmış insan hakları savunucusunun ve geniş bir izleyici topluluğunun katılımıyla gerçekleştirildi. Kurultay sonucunda bir Bildirge hazırlandı. Ülkemizde insan hakları savaşımının temel doğrultusunu ortaya koyan bu Bildirge'yi, bir belge olarak yayınlıyoruz.

Günümüz dünyasında insan hak ve özgürlüklerinin gerçekleşme düzeyi çağdaşlığın ölçüsüdür. Tüm insanlığın ortak ilke ve değerlerinin başında yer alan insan haklarına saygı, yine tüm insanlığın ilgi ve gözetim konusu olmuştur. İnsan hak ve özgürlükleri, Türkiye'nin de üyesi olduğu Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi gibi uluslararası kuruluşlarca benimsenen belgelerde tanınarak güvenceye bağlanmıştır. Bu nedenlerle dünyanın hangi ülkesinde olursa olsun insan hak ve özgürlüklerinin çiğnenmesi, insanlığın vicdanında mahkum edilen ve uluslararası sorumluluklar doğuran bir uygulamadır.

İnsanlık ailesinin bir üyesi olan Türkiye'de, İnsanlığın ortak ülküsünü paylaşarak ve benimsediği uluslararası belgelerle üstlendiği sorumlulukların gereği olarak, yurttaşlarına insan hak ve özgürlüklerini tanıyıp gerçekleştirmekle yükümlüdür. Ancak Türkiye'nin gerek çağdaş belgelerde, gereksi anayasada sınırlı olarak tanınan hak ve özgürlükleri yaşama geçirdiğini öne sürmek güçtür. Ülkemizde, demokratik, laik, sosyal hukuk devleti ilkelerinin ve insan hak ve özgürlüklerinin büyük ölçüde çiğnendiği bir gerçektir. Türkiye'nin insanlık ailesi içinde kendine yaraşır yerini alabilmesi, bu uygulamalara son vererek insan hakları alanında ciddi gelişmeler göstermesiyle olanaklıdır.

Halkımızın demokratik rejimin tüm kurallarıyla işlediği bir toplum düzeni için henüz olgunlaşmadığı savını reddediyor ve ülkemizde özüne uyun bir demokrasinin yaşama geçirilmesi gereğine inanıyoruz.

İnsan Hakları Derneği'nce 12-13 Aralık 1987 tarihinde düzenlenen 1. İnsan Hakları Kurultayı, uluslararası belgelerde yer alan insan haklarının eksiksiz yaşama geçirilmesini ve ayrıca ülkemizin içinde bulunduğumuz koşullarında güncellik kazanmış olan sorunları dile getiren aşağıdaki bildirgeyi, gereği için yetkililerin ve kamuoyunun dikkatine sunmayı kabul etmiştir.

1. Uluslararası işbirliği, karşılıklı anlayış, anlaşmazlıkların barışçı yollardan çözümü, her ulusa varlık hakkı tanıma ve toprak bütünlüğüne saygı ilkelerine dayalı olan barış ve güvenlik içinde yaşama, tüm dünya halkları gibi halkımızın da başta gelen hakkıdır.

2. Türkiye'nin çağdaş gelişmeler doğrultusunda uluslararası topluma katılması, insanlığın üstün amaç ve ilkelerini dile getiren hak ve özgürlükleri güvenceye bağlayan uluslararası anlaşma ve sözleşmeleri benimsemesi ve gereklerine özenle uyması koşuluna bağlıdır. Bu alandaki uluslararası denetimin, ülkelerin içişlerine karışmama ilkesine aykırı olmadığı açıktır.

3. Yaşam hakkı ve kişi dokunulmazlığının korunması ve güvence altına alınması, devletin başta gelen görevidir. Bunun için, dışta barış, içte can güvenliği sağlanmalı, güvenlik gerekçesiyle başvurulan öldürme eylemlerine son verilmeli ve yaşam hakkına aykırı düşen ve insan saygınlığıyla bağdaşmayan ölüm cezası kaldırılmalıdır.

4. Ülkemizde bir sorgulama yöntemi olarak uygulanan işkence, insan yaşamına ve onuruna karşı en ağır bir saldırı ve bir insanlık suçudur. Herkes, her koşulda bu insanlıkdışı uygulamadan korunmalı, işkence suçu mutlaka ve en ağır biçimde cezalandırılmalıdır. İşkence yasağını denetime bağlayan uluslararası sözleşmeler zaman yitirilmeden imzalanmalı ve onaylanmalıdır.

5. Ülkemizde yakın geçmişte yaşanan olağanüstü koşulların ürünü olarak tutuklu ve hükümlülerin sayısı, yığınsal boyutlara ulaşmıştır. Her şeyden önce bunalımlı toplum koşullarının ve olağanüstü yargılama ve uygulamaların sonucu olan ve kamu

vicdanını yaralayan bu tabloya son vermek üzere, ivedilikle ve ayrım gözetilmeksizin bir genel af çıkarılmalıdır.

6. Halkımızın olağan rejime dönüşen olağanüstü yönetim yöntemlerinin son bulduğu ve her türlü soruna olağan hukuk düzeni ve sivil toplum koşulları içinde çözüm bulunduğu kararlı ve sürekli bir özgürlükçü rejime hakkı vardır.

7. Düşünce ve kanı özgürlüğünü kısıtlayan, anlatım özgürlüğüne engeller koyan antidemokratik uygulamalara son verilmeli, her türlü düşünceye özgürce anlatım hakkı tanınırken, düşünce suç olmaktan çıkarılarak yasalar bu yönde değiştirilmelidir.

8. Örgütlenme, çağdaş demokrasiye işlerlik kazandırmak ve hak ve özgürlüklerin kullanılabilmesini sağlamak açısından vazgeçilmez bir haktır. Siyasal, ekonomik, toplumsal ve mesleki örgütlenmelerin önünde varolan tüm engeller ivedilikle kaldırılmalıdır. Örgütlenme hakkının, özüne uygun ve etkin biçimde kullanılması sağlanmalıdır.

9. Kalkınma, demokrasi ve özgürlük pahasına olamaz. Halkımızın kendi yarattığı değerlerden hakça bir pay almaya hakkı vardır. Bunun gerçekleşmesi için gerçek demokrasi önündeki tüm engellerin kaldırılması ve toplumsal yaşamın her alanında demokratik ve katılımcı yönetim hakkının tanınması gereklidir.

10. Ülkemizde kişi özgürlüğü ve güvenliğinin sağlanması, öteki hak ve özgürlüklerin güvencelerinden biridir. Bu özgürlüğün sağlanması için, yakalama ve tutuklanmanın bir güvenlik önlemi olmaktan çıkarılarak doğrudan bir cezalandırmaya dönüşmesi ve gözaltı süresinin her türlü makul ölçünün sınırlarını aşacak biçimde uzatılması önlenmelidir. Bunun için tutuklu ve hükümlülere davranışta ve cezaevi koşullarında uluslararası standart kurallar uygulamadır.

11. Anayasal haklardan olan özel yaşamın gizliliği ve konut dokunulmazlığının sık sık çiğnenmesine ve suç kanıtı sayılarak kitap ve benzeri özel eşyaya el konulmasına son verilmelidir.

12. Son yıllarda giderek yaygınlaşan bir uygulamayla, sakıncalı sayılan kişi ve kuruluşların haberleşme özgürlüğünün çiğnenmesi, özellikle gizli dinleme uygulamalarına son verilmelidir.

13. Kişi özgürlükleri içinde önemli bir yeri olan yerleşme ve yer değiştirme özgürlüğüne güvenlik gerekçeleriyle konulan kısıtlamalar ve aykırı önlemler kaldırılmalı, özellikle zorunlu yerleştirme niteliği taşıyan uygulamalar sona ermelidir.

14. Uluslararası belgelerde açıkça tanınmış bir hak olan yurtdışına çıkma hak ve özgürlüğü, keyfi ve cezalandırıcı kısıtlamalarla uğraşmaktan kurtarılmalı, suç kovuşturması ve işkence tehdidi ile yurtdışında yaşamak zorunda bırakılan yurttaşlarımızın güvenli geri dönüşleri sağlanmalıdır.

15. Din ve vicdan özgürlüğü, her türlü inanç için her hangi bir ayrım gözetilmeksizin sağlanmalıdır. Laik düşünce ve toplum üzerinde, ağırlığı giderek artan baskılar kaldırılmalıdır. Bunun için, gerek genel eğitime zorla yerleştirilen din eğitimi, gerek devletin resmi yayın organlarının dinsel içerikli yoğun propagandası, gerekse özel din okulları ve besleyici kaynakları ile vicdan özgürlüğüne yönelik ciddi tehditler kaldırılmalıdır.

16. Çeşitli vesilelerle kişiler hakkında güvenlik soruşturması ve fişleme yoluna gidilmesi ve bu hukukdışı uygulamaya dayanarak kimi hakların kısıtlanması önlenmelidir.

17. Basın özgürlüğünü kısıtlayan dolaylı ve dolaysız sansür kaldırılmalı ve girdi maliyetlerindeki sorumsuz ve sınırsız artışlarla basını varlık hakkından ya da özgürlüğünden yoksun bırakan ekonomik ve yönetsel baskılar son bulmalıdır. Çeşitli gerekçelerle, kitap, dergi toplama, dağıtımını engelleme gibi yöntemlerle düşünceyi yayma özgürlüğüne olan baskılar kaldırılmalı ve kitap maliyetini sürekli arttırıcı önlemlerle okurluğu caydırıcı politikaya son verilerek herkese kültürel gelişme hakkı tanınmalıdır. TRT ve kamu elindeki basın yayın ve iletişim araçlarının, tek yanlı, çağdışı amaçlarla belli kesimlerin ve ideolojilerin güdümünde kullanılması önlenmeli, çağdışılığın ve tüm toplumun sözcüsü olması sağlanmalıdır.

18. Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı, bu hakkın fiilen kullanılmasını önleyen yasal ve yönetsel engellemelerden kurtarılmalıdır.

19. Hak ve özgürlükleri çiğnenen herkese, yetkili mercilerce yargı önünde hak arama olanağı etkin biçimde sağlanmalı ve tüm iç ve dış yargı yollarına başvurma hakkı tanınmalıdır. Temel bir hukuk kuralının çiğnenerek sanıklara suçlu gibi davranılmasına son verilmeli, kendisine bir suç yüklenen herkesin açık ve adil yargılamak, kısıtsız savunma hakkı zedelenmemelidir. Yargılama süresinin doğrudan bir ceza uygulaması niteliği alacak biçimde uzaması önlenmelidir. Savunma hakkının doğal gereği olarak yasal savunucudan yararlanma hakkını sınırlayan, sanıkların soruşturmanın her aşamasında avukatlarıyla serbestçe görüşmelerine konan engeller kaldırılmalıdır. Savunma yardımının suça ortaklık gibi anlaşılmasına son verilmeli, avukatlara savunma görevlerini yaparken uygulanan baskılara son verilerek tam bir güvence sağlanmalıdır.

20. Hukukun temel kuralları olan cezanın geriye yürümezliği ve suçun kişiselliği kurallarına uyan bir yasal düzen kurularak korunmalı, işlendiği sırada suç sayılmayan eylemleri daha sonra suç sayan ve suçu kişisel olmaktan çıkararak sanığın yakınlarını da cezalandıran anlayış ve uygulamalara son verilmelidir.

21. Olağanüstü yönetimlerin olağan rejime dönüştüğü ülkemizde yargının bağımsızlık ve yansızlığının sağlanması için olağanüstü vargı yerleri ve yetkilerine son verilmelidir.

22. Cezaevlerindeki uygulamaları da kapsayacak biçimde yönetimde keyfi cezalandırmalara son verilmeli ve her türlü disiplin cezası için yargı yolu açık olmalıdır.

23. Olağanüstü yönetimlerde kendilerine bir suç yüklenmeksizin haklarından yoksun bırakılan ya da görevlerinden alınanların tazminatlarıyla birlikte yeniden haklarını kazanmalarını sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.

24. T.C. yurttaşlığı hakkı güvenceye bağlanarak siyasal kararlarla yurttaşlığın yitirilmesi önlenmeli ve bu yöntemle yurttaşlık hakkını yitirmiş olanların bu hakları geri verilmelidir.

25. Yurttaşlar arasında her türlü ayrımcılığa son verilerek herkesin yurttaşlık haklarından eşit olarak yararlanması güvenceye bağlanmalıdır.

26. Siyasal haklar ve bu arada seçilme hakkı, toplumun her kesimine etkin güvencelerle tanınmalıdır.

27. Eğitim ve öğrenim hakkından herkesin eşit yararlanmasını sağlamak üzere özellikle yüksek öğrenim belli kesimlerin ayrıcalığı olmaktan çıkarılmalı ve eğitim, insanımızı çağına ve topluma yabancılaştırıcı niteliğinden arındırılmalıdır.

28. Halkımızın sağlık ve çevre koruyucu önlemlere öncelik tanıyan bir politikayla her türlü sağlık hizmetlerinden ücretsiz ve eşit olarak yararlanması sağlanmalıdır.

29. Yoksulluktan arınmış olmak bir insan hakkıdır. Herkesin çalışma hakkını yaşama geçirmek üzere işsizliğe son verilmeli ve herkese insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi için adil ve yeterli bir ücret sağlanmalıdır.

30. Çocuklar, gençler ve kadınlar uluslararası belgelerde tanınan haklara kavuşturulmaladır. Sosyal güvenlik hakkı çalışanların her kesimine sağlanmalı ve çalışanların bu haktan gerçekten yararlanacağı bir düzene bağlanmalı ve sosyal güvenlik sistemleri arasındaki ayrımlar kaldırılmalıdır.

16 Aralık 1987

"Türkiye'nin Dostları" Uluslararası Kongresi Fransız Parlamentosu'nda yapıldı

"Türkiye'nin Dostları" 1. Uluslararası Kongresi 27-29 Kasım tarihinde Paris'de Fransız Ulusal Meclisi'nde toplandı.

15 ülkeden 150'nin üzerinde politikacı, bilim adamı, sanatçı, din adamı, hukukçu ve aydının katıldığı kongrenin açılış konuşmasını Fransız milletvekili ve Avrupa Konseyi parlamenteri Jean Pierre Fourre yaptı.

Fourre, Türkiye Birleşik Komünist Partisi'ni legal olarak kurmak üzere Türkiye'ye gelen TKP ve TİP Genel Sekreterleri Haydar Kutlu ve Nihat Sargın'ın karşı karşıya kaldıkları durumun antidemokratik olduğunu, Avrupa Topluluğu'na girmeye karar vermiş bir ülkede, bu tür "ilkel" ve demokrasi dışı davranışı "hazmetmelerinin" olanaksız olduğunu söyledi:

"Türkiye'de son yıllarda bazı değişiklikler ve gelişmeler olduğunu kabul ediyoruz. Ancak, sendikalar, üniversiteler, düşünce siyasal örgütlenme özgürlüğüne ilişkin yasalarda sınırlama ve yasaklamalar devam ettiği sürece, Türkiye'nin Avrupa Topluluğuna katılmasına karşıyız ve bu konuda gerekli çalışmayı yapacağız."

Kongrenin Onursal Başkanlığını yapan, Portekiz eski Cumhurbaşkanı Costa Gomes, Türkiye'de baskı ve şiddet ortamının devam ettiğini, bunun üzücü olduğunu ifade ederek, buna son örnek olarak TİP ve TKP Genel Sekreterleri Sargın ve Kutlu'nun tutuklanmalarını gösterdi. Gomes konuşmasını şu sözlerle tamamladı: "Ancak Türkiye insanı ve halkı kendini asla yalnız hissetmemelidir. Bilmelidirler ki, bizlerin tam desteği onlarladır."

Türkiye Barış Derneği Başkanı Mahmut Dikerdem yaptığı konuşmada, bu kongreden ve dayanışmadan sonra Türkiye'ye daha güçlü ve mücadele azmi ile döneceklerini söyledi. Dikerdem, "12 Eylül olağanüstü rejimi, 4 yıl önceki seçimlerle son bulması gerekirken hâlâ ağırlığını korumaktadır. Çünkü Anayasa ve yasalar hâlâ varlıklarını korumaktadır" dedi.

Türkiye'nin Dostları 1. Uluslararası Kongresi'ne Türkiye'den gözlemci olarak, Barış Derneği Başkanı Mahmut Dikerdem, Avukat Erşen Sansal, İnsan Hakları Derneği Başkanı Nevzat Helvacı, ÇGD Genel Başkanı Ahmet Abakay, öğretim üyeleri Güney Gönenç, Haluk Gerger, Bülent Tanör, avukat Güney Dinç ve Murat Belge katıldılar.

Kongre'ye Türkiye'den davetli bulunan, dergimizin sendika ve işçi sorunları danışmanı, DİSK Yönetim Kurulu Üyesi ve Sosyal-İş Sendikası Genel Başkanı Özcan Kesgeç ile Avukat Halit Çelenk, kendilerine pasaport verilmediği için Paris'deki sözkonusu toplantıya katılamadılar. Yine davetlilerden Prof. Sadun Aren'e de toplantı başladıktan sonra pasaport verildi. Bu nedenle Aren de "Türkiye'nin Dostları" Uluslararası 1. Kongresi'ne gidemedi.

Üç gün süren çalışmalar sonunda, "Çağrı" başlığını taşıyan Kongre bildirgesinde Kutlu ve Sargın'ın serbest bırakılması ve kendilerine özgür politik çalışma hakkının tanınması da istendi.

Kongre'de kabul edilen "Çağrı"nın tam metni ise, aynen şöyle:

"Türkiye'nin Dostları"nın 1. Uluslararası Kongresi 27,28,29 Kasım günleri Paris'de Ulusal Meclis'de şu amaçla toplandı:

•Türkiye halkının bugün olduğu gibi yarın da çağımıza yaraşır bir demokratik rejime ulaşması mücadelesinde yanında olmak;

•Temel haklarından ulusal ve uluslararası planda tam olarak yararlanması olanakları reddedilmek istenirken, Türkiye halkı ile dayanışmasını göstermek;

•Türkiye'nin Avrupa'da ve dünyada barışa ve halklar arasında işbirliği ve tüm katkısını kolaylaştırmak;

•Ölüm cezası mahkumlarının bağışlanması da içinde olmak üzere, derhal bir genel af çıkarılması ve düşünce, inanç ve örgütlenme özgürlükleri için yapılacak girişimleri desteklemek;

I- Yukarıda belirttiğimiz tespitler ışığında "Türkiye'nin Dostları"nın 1. Kongresi:

Ne 1982 Anayasası, ne de ondan çıkarak yapılan yasaların, politik akımların tümünün ne kendini anlatmasına, ne de Millet Meclisi'nde temsil edilmesine olanak tanımadığını tespit eder.

II- Türkiye Komünist Partisi ve Türkiye İşçi Partisi Genel Sekreterlerinin 16 kasım 1987'de yurda dönüşlerinde tutuklanmış olmalarını mahkum eder, ve bu konuda Avrupa Parlamentosu'nun onların derhal serbest bırakılmasını talep eden ve gelecekte Türkiye'de özgür politik çalışma yapmalarının garanti edilmesini isteyen kararını destekler.

III- Türkiye'nin "jeo-politik" konumunun, demokratik kurallara ve insan haklarına tam bir bütünlük içinde saygı duymaya olanak tanımayan politik rejimlerin sürdürülmesini haklı gösterebileceği düşüncesini reddeder.

IV- Türkiye'de, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nde istenen, özellikle Avrupa İnsan Hakları Evrensel Sözleşmesi ve Helsinki Sonuç Belgesi Üçüncü Sepetinde garanti altına alınan özgürlükler ve temel insan haklarından tam bir bütünlük içinde yararlanılmasına getirilen kısıntıları kınar.

Aynı şekilde, düşünce, inanç ve örgütlenme özgürlüklerine karşı yasakların, temelini 1982 Anayasası'ndan ve onun ruhuna uygun olarak çıkarılan antidemokratik yasalardan aldığını tespit eder; ve yine bu yasaların, üniversitelere, genel olarak öğretime, bilime, sanata, basına, sendikalara yönelik olarak; Kürtlerin dil ve kültür varlıklarının yaşamalarına yönelik kısıtlamalarda olduğu gibi, Türkiye'nin yasal yapısını oluşturduğunun bilincindedir.

V- Türkiye'deki mahkumlara yöneltilen işkence ve küçük düşürücü uygulamaları mahkum eder.

VI- Aynı şekilde, Türkiye'de emek dünyasının ILO tarafından belirlenen hak ve özgürlüklerden, özellikle grev hakkı ve özgür sendikal örgütlenme hakkından yoksun olduğunu tespit eder; DİSK'e konan yasağın kalkmasını ister.

VII- "Türkiye Dostları"nın 2. Kongresi'nin çok daha uygun bir ortamda yapılmasını diler; insan hak ve özgürlük-

Türkiye'nin dostlarına selam

"*Daha önceden adlarını bile bilmediğimiz nice yurttaşımızla tanıştık. Yurt özleminin soyut bir kavram olmaktan çıkıp nasıl somutlaştığını, gözle görülür, elle tutulur hale geldiğini içimizde yaşadık. İnsanları yurtlarından, yurttaşlıklarından -hangi nedenle olursa olsun- yoksun kılmanın ayıbını, bu ülkenin vatandaşı olarak hepimize, her birine bulaşan bu ayıbı can evimizde duyumsadık.*"

GÜNEY GÖNENÇ

PARİS'teki Fransız Millet Meclisi binasında "Türkiye'nin Dostları" Uluslararası Kongresi'nin başladığı 27 Kasım günü, kuruluşun temelini oluşturan bildiriyi imzaların sayısı 243'e ulaşmıştı. Bisiklet şampiyonu Eddy Merck'ten Yeşil Lider Petra Kell'ye, Uluslararası Demokrat Hukukçular Birliği Başkanı Joe Nordmann'dan Kopenhag Piskoposu Ole Bertelsen'e, Mikis Teodorakis'ten eski Avusturya Başbakanı Bruno Kreisky'ye, Stokholm Başpiskoposu Krister Stepdahl'dan Kopenhag Üniversitesi Rektörü Ove Nathan'a uzanan ve benim, bizim, Türkiye'nin dostları olduklarını imzalarıyla açıklayan bu 243 tanınmış kişi içinde beni en çok etkileyenler çağımızın en önemli matematikçilerinden Laurent Schwartz ile Joliot-Curie'lerin kızı kimya bilgini Hélène Langevin-Joliot oldu. Türkiye gibi dertli bir ülkenin dostu olmuşlar, Türkiye'nin dertlerini dert edinmişlerdi bütün bu insanlar; temel amaçları -Kongre bildirisindeki ifade ile- "çağımıza yaraşır bir demokratik rejime ulaşma mücadelesinde Türkiye halkına günümüzde ve gelecekte yardımcı olmak"tı.

Kongreyi izlemek üzere Türkiye'den çağrılı olarak Paris'e 10 kişi gelebilmiştik (Mahmut Dikerdem, Ahmet Abakay, Murat Belge, Güney Dinç, Haluk Gerger, Nevzat Helvacı, Suna Kili, Erşen Sansal, Bülent Tanör ve ben). Prof. Sadun Aren, Özcan Kesgeç ve Halit Çelenk ise, çağrılı oldukları halde, pasaport alamadıkları için gelememişlerdi. Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden kimilerini yakından tanıdığımız, çoğunu da ismen bildiğimiz- çok sayıda yurttaşımız da aynı amaçla Paris'te idiler. Uzun yıllardan sonra Server Tanilli Hocayla, Ataol Behramoğlu ile, Paris-Nanterre Üniversitesi'nde Fransızlara Fransız Anayasası dersleri veren Ercan Eyüboğlu ile hasret giderme fırsatı bulduk. Yıllardır Paris'te yaşayan, yaşamak zorunda bırakılan pek çok yurttaşımız, girdisini çıktısını bilemediğimiz bu koca kentte bize yardımcı olabilmek için adeta yarıştılar. Arabası olanlar arabalarını -deyim yerindeyse- hizmetimize tahsis ettiler. İşçiler, öğrenciler, mimarlar, parça başı çalışan konfeksiyoncular, ressamlar, doktorlar... Daha önceden adlarını bile bilmediğimiz nice yurttaşımızla tanıştık. Yurt özleminin soyut bir kavram olmaktan çıkıp nasıl somutlaştığını, gözle görülür, elle tutulur hale geldiğini içimizde yaşadık. İnsanları yurtlarından, yurttaşlıklarından -hangi nedenle olursa olsun- yoksun kılmanın ayıbını, bu ülkenin vatandaşı olarak hepimize, her birimize ulaşan bu ayıbı can evimizde duyumsadık.

Onursal başkan sıfatıyla eski Portekiz Cumhurbaşkanı Mareşal Costa Gomez'in yönettiği kongre çalışmaları bence olumlu ve başarılı oldu. Basın, ne yazık ki, gereken ilgiyi göstermedi. Bildiğim kadarıyla kongrenin Cumhuriyet'te çıkan bölük pörçük iki haberden başka bir yansıması olmadı günlük basında. Kongreyi düzenleyen eşgüdüm komitesine süreklilik verilmesi ve ilerde bu kongrenin yinelenmesi konusunun Kongre bildirisinde yer alması da olumlu oldu.

"Kimi çevrelerin, Türkiye halkının çağımızda artık geri dönülemeyecek biçimde yerleşmiş demokratik ilkelere erişecek güçten uzak olduğunu ileri sürme cüretini gösterdiklerine tanık oluyoruz. Bizler bu görüşü reddediyoruz. Bu düşünceden hareketle, Türkiye halkına, insanlığa onurunu veren evrensel değerlere ulaşma ve bu değerleri kalıcı biçimde kurumsallaştırma çabasında yardımcı olmak amacıyla bir araya gelmeye karar verdik." Türkiye'nin Dostları böyle açıklıyorlar girişimlerinin amacını. Türkiye'nin dostlarına, dostlarımıza selam ve saygılar sunuyorum. □

---

lerine getirilen kısıtlamaların artık olmadığı bu ortamda 2. Kongre'nin gündemi Türkiye ile dünyanın diğer bölümü arasında kültürel ve politik alışverişler üzerine olabilecektir.

VIII- Türkiye'nin Uluslararası Topluluk içindeki yerini kabul ederek;

A- Uluslararası kamuoyunu, demokrasi ve hiç kısıntısız insan hakları için mücadelesinde, Türkiye halkı ile dayanışmaya çağırır.

B- Türk devlet sorumlularından Türkiye'nin imzaladığı bütün uluslararası anlaşmalarla ilgili yükümlülüklerini yerine getirmelerini ister.

C- "Türkiye'nin Dostları" bildirisini tüm dünyada demokratik özgürlüklere ve temel insan hakları ideallerine bağlı insanların imzasına açmayı kararlaştırır.

D- Koordinasyon komitesini Türkiye'deki görüşmeleri yakından izlemekle görevlendirir ve ona yararlı gördüğü gerekli girişimlerde bulunma ve bileşimci komitede bulunmayan ülkelerden temsilcilerle genişletme yetkisini verir.

E- Kongre Bakanlığı'nı bu kararı aşağıdaki mercilere iletmekle görevlendirir:

1- Türkiye Cumhurbaşkanlığı'na

2- 29 Kasım seçimlerinden sonra seçilecek Türkiye Hükümeti Başbakanı'na,

3- 29 Kasım seçimlerinden sonra seçilecek Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı'na,

4- Helsinki Anlaşması'nı imzalayan ülkelerin hükümetlerine,

5- Avrupa Parlamentosu Başkanı'na,

6- Avrupa Konseyi Parlamento Asamblesi Başkanı'na,

7- Avrupa Ekonomik Topluluğu Bakanlar Komitesi görevli Başkanı'na,

8- Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi görevli Başkanı'na,

9- Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu görevli Başkanı'na. □

Ortak politik kültüre doğru

"Bunca yıllık ortak deneyime dayanarak, 'anti'cilikle hiçbir yere varılamayacağını belirtmekte yarar görüyoruz. Her siyasal hareketin gerek kendini tanımlarken gerekse işbirliği ilkelerini sıralarken, öncelikle gruplara ya da tutumlara karşı olduğunu açıklamakla işe başlaması, ciddi zararlara yol açmıştır."

SEDAT KARAÇAM

BİR SÜREDİR üzerinde durduğumuz, solda ortaklaşa yeni bir politik kültürün oluşturulması görevi, kuşkusuz kısa vadede sonuç alınacak bir görev değildir. Ancak konu üzerinde ne kadar durulabilir, ne kadar verimli bir tartışmayı başlatabilirsek, sonuca ulaşılmasına o kadar katkıda bulunacağımız da açıktır. Bu yazıda da onu yapmaya çalışacağız.

Yeni bir politik kültüre olan gereksinim nasıl ve nereden doğuyor? Bu soruyu yanıtlamak için önce soldaki, devrimciler arasındaki duruma kısaca göz atmakta yarar vardır.

Herkesin bildiği gibi solda "ideolojik farklılıklar" nedeniyle ayrışmış olan pek çok grup ya da örgüt bulunuyor. Bölünmüşlüğün sürekli bir şikayet kaynağı olduğu, hiç de arzu edilir yanı bulunmadığı yinelemeyi gerektirmeyecek kadar açık. Ne var ki, çeşitli öznel nedenlerin yanısıra nesnel nedenlere de bağlı olarak ortaya çıkmış bulunan bölünmüşlük tablosu da bir gerçektir.

Bu durum nasıl gelişebilir, kestirmek gerçekten zor, belki de gereksiz. Bir yandan aynı platformda olduklarına inanan, birleşmeye çalışan ya da tek çatı altında toplanmayı başarmış örgütlere, gruplara, diğer yandan da yeni yeni grupların doğduğuna tanık oluyoruz. Hangi gruplar bakımından söz konusu olursa olsun birleşme yönündeki eğilimler bizi sevindirirken, zaman zaman "yol ayrımı" gibi dramatik sözleri duymaktan da bir türlü uzak kalamıyoruz.

Gerçekçi bir politik konumda yer almak, bölünmüşlüğü, farklılaşmayı kaçınılmaz bir olgu, bir gerçeklik olarak kabul etmemizi zorunlu kılar. Ne var ki, işimizi böyle bir saptamayı yapmakla sınırlı göremeyiz. Devrimciler arasında, soldaki ayrılıklar bir gerçektir ama, herkesin aynı politik hasıma, tekelci-büyük 'sermayaye karşı mücadele yürütüyor olması da, işbirliği gereğinde enaz onun kadar çıplak bir gerçektir. Değişik politik hareketlerin ortak politik hasıma karşı yürüttükleri mücadeleyi kendiliğinden, rastgele bir sürece bırakamayız. Bu sürece ortaklaşa bilinçli bir etkide bulunmaktan kaçınmak kendimizi göz göre göre vahim bir yanlışlığın kollarına bırakmaktan pek de farklı bir şey olmaz.

DİYALOG VE İŞBİRLİĞİNİ GELİŞTİRMEK

Tekelci, büyük sermayenin karşısına güçlü bir biçimde çıkabilmenin yolunu çok parçalılık, bölünmüşlük içinde bir birlik zemini yaratmakta aramak zorundayız. Bu öyle bir zemin olmalıdır ki, ayrışmaları, bölünmüşlüğü doğal -en azından gerçek- olarak karşılayabilelim; görüşlerimizi tartışma masasına getirmekten çekinmeyelim. Ancak tüm bunları her türlü birleşme eğilimini özendirecek, en başta da ortak politik hasmımıza karşı ortak mücadeleyi güçlendirecek biçimde yapabilelim. Başka bir deyişle, aramızda diyalog ve işbirliği politikasını egemen kılalım; kendi farklılıklarımızı koruma hakkına sahip çıkarken diyaloğu da sürekli geliştirelim; aynı teknede bulunduğumuzu bir an için bile unutmayalım; birlik noktalarını ön plana çıkartmada ortak bir ustalık kazanalım.

Söylediklerimizin yepyeni şeyler olmadığı açıktır. Konu uzun süredir tartışma gündeminde yer alıyor, birlik eğilimi de giderek güçleniyor. Biz bu yazıda farklı sayılabilecek bir öğe olarak bütün bunların gerçekleşmesi bakımından politik kültürün oynaması gereken role işaret etmek istiyoruz.

Her siyasal hareketen ideolojisine, bileşimine, politik geleneklerine, yoneldiği sınıfsal kesimlere bağlı olarak şekillenmiş kendine özgü bir politik kültüre sahip olduğunu söyleyebiliriz. Çoğu kez politik kültür o siyasal hareketin ayırtedici bir özelliğini de oluşturur. Bizi ilgilendiren hangi politik hareketin politik kültürünün "iyi", hangisinin "kötü" olduğu değildir kesinlikle; böyle bir tartışma konumuza yabancı kalacaktır, bizi arzu ettiğimiz noktaya hiçbir şekilde ulaştıramayacaktır.

Bizi bu yazıda ilgilendiren ortak politik kültürdür. Diyalog ve işbirliği süreci içinde geçmişte bir ölçüde zaten şekillenmiş olan, ilişkileri yönlendirmede ciddi etkide bulunan ortak politik kültürden söz ediyoruz. Ortak politik kültürü yenilediğimiz, geliştirdiğimiz ölçüde işbirliği sürecini olumlu yönde etkileyebileceğimizi, kalıcı başarılar elde edebileceğimizi belirtiyoruz. Bunu da ancak ortaklaşa başarabileceğimiz açıktır.

Önerilerimiz ülkemizin politik kültür ortamının, politik gelenekle-

rinin dikkate alınması zorunluluğunu gözetirken, bugüne kadar solda geçerli olan politik kültürün bütün bütün yadsınmasını da kesinlikle içermiyor. Yalnızca bugüne kadar oluşmuş bulunan politik kültürün korunması ve geliştirilmesi gereken yanlarına, gelişme yönüne ve bu kültürün ortaklaşa geliştirilerek hepimize maledilmebilmesi gereğine işaret etmek istiyoruz o kadar.

Sol hiçbir zaman pek kolay günler yaşamadı; her dönemin kendine göre zorluklarıyla karşılaştık. Bununla birlikte, gündemde en baş sırayı demokratik rejim sorununun aldığı yaşadığımız günlerin gerçekten zor günler olduğu, sorumluluklarımızın kat ve kat arttığı sanırız tartışmasızdır. Ortaklaşa yeni birpolitik kültüre ulaşmak bu yüksek sorumluluğun bir gereği olarak kabul görmelidir. Olağanüstü diyebileceğimiz koşullar bize daha sıkı kenetlenmeyi ve bunu sağlayacak bir politik kültüre ulaşmayı öğretmelidir.

Politik kültür sorunu üzerinde durmamızı gerekli kılan başka nedenler de var. Elimizde büyük, son derece güçlü bir teorik miras bulunuyor. Bu miras bize kılavuzluk ediyor, yolumuzu aydınlatıyor. Ancak teorik çalışmalar bakımından eskiden günümüze sarkmış ya da gündeme yeni girmiş sorunların bulunmadığını düşünmemek gerekiyor. Teorik çalışmalar söz konusu olduğunda, devrimcilerin yaratıcı bir faaliyet, verimli bir ortam oluşturabildikleri ölçüde sıçramalar yaptıklarını, teoriyi geliştirebildiklerini ve sonuçta güçlerine güç kattıklarını söyleyebiliriz. Verimli bir tartışma ancak ortaklaşa geliştirilmiş bir politik kültürle yürütülebilecek, tartışmanın düzeyi de kendi payına yeni bir politik kültürü oluşturacaktır.

ORTAK POLİTİK KÜLTÜRÜN TEMELLERİ

Geçmişe eleştirel yaklaşmak, geçmişten dersler çıkartmak hakkıyla yapılabildiği ölçüde bizi güçlü kılar. Ancak kendi geçmişine eleştirel yaklaşıp yaklaşmamak elbette her siyasal hareketin kendisinin bilebileceği bir iştir. Bununla birlikte, işbirliğini ilgilendiren konularda geçmişe eleştirel bakmak zorunda olduğumuzu belirtme hakkımız olsa gerektir. Eğer hepimizi ilgilendiren bir konuda onlarca yıllık bir pratikten yararlı dersler çıkartmayı başaramazsak, bunun nedeni ortak bir beceriksizlik olacaktır. Yeni bir politik kültür geçmişe eleştirel bakarak, eleştiri ve özeleştiriden korkmadan oluşturulup, geliştirilebilir.

Geçmişte defalarca görülmüştür ki, bizi birbirimize bağlayan bağlar, bizi birbirimizden ayıran noktalara göre çok daha güçlüdür. Bu gerçeği görmek için hiç kuşkusuz hapishanelere yada sürgüne yolumuzun düşmesi, o koşulları yaşamak gerekmez. Ama eğer bu koşullar bir kez hep birlikte yaşanmışsa, yukarda sözünü ettiğimiz gerçek hiç silinmeyecek biçimde beynimize kazınmalıdır. Defalarca kanıtlanmıştır ki, yeni ortak politik kültür, ortak bağlar, diyalog ve ortak hasmımıza karşı işbirliği yönünde oluşturulmalıdır. Devrimciler arasında davranış normlarını, alışkanlıkları, geleneklerі, politik ahlakı geliştirmenin temeli dürüstlük, açıklık, karşılıklı güven, anlayış ve saygı olmalıdır. Bu temeli güçlendiren alışkanlık, gelenek ve davranış biçimleri desteklenmeli, zayıflatanlar ise bilinçli bir çabayla birer birer terk edilmelidir.

Sol içindeki, devrimciler arasındaki ilişkilerin daha da insanileştirilmesi vazgeçilmez bir gereksinim olarak kendini hissettirmektedir. Böyle bir gereksinimden söz etmemiz ilk bakışta belki yadırgatıcı gelebilir. Çünkü hümanizm sosyalist kültürün dayandığı ayrılmaz öğelerden bir tanesidir ve kendisine sosyalist diyen herkesin buna uygun düşen bir tutumı almaması düşünülemez. Hümanizme sahip çıkmayı kitlelerle ilişkisinde, politik tutum ve ideallerinde olduğu kadar sol içi ilişkilerde de gerçekleştiremeyen herkes -sosyalist kültür karşısındaki durumunu bir yana bırakalım- solun genel saygınlığını zedeleyen, diyalog ve işbirliğini zorlaştıran, dayanışma gereğine pratikte boş veren bir konuma ister istemez sürüklenmiş olacaktır. Ancak biz gene de ilişkilerimizde egemen olan kültürel düzeyin yükseltilmesinin bir zorunluluk olduğuna inanıyoruz. Normal insan ilişkilerinde egemen olması gereken (ve doğal olarak en iyi biçimde kendilerini sosyalist ya da devrimci olarak adlandıran herkes tarafından gerçekleştirilmek durumunda olan) karşılıklı saygı, anlayış, güven, karagün dostluğu, özveri gibi, bir çırpıda daha nicesini sayabileceğimiz özellikler sol içi ilişkilerde kökleştirilmelidir. Bu özellikler tek tek kişiler ya da politik gruplar düzeyinde geliştikçe, kök saldıkça hep birlikte daha ileri bir konumda yer alacağımızı düşünmek için pek çok haklı nedene sahibiz.

Sol içi ilişkilerin yakınlığı, somutluğu ve sıcaklığı ilişkileri zedeleyen bir olgu olmaktan çıkartılıp, bir avantaj haline dönüştürülebilir. Özellikle kitle ilişkilerinin zayıf olduğu dönemlerde ortak politik hasmımıza karşı mücadelenin zayıfladığını ve en somut bir biçimde algıladığımız herhangi bir politik gruba karşı mücadelenin gündemin başına gelip oturduğuna hemen hepimiz defalarca tanık olmadık mı? Böyle bir durumda ilişkilerin karşılıklı şiddet kullanımına yol açacak kadar kötüleştiğini hiç yaşamadık mı? Ve nihayet bütün bunlarda her grubun özgün eksiklik ve yanlışları kadar öznel etmenler, politik kültür eksikliği rol oynamadı mı?

O ha'de ilişkilerin insanileştirilmesine gereksinim duyuyoruz demektir. İlişkiler geliştirildikçe, diyaloğ korundukça aynı zamanda kitlelerle olan bağlarımızı geliştirmeye ağırlık verebileceğimiz, sonu gelmeyen içe kapanma süreçlerini yeniden ve yeniden yaşamayacağımız da açıktır.

ORTAK POLİTİK KÜLTÜR TARTIŞMALARDAN VAZGEÇMEYİ GEREKTİRMEZ

Bu söylediklerimizden sol içindeki tartışmaların olmaması gerektiği gibi bir sonucun çıkmayacağı açıktır. Görüş farklılıklarının varlığı ne kadar gerçekse, farklı görüş sahipleri arasında bir tartışma olacağı da o kadar doğrudur. Ancak bu doğru, tartışmaları yürütürken özel bir titizlik gösterme yükümlülüğümüzü ortadan kaldırmamalıdır. Her şeyden önce, "ideolojik mücadele"

deyince her politik hareketin aklına ilk başta diğer politik hareketlere yüklenmek geliyorsa, bu işte bir terslik var demektir. Çünkü hepimizin bildiği gibi ideolojik mücadele öncelikle burjuva ideolojisine karşı yürütülür ve mücadele hedefleri politik mücadele hedefleriyle uyum içinde saptanır. Eğer bugün genel olarak burjuva ideolojisine, barış ve demokrasi düşmanlarına karşı kalem oynatmayı küçümsüyor ve alabildiğine diğer gruplara yüklenip duruyorsak, aslında kendi istediğimiz alanda değil, ortak politik hasmımızın istediği alanda at koşturuyoruz demektir.

Bu bir politik tercih sorunu olarak görülebilir ve ayrı bir tartışma konusunu oluşturabilir. Ancak her türlü tartışmanın en azından diyalog ve işbirliğine hizmet eden bir zeminde yürütülmesi gereğine işaret etmek de hakkımızdır. Spor ya da eğlence olsun diye değil, barış, demokrasi, bağımsızlık ve sosyalizm ideallerine olan sorumluluğumuzdan yola çıkarak tartıştığımızı hatırlatmaya bile gerek yok. Önemli olan tartışmaya katılan kişi ya da grupların prestiji değil, sorumlulukla gerçeğe ulaşmak ve onu hakkıyla yaşama geçirebilmektir. Görüşlerimize saygı duymakla, her ne pahasına olursa olsun kazanmayı düşündüğümüz bir münazaraya çıktığımızı düşünmek arasında derin bir ayrılık vardır. Birincisi önyargısız, verimli bir tartışmayı beraberinde getirirken, ikincisi herkese zararlı bir kapanmayı sağırlar diyaloğunu yaratır. Görüşlerimizi açıkça ve dürüstçe savunmak bize yöneltilen eleştiriden gocunmadan yapılabilir, yapılmalıdır. Ama dürüstçe konuşacak olursak, göz göre göre yapılan hakaret, çarpıtma ve politik küfürlerden etkilenmeyecek olan var mıdır? Ve böyle bir yaklaşım diyaloğa hizmet edebilir mi?

Bunca yıllık ortak deneyime dayanarak, "anti"cilikle hiçbir yere varılamayacağını belirtmekte yarar görüyoruz. Her siyasal hareketin gerek kendini tanımlarken gerekse işbirliği ilkelerini sıralarken, öncelikle hangi gruplara ya da tutumlara karşı olduğunu açıklamakla işe başlaması, ciddi zararlara yol açmıştır. Siyasal grupların neden ve kimden yana olduklarını değil, neye ve kime karşı olduklarını anlatmaya ağırlık vermeleri, istisnasız herkesi yaralayan sonuçlar üretmiştir. Bu tutum nedeniyle pek çok olayda daha güçlü işbirlikleri yapılabilecekken daralmalar görülmüş, diyaloglar değil, hasmane tutumlar kalıcılaşmıştır. Aynı tutum beraberinde her siyasal hareketin değişebileceği gerçeğine gözlerimizi kapatmayı, önyargılarımızın sadık bir bekçisi olmayı getirmiştir.

Dahası bir siyasal grubun güçlenmesi neden mutlaka bir başkasının zayıflamasını getirsin? Böyle bir zorunluluk görmek temel görevlerimizin yönünü iyi saptamamaktan kaynaklanıyor olabilir. Siyasal mücadelenin temel yönünü tekelci, büyük sermayeye karşı görevlerimiz oluşturur. Biz bu görevlerimizi ikinci plana atarsak, gerçekten de güçlenmenin biricik yolu olarak bir başka grubun bizim lehimize zayıflamasını esas alıyoruz demektir. Kendi görevlerimizi net bir biçimde tanımlayabiliyor, onlar için gerekeni yapabiliyorsak, bu arada diyalog ve işbirliğini esas alıyorsak, başka grupların güç kazanması hiç kimse için bir "endişe" kaynağı olamaz, olmamalı.

Sol içinde demokratizm ruhunun geliştirilmesi bir başka gereksinim olarak önümüzde duruyor. En ileri demokrasi anlayışına sahip olan sosyalistlerin aralarındaki ilişkilerde bu noktayı gözden kaçırmaları düşünülemez. Böyle bir durum sosyalistlerin, devrimcilerin kendi benliklerini yadsımaları olup çıkır. Öte yandan, diyalog ve işbirliğini geliştirmek gibi bir politik zorunluluktan söz ediyoruz ki, bunu demokratizmi geliştirmeden başarmak olanaksızdır.

Bunun için herşeyden önce, gerçeğin yalnızca ve yalnızca bizim tekelimizde olduğu şeklinde bir iddiamız varsa ondan vazgeçmek gerekiyor. Böylesine bir vazgeçiş hiçbir siyasal hareketin zaaf hanesine yazılamaz, hiçbir grubu kendi görüşlerine güven duyma ve görüşlerini açıkca savunma hakkına sahip olmaktan alıkoyamaz. Yalnızca diyaloğu geliştirir; karşımızdakini anlamaya çalışarak ve aynı zamanda bunu başarabildiğimiz ölçüde kendi görüşlerimizin gelişmesine olanak tanırsak, verimli bir tartışmayı, işbirliği olanaklarını, işbirliğinde eşit haklarla yeralmayı sağlarız.

Son olarak belirtelim ki, yukarda değinmeye çalıştığımız yanlışlık ve eksiklikten kendimizi vareste tutmuyoruz. Aynı zamanda, hiç kuşkusuz, kendimizi gerçeklere "ermiş" bir konumda da görmüyoruz. Politik kültür gibi kapsamlı bir konuda daha yazıp çizilecek çok şey olduğuna ve bunun ancak ortaklaşa çabalarla yapılabileceğine inanıyoruz. Bugüne kadar hep birlikte başardıklarımıza yüksek değer biçiyoruz ve bunların -belki az olmakla birlikte- bundan sonra başaracaklarımızın güvencesi olduğunu düşünüyoruz. □

Doğu sorunu ve demagoji

"Nihal Atsız 'Türk milletinin başını belaya sokmadan kendileri de yok olup gitsinler. Nereye mi? Gözleri nereyi görür, gönülleri nereyi çekerse...' diyordu. İsmet Tümtürk şunları ekliyordu: 'Bu durumun bir çaresi vardır. Oraya Kazak, Kırgız göçmenlerini silahlarıyla olduğu gibi yerleştirmek...'' Gidecek olanlar, boşalacak yerler neresi mi: ''Kürtlerle Türkiye'nin Doğusu.''

"5098 sayılı yasa şunları yazar: 'Türk soyundan olmayan ve ana dilleri Türkçe'den başka dil olanları, iskâna müsait bulunan Türk köylerinde birer aile olarak serpiştirmek...'''

"Alikan, Beritan, Duderan aşiretleri yıllardır yerleşik bir yaşama geçmek için uğraşırlar, hiçbir yardım eli uzanmaz. 1980 sonrasında aynı bölgeye Afgan göçmenleri getirilir, modern konutları, okulu, sağlık ocağı olan köyler kurularak yerleştirilir...''

METİN NUROL

DEMAGOJİ, burjuvazinin ve politikacılarının sınıf mücadelesinde kullandığı yöntemlerin en önde gelenlerindendir.

"Doğu sorunu" konusunda da bugüne kadar bu yöntem kullanılagelmiştir. Bugün de, "GAP Doğu'yu kurtaracak", "Doğu'yu geri kalmışlıktan kurtaracağız", "Doğu'nun makûs kaderi yenilecek", vb. sloganlar aynı amaçla kullanılıyor.

Düşünelim ki, önce "makûs kader"i belirleyeceksiniz ve sonra da bunun "yenileceği" demagojisini onyıllarca değişmeden yineleyeceksiniz. Burjuva politikasının, kitle propagandasında kullandığı silah, bu denli basit ama, etkili örneğini az sergileyebilmiştir.

Ancak Doğu sorununda politikanın özü bu denli basit değildir. "Fanatik ırkçılığa", "amansız baskı ve şiddet uygulamalarına", "böl ve yönet taktiklerine" dayalıdır. Bu öz, göreli olarak demokratik ortamlarda biraz yumuşamış ama ırkçı, ayrımcı, baskıcı niteliğini asla değiştirmemiştir. Baskının yükseldiği dönemlerdeyse zalimce uyugulanan baskıya, şiddete, sürgüne, hapise yönelmiştir.

Bu politika, Türkiye'nin en ırkçı, en fanatik unsurlarınca çizilmiştir. İşte ilginç örnekleri: Doğunun geri kalmışlığını protesto amacıyla 1970 öncesinde yapılan mitingler nedeniyle Nihal Atsız şunları yazıyor:

"...Türk milletinin başını belâya sokmadan, kendileri de yok olup gitsinler, Nereye mi? Gözleri nereyi görür, gönülleri nereyi çekerse, oraya gitsinler, İran'a ve Pakistan'a, Hindistan'a, Barzani'ye, gitsinler. Birleşmiş Milletlere baş vurup, Afrika'da yurtluk istesinler. Türk ırkının aşırı sabırlı olduğunu, fakat ayranı kabardığı zaman aslan gibi önünde durulmadığını ırkdaşları Ermenilere sorarak öğrensinler de akılları başlarına gelsin." (Nihal Atsız, Ötüken Dergisi, sayı, 28-29)

İkinci örnek İsmet Tümtürk'ten:

"...Jandarmalar, Ordu Birlikleri boşuna taban teper dururlar ve hiç bir şey değişmez. Oraları iyi bilenler, bu hali çaresiz sayarlar. İklim şartı, dağların durumu, yol durumuysa, bu hali mukadder kılıvor derler. O topraklar harita üzerinde bizimdir. Hakikatte değil. Oralarda yalnız devletin nizamları değil, Türklük de iğretidir. Daha doğrusu yok gibidir. O çorak, sarp, dağlık yerler devletin yalnız parasını yer, o kadar. Ve boşuna yer. Onlardan devlete ne sevgi, ne destek, ne de kuvvet gelir. Halbuki bu durumun bir çaresi vardır. Keskin kılınç gibi müessir, Kristof Kolomb'un yumurtası kadar açık bir çare: Oraya Kazak, Kırgız göçmenlerini silahlarıyla olduğu gibi yerleştirmek." (İsmet Tümtürk, Milli Yol Dergisi, sayı 14, 1967)

KÜÇÜK AMERİKA VE ERİTME POLİTİKASI

ABD'nin zencilerine uyguladığı politikayla, Türkiye'de Doğu sorununa uygulanan arasında şaşırtıcı benzerlikler görülebilir.

ABD'nin Afroamerikalılara (zenciler) uyguladığı politikanın tarihi 250 yılı bulur. Önceleri köleliğin, yüzyıllardır ırk ayrımının tarihidir bu. İkinci dünya savaşı öncesinde ve sonrasında "Zenci Kuşak" denilen Alabama, Misisippi, Georgia, Louisiana ve Güney Caroliana gibi güney bölgelerinde yaşayan zenciler, o dönemde ulusal kültür ve benlik bilinci bakımından önemli gelişmeler göstermişlerdi. Ancak bu gelişmeyi gözleyen egemen çevre, ırkçılığı, şovenizmi planlı olarak yükseltti. Baskı, şiddet günlük hale geldi. Sonunda da güneydeki eyaletlerden, kuzey eyaletlerinin merkezlerine doğru bir göç başlattı. Bugüne kadar süren bu göç sonucunda, "Zenci Kuşak"ta çok az zenci kaldı.

Benzer bir göç Türkiye'de de yaşandı. Bölgeler arası dengesizliği giderici hiçbir önlem alınmayarak, kamu yatırımları en alt sınırda tutularak, önemli toplumsal dönüşümle

ri getirecek "toprak ve tarım reformu" yapılmayarak... Doğu'dan batıya ve ülke dışına büyük bir göç başlatıldı.

Doğu ve güneydoğuda yüzbinlerce kişi yerleşik olmayan bir yaşam sürer. Yerleşik bir konuta, eğitim, sağlık hizmetlerine uzaktır. Alikan, Beritan, Duderan aşiretleri yıllardır bu durumdan çıkmak ve yerleşik bir yaşama geçmek için uğraşır. Ancak hiçbir sorunlarına el uzatılmaz. Aynı dönemde yurtdışından göçmenler ülkeye kabul edilir ve onlara okulu, sağlık ocağı, modern konutları olan köyler kurulur. Bunun en canlı örneği, 1980 sonrasında Afgan göçmenleri için Van ve Urfa'da kurulan köylerdir.

Belli dönemlerde, çıkarılmış olan iskan yasaları da uygulamaya konulur. En çok kullanılan ve 1937'de çıkarılmış bulunan 5098 sayılı yasanın 12. maddesinde şunlar yazılıdır:

"... Bunlardan Türk soyundan olmayan ve ana dilleri Türkçe'den başka dil olanlar , iskâna müsait bulunan Türk köylerinde birer aile halinde serpiştirme veya büyük köylere nüfusunun yüzde 10'unu geçmemek üzere serpiştirme suretiyle iskân edilirler."

Bu yasa gereğince, 1980 sonrasında Tunceli'den sayıları yüzleri bulan aile Trakya'ya ve Ege'ye yerleştirilmiştir.

Bölgedeki yerel isimler uzun bir süredir teker teker değiştirilmektedir. İşe almalarda yukardaki yasanın belirlediği oran uygulanmaktadır. Eğitim ve sağlık hizmetleri uzun yıllar unutulduktan sonra, eritme ve asimile etme yönünde bölgeye götürülmeye başlanmıştır.

Doğu ve Güneydoğudaki nüfus artışı, Türkiye ortalamasının üstündedir. Ve ilgili bakanlıktan çok önce Koç grubunun "Aile Planlaması Vakfı" kurması ve bu oranla ilgilenmesi ilginçtir.

YENİ YASAL DÜZENLEMELER

1961 Anayasasının 10. maddesi: "Herkes kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez hak ve özgürlüklere sahiptir... Devlet kişinin temel hak ve özgürlüklerini, fert huzurunu, sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasi, iktisadi ve sosyal bütün engelleri kaldırır, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli koşulları hazırlar," yazıyordu. Yine 12. maddesi; "herkesin dil, din, mezhep, ırk (sosyolojik ve ırksal ayrımlar) gözetmeksizin kanun önünde eşittir" ilkesini getiriyordu. 3. maddesi Türkçenin resmi dil olmasını getiriyor ya da belirtmekle yetiniyordu. Bunun dışında herkesin kendi dilini konuşma ve yazma serbestisini veriyordu. Bu ilkeler bir bir değiştirildi ya da "ancaklarla" yeni biçimlere sokuldu.

Kimi ilginç örnekleri anımsamak yararlıdır. Siyasi partiler yasasının 81. maddesi şunları yazar: "TC ülkesi üzerinde milli veya dini kültür veya mezhep veya ırk veya dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri süremezler." Kısacası bir parti, Gökçeada'da Rumların yaşadığını söylerse, temelli olarak kapatılır. 1970 sonrasında TİP, "Türkiye'nin doğusunda Kürt halkının yaşamakta olduğunu" söylediği için kapatılmıştı. Burada da kalınmamakta ve bunu yapanlar için 141. ve 142. maddeler de uygulanmaktadır.

Antidemokratik düzenlemelerden bir diğer örnek: 19.10.1983 tarihli 2982 sayılı yasanın 2. maddesi: "Türk Devleti tarafından tanınmış bulunan devletlerin birinci resmi dilleri dışındaki herhangi bir dille düşüncelerin açıklanması, yayılması ve yayınlanması yasaktır" diyor. Yasa3. maddesinde de, "resmi dil" olarak değil, "ana dil" olarak Türkçeyi belirliyor. Resmi istatistiklere göre Türkçe bilmeyen yüzbinlerce ana babanın çocukları ve yeni doğacak kuşakların "resmi dili" Türkçe olarak belirleniyor.

1983 sonrasında çıkarılan, "Ormanları Koruma ve Geliştirme" yasası da, elaltında bulundurulan bir diğer düzenlemedir.

Olağanüstü hal bölge valiliği adıylayeni bölgesel düzenlemeler yapılması da ilginçtir. İngiliz sömürge yöntemlerinden esinlenildiği anlaşılan, bu uygulamayla, 12 Eylül öncesinde kendisiyle yapılan bir görüşmede gazeteye, "milliyetçi toplumcu" olduğunu söyleyen birinin vali olarak atanması da bir başka ilginçliktir.

Bunlar ve daha birçok benzeri, İnsan Hakları Bildirgesini düşündürüyor:

"Herkes kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez, hak ve özgürlüklere sahiptir. Devlet kişinin temel hak ve hürriyetlerini, birey huzuru, sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayacak sürette sınırlayan, ekonomik ve sosyal bütün engelleri kaldırır, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli koşulları hazırlar. Herkes maddi ve manevi haklarını geliştirme ve kişi özgürlüklerine sahiptir."

GERÇEKLERİ GÖRMEK GEREKİR

Türk-İslam sentezcilerinin, yeni düzenlemelerle iş yapmaz duruma gelmiş olan dil ve tarih kurumlarına yerleştirilmişlerin geliştirmeye çalıştıkları demagojiler de bütün bunların sonuçlarını vermektedir. "Türk kürt yok, ileri geri yok, mezhep yok..." Bu demagojinin gerçekle ilişkisi yoktur. Bunlar amaçlananın özlü anlatımlarıdır. Çünkü toplumun yasalarını da, sosyolojik temellerini de göz kapayarak yoketmek olanaksızdır.

Gerçekler görüldüğü, bilimsel olarak araştırıldığı zaman alınacak sonuçlar olumlu olabilir. "Yok sayarak" birlik ve bütünlük sağlanamaz. Çeşitli ayrımlar yaparak toplumsal bütünlük içindeki diğer ulusal topluluklara baskı ve şiddet uygulayarak birliğin zemini oluşturulamaz. Tam tersine bozulmuş, zedelenmiş olur.

Çünkü, yurttaşların yurttaşlık bağları, sevgi bağları, ancak eşitlik, özgürlük, kardeşlik ve eşitlikçi davranma ortamında oluşup gelişir. Baskı ve şiddet yöntemleri, ayrım gözeten haksız uygulamalarla, ancak öfke ve direniş doğurur. Şiddetle, baskıyla, zulümle, sindirerek, bastırarak birlik ve bütünlük sağlanamaz. Birlik ve bütünlük eşit, adil ve özgür koşullarda yüreklerde köklendiği ölçüde ve gönüllü özgür iradeyle sağlandığı zaman sağlam temellere oturur.□

Önyargıların tarihsel değeri

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ

Gün dergisi, Nisan, Ağustos ve Ekim 87 sayılarında çeşitli dergilerde devrimci hareketin geçmişine ilişkin olarak ileri sürdüğüm bazı düşünceleri hedef alan üç ayrı eleştiriye yer verdi.

Tanığı olduğum ve içinde sorumluluklar yüklendiğim süreçlerin bende bıraktığı izlerin açığa vurulmasından ve bu süreçlerin gerçekleştiği tarihler hakkında hiçbir bilgiye sahip bulunmayan genç kuşaktan devrimcilere kabaca ve çok sınırlı olarak kendi köklerini hatırlatmaktan başka bir işlevi olamayacak olan bu değinmeler, Gün yazarlarınca uygunsuz bir tarih yazımı girişimi olarak değerlendirildi ve bir dizi uyarı, eleştiri, suçlama, küçümseme ve aşağılamayla ödüllendirildi.

Doğrusu, kendi payıma bu kadar küçümsediğim birinin görüşlerini çürütmek için sayfalar dolusu yazı yazmaya zahmet edemezdim. Gün yazarları ise hiçbir zahmetten kaçınmıyorlar; ancak bütün bunların benim kişisel değerimle bir ilgisi olmadığı açık. Onların sorunu Dev-Genç ve onun bugünkü takipçileri!

Benim, fırsat düştükçe çeşitli yayın organlarında düzensiz olarak yapmaya çalıştığım şey, sosyalist hareketimizin geçmiş yirmi yılın ilk beş yılındaki gelişmesinin anahatlarını kalın çizgilerle belirlemektir. Böylesi bir çabanın sistematik bir çözümleme halini alması için daha çok sayıda insanın çok sayıda belge ve tanıklığa dayanarak işbirliği yapmasına ihtiyaç olduğu açık. Henüz ortada sosyalist hareketin tarihi denebilecek kapsamlı bir araştırma ve incelemeye dayalı bir genel metnin bulunmadığı da biliniyor. Oysa Gün eleştirilerine egemen olan üsluba ve diskura bakılacak olursa, ortada herkesçe malum, yoruma bile imkan bırakmayacak kesinlikte bir sosyalist hareket tarihi bulunduğuna ve bir mutlak hakikatler toplamı olan bu tarih kitabından şaşmakla azar işitmeyi hakettiğimize hükmetmek gerekiyor.

Ancak öyle anlaşılıyor ki, Gün yazarlarının kafalarında Dev-Genç söz konusu olduğunda bazı mutlak hükümler var. Bir Dev-Genç'linin kendi gerçekliği ve kimliğine ilişkin olarak bu hükümlerden ayrılan yaklaşımlar ileri sürmesi bu nedenle olsa gerek "tarihin yeniden yazılışıyla mı karşı karşıyaydık", "tarihle keyfi biçimde oynanmasını nasıl yorumlamalıyız" biçiminde sorulara yol açabiliyor.

Dev-Genç, çok kutuplu uluslararası sosyalist hareket ortamında şekillenen 60'lı ve 70'li yıllar Türkiye sosyalist hareketinin tayin edici bileşenlerinden biri olarak bir işlev gördü. Bugün Türkiye'de sosyalist bir siyaset izlemek iddiasında olan herkes, sosyalist hareketin toplam tarihsel mirası arasında Dev-Genç mirasının devrimci öğelerini de özümsemek, köklerini sahiplenmekle yükümlüdür. Ne yazık ki, Gün yazarları son yirmi yılın sosyalist hareketindeki en önemli tartışmalarından ve çatışmalarından doğan bu eğilimi anlamaktan ve değerlendirmekten çok uzak kalmışlardır. Onların kendi hükümleriyle olgular arasında anlaşılabilir ilişkiler kurmalarına yardımcı olabilmek için eleştirilerinin can alıcı hatalarına işaret etmek istiyorum. Eminim ki, böylesi, kendilerine, TİP'e geçmişteki muhalefetlerini anlamlandırmak için hiç bir çaba göstermeksizin bu gün onu göklere çıkartan eski arkadaşların övgülerinden daha yararlı olacaktır.

I

Gün yazarları bir konuyu öncelikle hem kendileri hem de bu tartışmaya tanık veya taraf olan herkes için açıklığa kavuşturmalıdırlar: **Dev-Genç yönetimi (1970-71) ve Kurtuluş grubu (daha sonra THKP-C) Marksizm içi bir akım mıdır, yoksa küçük burjuva radikal bir akım mı?**

Eğer **Gün** yazarı **Sinan Tuna**'nın yazdığı şekilde (**Bak,** Gün, Ağustos '87) **Dev-Genç yönetimine** (1970-71) egemen olan **ideolojik eğilim "küçük burjuva radikalizmi"** idiyse, yazarın bu eğilimle **Marksizm zemininde bir tartışma yürütmesinin bir anlamı olabilir mi?** Marksizmle, proleter sosyalizmiyle bir ilgisi bulunmayanlara Marksizmin teorik ölçütleri **ve politik normlarına** göre hatalar izafe **etmek,** öğütler ve uyarılarda **bulunmak** eğer mantıken saçmalık değilse pratik olarak beyhude bir çabadır. **Yok** eğer bu Marksizm içi bir eğilimse bundan ötürü Marksizmi zemininde bir tartışmaya taraf oluyorsa ozaman bu eğilime "küçük burjuva radikalizminin sözcülüğü"nü izafe etmek saçmalık olduğu kadar, haksızlık ve yanlışlık değil midir?

Kavramları bu şekilde gerçek olguların ve süreçlerin adları olarak kullanmaktan vazgeçerek, bunlardan hakaret yerine kaim niteleme sıfatları olarak yararlanmaya uğraşmak Gün yazarlarının bizzat kendilerini şaşırtmaktan başka bir işe yaramamaktadır aslında. Böylelikle Dev-Genç yönetiminin gerçek küçük burjuva radikalleri ile olan ideolojik ve politik çatışmalarını belirlemek ve değerlendirmekten kendilerini bilerek alakoymakta, o tarihten beri de varlığını sürdürmeye devam eden küçük burjuva radikalizminin gerçek sahiplerine karşı teorik ve politik mücadeleyi tatil etmektedirler.

O dönemin solcu siyaset sözlüğünde "radikalizm", uluslararası siyaset literatüründeki "putschism" sözüyle eş anlamlı olarak "ordu

darbeciliği" anlamına gelir ve bu akımın gerçek sahiplerinin sözcülüğünü 1970-71 yıllarında saklısız gizlisiz Doğan Avcıoğlu'nun **Devrim** gazetesi yapmıştır. Gün yazarları **küçük burjuva** radikalizmiyle kozlarını paylaşmak istiyorlarsa adres bellidir. Eğer gerçekten istekliyseler, geçmiş çizgilerini bugün de meşru kabul eden ve savunan bu akımın hayattaki ünlü sözcüleriyle tartışmak pekala ellerindedir.

Ancak, bizden "küçük burjuva radikali" kimliğiyle Dev-Genç yönetimini üstlendiğimizi itiraf etmemizi boşuna beklememelidirler. Biz siyasal kimliğimizi bilinçli bir tercihin sonunda belirledik. Bu kimliği kazanmak ve koruyabilmek için çaba gösterdik. Karşıtlarımızdan da bunun gereğince muamele gördük. Dev-Genç'lilerin yirmili yaşları Marksizmi, öğrenmek, araştırmak, gereklerini yerine getirerek iktisab etmek için geçirilmiş azap dolu yıllardan oluştu. Bu tarih hata ve yanılgılarla; bugün yirmi yıllık deneyimden sonra gülümseyerek bakabildiğimiz bönlüklerle dolu olsa da; resmi ideolojiden kopuşun şaşkınlıkları, yalpalamaları üzerinde yürünen yolu zikzaklarla örmüş olsa da, Marksist teoriye yöneliş çabalarının toplamı olan tarihimizi, Gün yazarları öyle istediği için inkar edemeyiz.

II

Gün yazarlarına göre, bir "küçük burjuva radikal" akım olan Dev-Genç'in 12 Mart'ta takınılacak tavır konusunda yaptığı, ama daha sonra misliyle maddi ve manevi bedel ödeyerek düzelttiği hata, anlık ve arızi bir olgu değil, ideolojik çizgisinin mantıki bir devamıdır. Hatta, bu bir hata da değil, kendi çizgisi bakımından tutarlı bir davranıştır. Dolayısıyla benim, Dev-Genç yönetiminin "ordu bahsinde" öteki MDD'ci eğilimlerle arasına bir sınır çekmiş olduğunu söylemem doğru değildir ve bir tarihi çarpıtma girişimidir. Gün yazarı Sinan Tuna bunu şöyle ifade ediyor:

"Kürkçü... ASD çevresi ile **Kurtuluş** çevresi arasındaki temel ayırım noktasının bir kurum olarak ordunun değerlendirilmesine dayandığını yazıyor. Bu doğru değildir ve hiçbir maddi kanıtla desteklenemez... Ne **ASD'ye Açık Mektup** broşüründe, ne de ilgili diğer yazılarda temel ayırım noktası ya da ayırımlardan birisi olarak ordu sorununa değinilmektedir."(**Bak, Gün**, Ağustos '87, s.15).

Peşin hükümler, yazarın bu metinlerin tam da merkezine "ordu" bahsindeki değerlendirmelerin yerleşmiş olduğunu algılamasını engelleyince, bizzat bu peşin hükümler pekala bu hükümlerin kanıtları haline gelebilirler. Ancak böylesi bir tutum "sosyalist tarihçilik" iddialarıyla ne kadar bağdaşır, buna okuyucular karar versin!

Söz konusu metinlerin genel teorik çerçevesinin geçerliliğini bu yazıda tartışmaktan uzak kalacağım. Ancak bu metinlerin Sinan Tuna'nın vargılarının tam tersini kanıtladığının görülmesi, buna dayalı tezlerin kabul edilebilirliği hakkında en geçerli ölçütü sağlaması bakımından önemli olacaktır. Çok kısa bir kaç parçayı aşağıya aktarıyorum:

Bütün sömürge ve yarı sömürge ülkelerin solu içerisindeki ideolojik mücadele en son tahlilde, devrimin... halk savaşıyla zafere erişebileceğini savunanlarla... 'legalite uğruna' mücedale vererek **kendi özgücünün dışındaki güçlere** bel bağlayanlar arasında cereyan etmektedir." (**Mahir Çayan** vd. **ASD'ye Açık Mektup**, Devrim Anlayışı; "THKP-C Dava Dosyası" içinde; s.231, Yar Yayınları, İstanbul, tarih yok). "M. Belli arkadaş bugüne kadarki tahlillerinde daha çok özgücüne değil de **sağındaki güçlere yer vermiştir...** Teorik yazıları(na)... Kısa dönemde **onlara öncülük tanıyan bir sağ görüş** hakimdir. Bu görüş çağdaş reformizmin 'milli devrimci yol" diye tanımladığı reformist bir görüştür (M. Çayan vd., age, Çalışma Tarzı, s. 234).

"M. Belli'nin proleter enternasyonalizmini zedeleyen bu milliyetçi görüşlerin temelinde yukarıda da belirttiğimiz gibi devrim anlayışı ve çalışma tarzındaki reformist görüşlerinden dolayı **'milliyetçi devrimciler'e yani küçük burjuva devrimcilerine bel bağlama ve taviz verme eğilimleri yatmaktadır."**(*) (M. Çayan vd., s.241).

Bu alıntılarda açıkça "ordu" sözcüğünün geçmemiş olmasına bakanlar, bu pasajların yazara karşı bir kanıt oluşturabileceğinden kuşkuya kapılabilirler. Ancak bu metinlerin 1971 yılında yazıldığını, insanların muarızlarını bir "devlet aleyhinde cürüm" olan "darbecilik" ile eleştirirken ihbarcılıktan kaçınabilmek için Ezop diliyle konuştuklarını, bu ahlaki zorunluluğa devrimcilerin azami özeni gösterere k uyduklarını bilenler, söz konusu metinlerde "kendi sağındaki güç", "milliyetçi devrimci", "küçük burjuva radikalizmi" kategorileri ile ifade edilenin gerçekte "darbecilik" ve "darbeciler" anlamına geldiğini, daha açık ifadelerin ise ancak gayrı resmi toplantılarda sözlü olarak kullanıldığını da bilirler. Aslında bunu Sinan Tuna da bilmektedir ki, daha ileride "... orduya, ya da daha doğru bir deyişle ordunun içindeki küçük burjuva radikallerine karşı alınacak tavır temel ölçüt değildi" (**Bak, Gün**, Ağustos '87, s.16), diye yazabiliyor.

M. Belli ile arasındaki ayırımı "**temelinde**", "son tahlilde", "esasında" diyerek "darbecilikle" ilişkisi bakımından belirleyen metinler, "en başta da **ASD'ye Açık Mektup**", "ordu sorununa" değinmemekte imiş! Sinan Tuna böyle yazıyor. Denecek bir şey kalmıyor. Devrim anlayışı, çalışma tarzı, öncülük, enternasyonalizm ve bütün bu alanlardaki tutum farklılıkları Sinan Tuna'ya göre temel önemde değildir. Temel önemde olan onun Dev-Genç'i kendi imgeleminde "darbecilikle" özdeşleştirmiş olması ve buna kendisini inandırmasıdır. Onun bu inancı ya da ön yargısı yüzünden de temel tartışma metinlerinin merkezi argümanları yok oluverirlerken, yok olanlar da yaratılıverir. Dev-Genç'i ideolojik olarak küçük burjuva radikali ilan etmek için elle tutulur bir yazılı kanıt bulamayan Gün'ün imzasız yazarları bunu el çabukluğuyla imal ederler. Ancak bu kez kanıtımız bir resimdir.

Denildiğine göre Dev-Genç'in yayın organı İleri'nin 8 Ocak 1971 tarihli sayısının kapağında bir resim varmış. Resimde "bir general, bir öğrenci, bir işçi, bir köylü kolkola" imiş. Buradan yazarın ulaştığı sonu-

ca göre ise "Dev-Genç'in politik tavrını belirleyenler 12 Mart'tan önce (27 Mayıs) benzeri gelişmeleri gündemlerine almışlar... ve açıkca kabul edilmeli" imiş ki, Dev-Genç "darbeci eğilimlere tutarlı bir biçimde karşı olmak bir yana, İleri'nin kapağından da anlaşılacağı gibi sempatiyle bakabiliyor"muş. (Bak, Gün, Nisan '87, s.6).

Eğer gerçekten de İleri'nin bizim Dev-Genç yönetiminde bulunduğumuz 14 Ekim 1970'ten sıkıyönetimce kapatıldığı 26 Nisan 1971'e kadarki herhangi bir sayısında böyle bir resim ve böyle bir yazı bulunsaydı -bir resimden böylesine derin bir siyasal anlam çıkıp çıkmayacağı bir yana- bütün suçlamaları kabul edebilirdim. Ne var ki, bu kanıt gerçek değildir. Çünkü İleri'nin Ocak 1971 sayısının kapağında Dev-Genç bayrağı altında yürüyen bir gençlik kitlesinin resmi vardır ve içinde de 27 Mayıs'a ilişkin tek bir yazı yoktur. Böylece "İleri'nin kapağından da anlaşılabileceği gibi", Dev-Genç'in politik tavrını belirleyenlerin Gün yazarlarının yakıştırdığı gibi darbeciliğe hevesli olmadıkları, yazarın ise nesnel olarak Dev-Genç'in ne olduğunu araştırmak yerine peşin hükümlerine kanıt icat etmekle meşgul bulunduğu kabul edilmek gerekir.

Yazılı deliller faslı böyle. Ama bütün yazılı deliller yerli yerine otursaydı bile henüz tarih yazımı alanında pek uzağa gidilmiş olamazdı. Çünkü nesnel tarih bakımından insanların lafları değil, karşılıklı ilişkileri, pratik eylemleri onların gerçekte ne olduklarının en sağlıklı kanıtlarıdır ve tarihçilere ışık tutanlar da bunlar ve bunlara ilişkin belgelerdir.

Türkiye'nin gerçek küçük burjuva radikalleri, her türden darbeciler, 12 Mart rejimini, Erim'in reform hükümetini onaylar ve köşelerine çekilirlerken, Dev-Genç ve THKP-C'nin politikasını çizenler tuttukları yolda yürümeye devam ettiler, rejimin en şiddetli saldırılarının hedefi oldular; kurşuna dizildiler, idama mahkum edildiler. Bir tarihçiyi yargıya götürecek olan işte bu olgulardır. Egemen sınıfın darbeciler ve devrimciler karşısındaki nesnel tavrıdır. Bütün bu süreç ve bu süreçte takınılan politik tutum sınıfsız toplum amacı için üstünde yürünen hattın teorik doğruluğunun kanıtı olmayabilir, ama Dev-Genç ve THKP-C yöneticilerinin darbeci küçük burjuva radikalleri olmadıklarının en tartışılmaz kanıtlarıdır. Devrimcilerin hayatları karşılığında elde edilmiş bu kanıtlar, çarpıtılmış alıntılara, kalem sürçmelerinin, göz yanılmalarının cilvelerine feda edilemez ve bizim de bu açık kanıtları yok sayan bir tartışma sürecine itibar etmemiz beklenemez.

III

Gün yazarları, TİP'e ilişkin olarak ise, gerçekleri saptırdığımı, tarihsel önemini ve mücadelesini görmezden geldiğimi, 12 Mart sonrasında demokratik kitle örgütlerinin toplantılarında takınılmasını savunduğu doğru tavrı suskunlukla geçiştirdiğimi iddia ettiler. Gene bir imzasız yazıda ortaya atılan bu sonuncu suçlamayla ilgili hiçbir görgüye dayalı bilgiye sahip değilim; bu, mantıken de saçma görünüyor. 1970-71 yıllarında demokratik denilen kitle örgütlerinin toplantılarına TİP'ten temsilci çağrılmadığı gibi, TİP'in de temsilci yollamak isteği hiç olmadı. Ancak hafızam beni yanıltıyorsa, şu "TİP'in de temsilcisi", her kimse ortaya çıkıp "o bendim" demeli ve insanlar bir tarihsel gerçeği daha öğrenmelidir.

Öteki suçlamalara gelince, ben suçlayıcıların düşüncelerinin aksine, TİP'in oynamış olduğu tarihsel rolün önemini bugün 15 yıl öncesinden daha iyi kavrayabildiğimi sanıyorum ve TİP'in sosyalizmin kavram olarak dahi bilinmediği bir dönemde Türkiye'de sosyalizmin maddi bir güç haline gelmesinde birincil önemde bir tarihsel rol oynadığını düşünüyorum ve bunu da eleştiriye konu edilen yazılarda bir çok yerde belirttim. Bunları tekrara gerek görmüyorum.

Ama, tarihsel meşruiyet başka birşey, teorik doğruluk ve politik tutarlılık başka birşeydir. TİP, herhalde yalnızca M. Ali Aybar'ın kişisel eğilimine bağlanamayacak zaafları yüzünden belirli bir momentten sonra, emperyalizme, faşist harekete ve zamanın hükümetlerinin baskılarına karşı mücadelede inandırıcı bir çizgi izleyemedi, bu yüzden da yalıtıldı ve devrimci hareketin önderliği rolünü oynayamadı. Belki de bütün bunlar benim gibi bir "küçük burjuva radikalinin", "öznel konumunu aşamayışı"nın sonucunda ileri sürülmüş yargılar olabilir. Ama gerçekleri oradan okumamız salık verilen Harun Karadeniz'in **Olaylı Yıllar ve Gençlik**, başlıklı kitabında yazdıkları yalnızca bizim için değil Gün yazarları için de yararlı olabilir ve geçmişlerimizden bazı dersleri ortaklaşa çıkartmamıza yardımcı olabilir:

"Öğrenci örgütlerinin boyutları halkı toplamaya yetiyor. Fakat ötesine yetmiyor. Yetemez de... Bir 6. Filo'ya karşı onbinlerce insanı yürütmek daha ciddi bir iş olmalıydı. Aramızda son derece ciddi olarak yürüyüşün nasıl bitirileceğini tartışmıştık. Bir saldırı olacaktı. Fakat bu saldırı mevcut toplum polisinden gelecekti. Saldırıya karşı silahlanmak polise karşı silahlanmaktı. Daha sonrası orduya karşı silahlanmak olarak geliyordu. Bu ise bizim işimiz değildi. Böyle bir eyleme talip değildik, olamazdık da. Kısacası olay bizi aşıyordu ve biz mağlubiyeti kabul ederek yürümek zorundaydık. Bu olay gerçekte bir siyasi partiyi bile aşan özellikler taşıyordu."

"Biz o günlerde o kadar kendi başımıza ve o kadar yalnızdık ki, hiç bir partiden en ufak bir ilgi görmüyorduk. Özellikle TİP ortalarda yoktu. Daha doğrusu bizimle hiç ilgisi yoktu. Fakat parti üyeleri gelip bizim planladığımız eylemlere katılıyorlardı. Evet filoyu protesto olaylarının boyutları gençlik kuruluşlarını aşmıştı ve doğrusu bu bir parti eylemi olmalıydı ve gençlik kuruluşları o eyleme katılmalıydı. Durum ise tam tersi idi. Eylemi biz planlıyor ve yapıyorduk, parti üyeleri ve sendika üyesi işçiler bizim eyleme katılıyorlardı. Denebilir ki, TİP gibi bir partinin böyle bir eyleme katılması veya örgütlemesi partinin kapatılmasına neden olabilirdi. En uçta söylenebilecek görüş budur. Bu halde bile Parti bizimle ilgi kurmalı ve bize en azından öneride bulunmalı idi. Hareketin boyutları açısından bizimle görüşmeli ve çekilmeliydi. Eylemin içinde ne biz partiyle ilişki kurduk ne de parti bizimle ilişki kurdu..." (H. Karadeniz, Olaylı

Yıllar ve Gençlik, s.181-182, May Yayınları, İstanbul, 1979).

İşte böyle! Aynı şeyleri yalnızca ben değil Harun Karadeniz de, ölmek üzere olduğunu bilerek, söylediklerini bir kere daha düzeltemeyeceğinin farkında olarak söylüyor: "TİP anti-emperyalist mücedelelere önderlik edemedi, gericilikle kavgayı sahiplenemedi!" Bunun sonucu, yalnızca TİP'in, Gün yazarları ne kadar bu yargıdan kaçınmaya çalışırlarsa çalışsınlar, devrimci hareketten yalıtılması oldu. Bu, henüz genç ve ancak teorinin bölüntüleriyle tanışma halindeki sosyalist hareketin derin bir ideolojik, siyasal ve örgütsel bunalıma düşmesine de yol açtı. Sosyalist hareket uluslararası alandana esen rüzgarların da etkisiyle bölünmeye başlarken her bölüntü kendisini sosyalist hareket içindeki muarızlarına karşı tarif eden sektlere dönüştü.

Gençlik hareketi, karşı karşıya kaldığı bütün politik görevlerin üstesinden gelmeye çalışır, en şiddetli karşı devrimci saldırıların altında yolunu çizmeye uğraşırken, bu yüzden kendi dışında tutarlı bir politik önderliğe hiç bir zaman sahip olamadı. Bu yüzden yirmili yaşların başlarındaki, sosyalist teoriyle henüz bir kaç yıldır tanışmakta olan, bırakın siyasal deneyimi, hayat deneyimleri bile sınırlı insanların teorik ve politik hatalar yapmamış olmaları bir mucize olurdu. Ama Gün yazarlarının politik ön yargıları onların temel politik ve teorik sorularını sormasını engelliyor: Nasıl oluyor da "işçi sınıfının partisi", bu devasa kitle hareketinin dışında, kıyısında kalıp, küçücük bir mezhebe dönüşüyor, nasıl oluyor da gençliğin en dinamik unsurları TİP'e karşı böylesine kayıtsız ve muhalif hale gelebiliyor?

Devrimci gençlik hareketine karşı beslenen önyargıların, bu hareketin sosyalizme ve Marksizme erişmek için gösterdiği kahredici çabaların görmezlikten gelinmesine; onun işçi hareketine bilinç taşımak için sahip olduğu muazzam tarihsel imkanın körcesine harcanmasına yol açmış olması gibi, TİP'e karşı beslenen ön yargı da bu eğilimin bütün teorik açmazlarının erdem gibi sunulmasına, politik tutuculuğunun kaynaklarının bir türlü tesbit edilip açığa çıkartılamamasına, ikinci üçüncü dereceden etkenlerin temel tavırların gerekçesiymiş gibi değerlendirilmesine yol açıyor. Böylece TİP hep "proleter", Dev-Genç ise hep "küçük burjuva radikali" olarak kalabilir, böyle birtablo da belki kimilerinin yüreklerini ferahlatabilir. Ama böylesi ön yargıların tarih açısından aydınlatıcı bir değeri olamaz. Daha doğrusu, belki de şöyle bir değeri olabilir, geleceğin tarihçileri nesnel süreçler ve sınıf mücedelesinin seyri ile Gün yazarlarının önyargılarını karşılaştırarak, "işçi sınıfının partisi"nin neden hiçbir zaman devrimci hareketin önderliğini elde edemediğini ve iktidarsızlığa mahkum olduğunu bu önyargıları tahlil ederek çözebilirler.□

(*) Bütün italikler benim.

İbrahim Sevimli

"Halktan özür dilerim"

F. ALMANYA'da yayınlanan Devrimci İşçi gazetesi sorumlusu ve Devrimci Yol davası sanıklarından İbrahim Sevimli, GÜN'e bir mektup gönderdi. Sevimli, bir süre önce Güneş gazetesinde kendisiyle yapıldığı söylenen bir konuşmanın yanlış biçimde yayımlandığını belirterek, sözkonusu görüşlerin "Devrimci Yolcuların yurtdışındaki birlikteliklerinin bir ifadesi olan Devrimci İşçi'nin görüşlerini yansıtmamaktadır," diyor.

"Halktan ve devrimcilerden özür dilerim" başlıklı açıklamasında, Sevimli şu görüşleri dile getiriyor:

"Güneş Gazetesi Muhabirinin çarpıtarak sunduğu olayın doğrusu şudur:

21 Ekim günü Federal Almanya'nın değişik şehirlerinden başlayan Politik Tutuklulara Özgürlük Yürüyüşü 160 kişilik bir grup halinde 4 Kasım tarihinde Bonn'daki TC Büyükelçiliği önüne gelmişti. Benim de içinde yer aldığım yürüyüşçüler, Büyükelçi'ye genel af dilekçe ve imzalarını vermek için beklerken, çeşitli gazetelerin muhabirleri de olayı görüntülemek için orada bulunmaktaydılar. Milliyet, Tercüman ve Güneş Gazeteleri muhabirleri bizlere yürüyüşün amaçları ve hedeflerine ilişkin çeşitli sorular yöneltmekteydiler. Güneş gazetesi muhabiri ise, Türkiye'ye ve siyasi hareketimize ilişkin daha ziyade sansasyon kokan sorular sormaktaydı. Bu sorulardan bazıları, 'Türkiye'ye kaç kişiyle döneceğimiz, Türkiye'de silahlı mücadeleye ne zaman başlayacağımız, Devrimci Sol ve Acilciler gibi gruplarla birlikte hareket edip etmediğimiz...' gibi tamamen spekülatif içerikliydi.

Ben, arkadaşlarımızın yanında konuştuğum Güneş Muhabiri'ne: 'Türkiye'ye dönmek istediğimizi, genel bir affın dönüşü kolaylaştıracağını, fakat kendi dönüşümüzü affa tabi kılmak istemediğimizi, TKP ve TİP'in dönüş politikalarının gölgeli olduğunu, bu dönemde asıl önemli olanın yurtdışındakilerin ülkeye dönüşü değil, cezaevlerindeki binlerce devrimcinin dışarı çıkması olduğunu, siyasi ortamın, kitle mücadelesinin ve devrimci güçlerin subjektif konumlarının kaldıramıyacağı eylemleri doğru bulmadığımızı, Devrimci Sol ve Acilciler gibi gruplarla herhangi bir ilişkimizin olmadığını, ANAP binalarının bombalanmasının sonuçları itibariyle provakasyon özelliği taşıdığını, iktidarın izlediği politikaların Türkiye'yi yeniden büyük çalkantılara sürükleyeceğini' söyledim.

Ne yazık ki Güneş Gazetesinde bu sözlerim tahrif edilerek verilmiş.

Devrimci Yol çizgisini savunan bizlerin ve Devrimci İşçi'nin halkımıza ve sola yanlış tanıtılmasına yol açan bu tür haberlerin yayınlanmasına farkında olmadan da olsa katkıda bulunduğum için özgünüm.

Kimi gazetelerin sansasyon merakının nerelere varabileceğini kestiremediğim, bu konuda dikkatli olmadığım ve genel seçim sürecinde provokasyon ve korku-dehşet ortamından medet uman siyasi iktidarın bu planına -dolaylı da olsa- alet olduğum için emekçilerden, halkımızdan, sol güçlerden ve devrimcilerden özür dilerim.

Hannover, F.Almanya."

Nâzım Hikmet'in hiçbir yerde yayımlanmamış mektubu

25/1/934

Sevgili Karıcığım !

20 tarihli mektubunu dün aldım. Bugün hemen cevap yazıyorum. Sana 16 salı günü göndermiş olduğum mektubumu hâlâ almadın mı? Müddei umumi bey son iddiasında 4 seneden itibaren tecziyemi istedi. Bugün müdafaam için yine mahkemeye çıkıyorum. İrfan Emin bey de geldi. Kitapları aldım. Teşekkür. Param var. Senden istediğim yün çoraptır. Karar günü ya 28, ya 29 dur diye tahmin ediyorum.

Heyecanlı değilim, dersem, yalan söylerim. Şimdi sana bu mektubu yatağın içinde yazıyorum. Derhal kalkıp giyinmem ve yola çıkmak için hazırlanmam lazım.

Sana derhal cevap vermek için bu mektubu yazıyorum. Kızma sakın ha! Akşama hemen gelirgelmez uzun up uzun bir mektup göndereceğim.

Yavrucuğum. Burnumda buram buram tütüyorsun. Sana öyle bir göresim geldi ki.. Aklımda fikrimde her şeyimde sensin..

Memedimi, seni kucaklarım doyasıya, doyasıya.. Soranlara selam ve sevgi.

Nazım.

DERGİMİZ, uzun bir süredir arşivinde bulunan bir belgeyi, yeni yılın bu ilk sayısında yayımlamış oluyor. Nâzım Hikmet'in bugüne dek hiçbir yerde yayımlanmamış bir mektubu. Piraye Hanım'a yazdığı bu mektup da Nâzım Hikmet'in yaşamına ilişkin belgeler arasında yeralmış bulunuyor. Piraye Hanım'a yazdığı mektup 25/1/934 tarihini taşıyor. Nâzım Hikmet bu tarihte Bursa hapisanesinde yatmaktadır. **Gece Gelen Telgraf** adlı kitabında komünizm propagandası yaptığı savıyla, 18 Mart 1933'de tutuklanmıştı. Daha sonra, 24 sanıklı bir davaya dahil edildi. Gerekçeli kararda, suç şöyle tanımlanıyordu: "Teşkilâtı Esasiye Kanununun tamamını tağyir ve İcra Vekilleri Heyetini iskat ve Rus Şuralar Cumhuriyeti ittihad idaresi şekline tebdil için Türkiye'de komünist fırkası namı altında İstanbul, Bursa ve Adana'da gizli bir surette fırka teşkil ve vücuda getirmek..."
Nâzım Hikmet'in bu iddiayla ilgisi yoktu. Onu bu davaya yalnızca, şiirlerinin işçileri etkilemesi katmıştı.
Mektubu yazdığı 25 Ocak 1934'de, Nâzım mahkemede savunmasını yapmıştı. Dört yıl hapsi istenmişti. Mektupta adı geçen "İrfan Emin Bey", Nâzım'ın avukatı İrfan Emin Kösemihal'dir. Nâzım bu davadan dört yıl hapis cezası aldı. Onuncu yıl affıyla 3 yılı indirildi. Bir yıl altı ay hapiste kalmış, altı ay alacaklı olarak, özgürlüğüne kavuşmuştu. ☐ **GÜN**

DSF'ye barış ödülü

DÜNYA Sendikalar Federasyonu'na Birleşmiş Milletler tarafından barış ödülü verildi.

BM Genel Sekreter Yardımcısının katıldığı ödül töreni, Cenevre'de Uluslar Sarayı'nda yapıldı. DSF'yi "barış taşıyıcısı" ilan eden Birleşmiş Milletler, bu ödülün, uluslararası barış ve güvenliğin sağlanması için yürüttüğü kararlı çalışmalar ve bu konuda sendikal merkezin BM ile geniş işbirliği yapması nedenleriyle verildiğini belirtti.

BBC: "Haiti'de kadın ve çocuklar baltayla parçalandı"

HAİTİ'de iktidarda bulunan General Namphy, ülkedeki seçim konseyini feshederken, halkın 21 ay önce iktidara el koyan Amerikan yanlısı rejime güvenmediği bildiriliyor.

BBC'nin Port-au-Prince muhabiri, Duvalier yanlılarının bir okulda, kadın ve çocukları baltayla parçaladıklarını, ülkenin kan gölüne dönüştüğünü bildirerek, "Sokaklar ölülerle dolu. Ülkede bulunan yabancı muhabirler de kaldıkları yerden sokağa çıkmaya cesaret edemiyorlar. Çünkü karanlık kişiler onları da derhal vurabilir" diye haber veriyor.

Fransız Hükümeti nükleer silah stoklarını artırıyor

FRANSA'daki sağcı Chirac hükümetinin nükleer silah stoklarını artırdığı bildirildi. Gorbaçov-Reagan zirvesiyle birlikte, dünyamızda nükleer silahsızlanma sürecinin ilk başlatıldığı şu günlerde, Fransız hükümetinin tutumu oldukça endişe verici. Fransız hükümeti, gelecek yılın bütçesinde nükleer S-4 füzesi yapımı için harcamaları 8 kat artırdı. Verilen haberlere göre, bu hızla gidildiğinde, 2000 yılına kadar Avrupa'da nükleer dengesizlik oluşacak.

Bu arada politik gözlemciler, Fransa'da yapılan kamuoyu yoklamalarının, halkın nükleer silahsızlanmadan yana olduğunu açıkça gösterdiğini belirtiyorlar.

Tel örgüler için protesto

GÜNEY Kıbrıs Rum Yönetimi, Barış Gücü'nün yeşil hat boyunca tel örgü çekmesini, BM nezdinde sert biçimde protesto etti. Rum basını, Rum Yönetiminin, bu tel örgülerin derhal kaldırılmasını istediğini yazıyor.

Rum Dışişleri Bakanlığı Genel Müdürü Andreas Mavromatis'in, BM Genel Sekreteri'nin Kıbrıs Özel Temsilcisi Vekili James Holger'i Bakanlığa çağırarak, özel girişimde bulunduğu ve tel örgülerin kaldırılmasını istediği bildiriliyor.

Rum sözcü, BM nezdinde de ayrı girişimlerde bulunuyor. Eleftherotipia gazetesi, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin gerek Kıbrıs'da gerek BM merkezinde yaptığı sert girişimlerden sonra, Barış Gücü askerlerinin ölü bölgeye tel örgü yerleştirme tahriğine son verdiklerini kaydediyor. Gazete, bu tür girişimlerin Barış Gücü'nün sorumlulukları arasında olmadığını öne sürüyor.

Küba'da suçlular affedilecek

KÜBA'da suç işledikten sonra ABD'ye kaçan ve burada da cezaevine düştükten sonra, ülkelerine iade edileceklerini duyunca gardiyanları rehin alan 2 bin kadar Kübalı suçlunun, Küba hükümeti tarafından, ülkelerine dönüşlerinde affedilecekleri bildirildi.

Bilindiği gibi, yaptıkları direnişten sonra Kübalı suçluların ülkelerine iadelerinden vazgeçildi.

Bolivyalı sendikacılara tehdit

IMF reçeteleriyle Bolivya çalışanlarını ekonomik yıkıma sürükleyen Bolivya Devlet Başkanı Victor Paz, halkın hoşnutsuzluğunu bastırmak için her türlü baskıya başvuruyor.

Verilen haberlere göre, petrol sanayiinde işçilerin yaptığı bir grevi dağıtmak için petrol tesislerine asker gönderen Paz, 30 kadar sendika liderini tutuklattırarak, hapse attırdı. Sendikacılar askeri bir mahkemede yargılanacaklar. Bolivyalı İşçiler Merkezi COB, Paz'ı kınarken, sendikacılara yönelik baskılara karşı 40 bin işçinin katıldığı bir de gösteri yapıldı.

Bu arada, grevci işçilere yapılan baskıları protesto etmek için açlık grevi yapan iki aylık hamile bir kadın, karnındaki çocuğunu kaybetti.

Bangladeş'de 2500 sivil tutuklandı!

BENGLADEŞ'de General Erşad rejiminin ilan ettiği olağanüstü durumdan bu yana, yaklaşık 2500 sivilin tutuklanarak, hapse atıldığı bildirildi. Erşad yönetimi, demokrasiye dönüş talebiyle yapılan genel grevleri ve her türlü politik etkinliği de yasakladı. Gazetelere ise, olağanüstü durum kararına ilişkin eleştiri yasağı konmuş bulunuyor.

Erşad yönetimi son olarak, halkın tepkisi nedeniyle, muhalefetle görüşmeye hazır olduğunu açıklamıştı.

Latin Amerika'da 130 milyon insan yoksulluk içinde

KOLOMBİYA'nın, halkın yaşam düzeyini yükseltmek için uygulamaya koyduğu bir dizi önlem, Latin Amerika'da yoksulluk, açlık ve çokuluslu tekellerin sömürüsünü bir kez daha gündeme getirdi.

Reuter'in verdiği habere göre, Latin Amerika'da 130 milyon insan yoksulluk içinde yaşıyor. Kolombiya, halkın en yoksul kesimlerinin yaşam düzeyini yükseltmek amacıyla 28 milyar dolar harcayacağını duyurdu. Geniş kapsamlı bu program, Birleşmiş Milletler tarafından "çok olumlu bir adım" olarak nitelendi ve bunun Latin Amerika için örnek oluşturabileceği kaydedildi.

Gazze umuda dönüşebilir mi?

Filistin başkaldırdı

FİLİSTİN kurtuluş hareketi, bir halkın bölünmesinin ne denli acı sonuçları olabileceğinin, belki yaşanan en trajik örneğidir. Lübnan'dan bu yana Filistin halkı bir türlü belini doğrultamadı. Tedavisi için hâlâ tam bir teşhis konulamadı: Omurgası kırıldıysa eğer, belki bir daha doğrulamayacak!

Herhalde durum bu değil. FKÖ Lübnan'dan çekildiğinde, askeri bir yenilgiden bile sözedilemiyordu ki, politik bir yenilgiden sözedilebilsin. Tam tersine, politik bir yengi kazanmıştı FKÖ...

Ama işte tam o günlerin ertesinde bir ateş düşmüştü tam ortasına; kendi içinde büyüyen yangın o gün bu gün söndürülemedi. FKÖ kanatları arasında büyük bir kopukluk yaşarken, Filistin'in dostu ilerici güçler ve Arap topluluğu da yüzgeri etmişti. İç çatışmaların yiyip bitirmekte olduğu bir kurtuluş hareketi olarak bakılmaktaydı artık Filistin kurtuluş hareketine. Somut bir direniş ve savaş gücü, neredeyse soyut bir umut ve kahramanlık simgesi olarak, dünyamızı terkedecekti...Kuşkusuz böyle olmayacaktı. Yaşayan bir halk oldukça, direnen bir halk, onun kurtuluşu da varolmayı sürdürecekti... Gazze bu bakımdan son derece öğreticidir, dünyamızın gerçeklerinin acılarla kanıtlanması olsa da. İşgal altındaki topraklarda, dinmeyen öfke, bugüne dek İsrail işgali altındaki topraklarda gerçekleşen en büyük ayaklanmaya dönüştü.

Gazze'deki mülteci kamplarında, çoğunluğunu gençlerin oluşturduğu, 650 bin Filistinli yaşıyor. Mülteci kamplarına sürülen Filistinlilerin yerini, şimdi 2500 İsrailli aldı. Verimli topraklar, şimdi bu küçücük yahudi topluluğunca sömürülüyor. Filistinli halkın açlık ve yoksulluğu pahasına, İsrailliler siyonizmin gölgesi altında büyüyüp duruyorlar...

Çatışmaların daha 12. gününde, Yasser Arafat 51 Filistinlinin öldürüldüğünü duyuruyordu. Çaresizliğin taşırdığı bardak ne büyükmüş ki, bu kez bir sel gibi aktı Filistinlilerin öfkesi. Elleriyle ve taşlarla dövüşüyorlar, karşılarında ırkçı bir devletin dehşetli silahlı gücü. Siyonistler hedef gözetmeksizin ateş açıyor, en sert yöntemleri deneyerek, Filistinlileri yerlerinden sürmeye çalışıyor.

Sert çatışma ortamı Şimon Peres'i bile tedirgin etmesine karşın, İzak Şamir ve Likud koalisyonu, politik çözümleri reddederek, Filistinlileri topraklarından göç etmeye zorluyor. İsrail yönetiminin bu son çatışmadaki asıl amacı budur. Filistinlilerin boşaltıkları topraklardaki "işgal" olgusunu da büsbütün ortadan kaldırarak, Gazze ve daha sonra Batı Şeria'yı İsrail topraklarına dönüştürmeyi amaçlıyorlar. 650 bin insan nasıl göçer, kendine nasıl bir yeni yurt bulur, bunu ne siyonistler düşünür ne de Batılı müttefikleri.

Bunu ivedilikle düşünecekler her şeyden önce şu anda varolan duruma çözüm bulmalıdırlar. Gazze çatışmalarının toplu bir kırıma dönüşmesini önlemek, İsrail'i Lübnan'daki yeni mevzilerini terketmeye zorlamak, uzun erimli çözümler hiç düşünmeksizin, hemen çözülmelidir. Önce halkın eşitsiz bir savaştaki güvenliği...

Dünyamızda sağduyunun tükenip tükenmediğini soruyoruz kendimize! 70'li yılların sonlarından bu yana birşeyler olumsuz yönde değişti, bu çok açık. Gazze'de onurlu bir halk zalimlerin acımasızlığına karşı yalnız bırakılmışken, ister istemez eski yılları anımsıyoruz. Oysa susmak, suçun yarısına katılmaktır...

Gazze Filistin halkı, Filistin direnişinin temel stratejisinin yurt topraklarındaki halkın direnişine bağlanması gerçeğini yeniden gösteriyor. FKÖ'nün silahlı gücü, Filistin'in bağımsızlığının asıl güvencesi ama, ancak yurt topraklarını kuşatmaya yetiyor. Oysa Gazze, Batı Şeria ve Kudüs, Filistin anayurdunun yüreğidir!□

ALİ ORHUN

Gazze Filistin halkı, Filistin direnişinin temel stratejisinin yurt topraklarındaki halkın direnişine bağlanma gerçeğini yeniden gösteriyor.''

İsveç'te düzenlenen kültür haftasına katılan Varlık Özmenek

"İsveç'te örgütlenme düzeyi bizi şaşırttı ama, daha çok biz onları şaşırttık..."

GÜN☐ Geçtiğimiz ay İsveç'teydiniz. Orada, gazetelere yansıdığı kadarıyla bir kültür haftası düzenlendi ve siz de sanatçılar, bilim adamlarıyla birlikte bu haftaya katıldınız. Haftayı kim düzenledi, neler yapıldı?

Varlık Özmenek☐ İsveç Türk İşçi Dernekleri Federasyonu, kuruluşunun 10. yılını böyle güzel bir etkinlikle değerlendirmek istemiş. Bunu da BİLAR'la yapmayı düşünmüş. Bu işbirliğini bir yıl önce önermiş. Yani bir yıl konuşuldu, tartışıldı ve proje gerçekleşti. Bizler de Ekim'in son haftasıyla Kasım'ın ilk yarısında Stockholm'de bu projeyi yaşama geçirdik.

Pakette tiyatro vardı, AST, Bir Halk Düşmanı'nı sergiledi. Taner Barlas pandomim gösterisi yaptı. Müzik vardı, Yeni Türkü topluluğu güzel ezgilerini orada da seslendirdi. Ve tabii konferanslar vardı.

Biz yedi panelist, benim deyişimle panel kuşları, Aziz Nesin, Korkut Boratav, Haluk Gerger, Tahsin Saraç, Alpaslan Işıklı, Gündüz Vassaf, ben; kendi alanlarımızda, kültür, sanat, dış politika, ekonomi, çalışma yaşamı, basın ve göçmen sorunlarında bir dizi konferans verdik.

Bu ekip daha sonra Hollanda ve Danimarka'ya da benzer bir etkinliği düzenlemek isteyen kuruluşlarca çağrıldı, oralarda da birer hafta kalarak aynı konuları işledik.

Sonra pakette, sinema vardı. Atıf Yılmaz, Yusuf Kurçenli, Mahmut Tali Öngören, Türkan Şoray, Hale Soygazi de İsveç'teydi. Gramofon Avrat izlendi, tartışıldı...

☐ Peki, bu kültür etkinliği dışında zaman nasıl geçti?

☐ Paneller akşam saatlerinde, iş çıkışı oluyordu. Önceki saatleri de sendika, kooperatif gibi toplumsal kuruluşları ziyaret ederek, İsveç'in gerek iktidardaki gerekse muhalefetteki partilerinin üst düzey yetkilileriyle görüşmeler yaparak geçirdik. Atlamadan söyleyeyim, Hollanda ve Danimarka'dan da bu tür davetler aldık ve gördük ki, oralarda partiler, hükümet yetkilileri böylesi görüşmelerden kaçınmıyor, tam aksine kendileri istiyor.

İsveç'de samimi görüşmeler yapıldı. İsveç'deki toplumsal örgütlenme düzeyini ne denli biliyor olsak da, duyduklarımız bizi gene şaşırttı. İşte bir örnek: İsveç halkı 8 milyon, toplumsal örgütlenmelerin aidat ödeyen üye sayısı 32 milyon. Onlar böyle örnekler veriyordu. Ben bir ara Gündüz Vassaf'a eğilip kulağına, "Şimdi bizi çok şaşırtan şeyler anlatıyorlar. Ama onlar birazdan bizim anlatacaklarımızdan dehşet ölçüsünde şaşıracaklar, haberleri yok," dedim.

Nitekim, öğretmenlerin örgütlenme hakkının olmadığı tek ülke olma "şerefini" taşıdığımızı söylediğimizde, hem çok şaşırdılar hem de gülümsemeye başladılar. Ama örneklerimiz ilerledikçe bu ifade yüzlerinden kayboldu, yerini acımaya bıraktı. TCK'nın, 140. maddesini hatırladım, Türkiye'nin itibarını dış ülkelerde zedelemek... Sonra da bunla suçlanmanın ülkemizi bu duruma düşürenlerin mi, yoksa demokrasiyi savunanların mı hakkı olduğunu düşündüm. Ama bakışlarından bu itibarı zedeleyenlerin asla biz olmadığını anlamak da hiç zor değildi.

BİLAR'ın bu etkinliğini ve ülkede yaptıklarını da aynı şaşkınlıkla, ama bu kez hayranlıkla karşıladılar.

☐ Haftayı düzenleyen kuruluşun organizasyonu nasıldı, katılım ne düzeydeydi?

☐ Hemen söyleyeyim, TİDF son derece kısıtlı olanaklarla kutlanacak ve aksamayan bir organizasyon sergiledi. Burada bir kez daha onları kutlamak isterim.

Konferanslara yüzle bin arası değişen topluluklar katıldı. Çoğunluğunu da işçilerimiz oluşturuyordu. Ama önemli bir ağırlık da, politik göçmenlerimizdeydi. İzleyiciler çok olumlu, olgun ve kollektif çabaya ilgiyle katılan bir görünüm verdiler. Çok anlamlı ve konuları geliştiren sorular soruldu. Soruların tümü aynen okundu ve tümü yanıtlandı.

Seçimler ve tabii yurda dönüşler tartışmaların odağını oluşturuyordu. Politik göçmenlerin bizim buradan bildiğimiz yurt hasretini orada canlı biçimde görmemiz de çok çarpıcıydı.

Son olarak, denebilir ki, bu etkinlik bundan sonrakiler için iyi bir ilk adım oldu. Almanya'dan da öneri geldi. BİLAR yetkilileri düşünüyor, değerlendiriyorlar. ☐

Petrol-İş Genel Başkanı Münir Ceylan

"Sendikal birlik sürecini hızlandırmak, birliği sağlıklı ve kalıcı bir yapıya kavuşturmak..."

□Sayın Münir Ceylan, önce yeni geldiğiniz görev için sizi kutlamak istiyoruz. Petrol-İş'de ve sendikal çevre içinde yeni değilsiniz. İşkolunuzun ve işçi sınıfının sorunlarını biliyorsunuz. İsterseniz önce kendi işkolunuzdan başlayalım. İşkolunuzun çözülmeyi bekleyen sorunları nelerdir ve bunlara nasıl çözümler üretmeyi düşünüyorsunuz? Ayrıca, iş kolunuzda bağımsız bir sendika daha var. Önümüzdeki dönemde kendi işkolunuzda sendikal birliği sağlamak için neler yapmayı düşünüyorsunuz?

□Bugün işçi sınıfımızın çözüm bekleyen sorunları, çözümlenmesi bir yana, her geçen gün daha da büyümekte, yoğunlaşmaktadır. Uygulanmakta olan ekonomik ve sosyal politikalar gereği, işçilerin yaşam koşulları daha da bozulmakta, buna paralel olarak işçiler ve sendikaları üzerindeki baskı, yasak ve kısıtlamalar da giderek artmaktadır. Siyasi iktidarın en yetkili kişisi seçimlerin hemen ardından sendikalarla sorunu olduğunu söylemekte, işçilerin karşısında "taraf" olma konumunu açıkça sürdürmektedir. İşkolumuz elbette bu olumsuz gelişmelerin dışında değildir. Bu nedenle, içinde bulunduğumuz konumda, bütün bu saldırıları göğüsleyebilecek bir birliğe tüm işçiler ve sendikalar ölçeğinde acilen gereksinim vardır. Sendikamız gündeminde birlik konusu ön planda yer almakta ve Petrol-İş bu doğrultuda somut adımlar atma gayreti içinde bulunmaktadır.

Sınıf ve kitle sendikacılığı ilkeleri gereği, işyerlerinden başlayarak, uluslararası birliğe kadar uzanan birlik ilkesi işkolumuz için de yakıcı bir görev olarak karşımızda durmaktadır. Siyasi iktidarın ve genel olarak işverenlerin saldırıları yanısıra, işkolumuzda kurulu işveren sendikalarının, başta KİPLAS olmak üzere, dayatmacı tutumları önümüzdeki dönem aşılması gereken başlıca engellerden biridir. Özellikle işkolumuzda yoğunlaşan yaygın grevlerle anılcak olan 1987 yılı, bu gerçeği net bir şekilde ortaya koymuştur. Bu nedenlerle işkolumuzdaki Laspetkim-İş Sendikası ile daima diyalog içinde olmayı, ilişkileri sıklaştırmayı, sermayenin saldırılarına birlikte tavır konabilecek bir zemin hazırlamayı, birliki anlayışımızın doğal bir gereği olarak görmekteyiz.

MÜNİR Ceylan grevlerde, işçilerle birlikte.

□İşkolunuzdaki birlikten sonra isterseniz bir adım daha atalım. Türk-İş 1986 yılında bir dizi eylem kararı aldı ve bunları 1987 yılında uygulamaya koyacağını söyledi. Alınan bu eylem kararlarının ne kadarı uygulanabildi? Uygulanamayanlar neden uygulanamadı, uygulanabilirliği var mıydı?

□1987 yılını "Eylem Yılı" olarak ilan eden Türk-İş'in bu kararın gereklerini bütünüyle yerine getirdiği elbette söylenemez. Referandumla ilgili "Demokrasi için evet" kampanyası ve seçimlerle ilgili "ANAP'a oy yok" tavrı Türk-İş'in başlıca etkinliklerini oluşturmuştur. Bu etkinliklerde Türk-İş Başkanlar Kurulu üyelerinin fikir birliği içinde olmaları büyük bir olumluluk olarak değerlendirilmelidir. Bunun dışında "Eylem Yılı" ilan edilen 1987 yılının başlıca eylemlerini oluşturan yaygın grevlere bile Türk-İş'in yeterli destek sağladığını söylemek mümkün değildir.

Bir görevi de işçi sınıfımızın da yanışma bilincini, günümüz koşullarına uygun ve etkin dayanışma biçimlerini geliştirmek olması gereken Türk-İş, bu konuda da yeterli duyarlılığı gösterememiştir. "Süper emeklilik" aldatmacası gibi uygulamalar karşısında da pasif bir tutum izleyen Türk-İş yönetimi siyasi iktidarın yeni saldırılarına adeta zemin hazırlar bir konuma düşmüştür.

Artık bu eylemsizlik aşılmalı, Türk-İş en etkin eylem türlerini ortaya koymalıdır. Petrol-İş her Başkanlar Kurulunda gerekli uyarı ve önerilerini yapmakta, yapılacak eylemlerde de ön safta yer almaya hazır bulunmaktadır.

Güncel olan diğer bir konu da, seçimlerin hemen ardından ortaya çıkan ve işçilerin satınalma gücünü büyük ölçüde azaltan zam furyası sonucu sendikalarca ortaya atılan "ek zam" istekleridir. Türk-İş'in bu konuda da derleyici-toparlayıcı olamaması sonucu, her sendika farklı farklı istemlerde bulunmakta, ortaya bir karmaşa çıkmaktadır. Türk-İş "ek zam" taleplerini birleştirmeli, Türk-İş ve üye sendikaların ortak talepleri haline getirmelidir. Bu netlik sağlandıktan sonra talepler birlikte ve kararlılıkla savunulmalıdır. Böylesi somut talepler çerçevesinde girişilecek eylemler işçi sınıfımızın birlik ve dayanışma bilincini daha da geliştirecek, birlik yolunda atılmış önemli bir adım olacaktır.

□Eski MESS Başkan Özal bir beş yıl daha iktidarda. Bu beş yıl içinde ne yapacağı artık daha net bir biçimde kestirilebiliyor. Bunun ilk belirtilerini sendikaları suçlayan konuşmasıyla verdi, ▶

Deri-İş, Tez Koop-İş ve Otomobil-İş ile başladı. Böylece, 88'in işçi sınıfı ve sendikalar açısından nasıl geçeceği belirginlik kazandı. Şimdi, bu baskı ve yok etme politikası karşısında tek tek sendikaların ve Türk-İş'in yapması gerekenler nelerdir?

□Özal iktidarının ve sermayenin saldırılarının artarak süreceği, sizin de belirttiğiniz gibi şimdiden bellidir. Bu saldırıların ilk somut örnekleri de yaşanmış bulunmaktadır. Sendikalar olsun, ilerici basın olsun, bu saldırılardan yeteri kadar nasibini almaktadır. Aynı zamanda demokrasimize vurulmuş birer darbe olan bu saldırılara karşı, işçi sınıfımız ve emekçi halkımız başta olmak üzere, tüm demokrasi güçlerinin birlikte karşı koyması gerekmektedir. Özel olarak sendikalara ve Türk-İş'e düşen görevlere gelmeden önce bu gerçeğin altı önemle çizilmelidir.

Demokrasinin zedelenmesinden en büyük zararı işçiler gördüğüne göre, bu konuda en önemli görev ve sorumluluklar da işçilere ve örgütlerine düşmektedir. Siyasi iktidarın kararlılıkla uygulamayı sürdürdüğü sendikasızlaştırma politikasının somut meyvalarını vermeye başladığı günümüzde, tüm sendikaların, Türk-İş'in, işçilerin çıkarları, demokrasimizin sendikal hak ve özgürlüklerimizin geleceği için birlikte davranabilmelerine, sendikal birliğin oluşturulması ve geliştirilmesine her zamankinden daha çok zorunluluk vardır. Bu konuda en büyük görev ve sorumluluk Türk-İş'e düşmektedir. Türk-İş yalnızca üyesi sendikaların değil, tüm sendikaların bir araya gelebilmesine, ortak politikalar üretebilmesine ve bu politikaların uygulamaya geçirilmesine öncülük etmelidir. Bu görevler artık kendilerini zorunlu olarak dayatmaktadır. Kamuoyunda "işçi zirvesi" olarak değerlendirilen, Türk-İş ile Hak-İş arasındaki ortak toplantı olsun, Türk Metal ile Otomobil-İş arasındaki, Kristal Çitser-İş ile Çimse-İş arasındaki, toplu sözleşmelerde birlikte tavır alma kararları, hep bu zorunlulukların olumlu birer sonucudur. Önemli olan birlik sürecini hızlandırmak, sağlıklı ve kalıcı bir yapıya kavuşturmak, işçi sınıfımızı bir an önce sermayenin saldırılarını göğüsleyebilecek konuma getirebilmektir.□

Süleymaniye Doğumevi'nin başhekimine dikkat!

Süleymaniye Doğumevi'nde su kesildiği zaman depolanmış suyla, elektrik kesildiği zaman el feneriyle ameliyatlar yapılıyor!..

SÜLAYMANİYE Doğumevi, 150 kadar çalışan personeli ve seksen yatağıyla, küçük bir hastane. Doğumevi'nin personeli, elindeki olanakların da ötesinde bir çalışma ile hastalara hizmet veriyor. Ancak bir süre önce üst yönetiminde yapılan değişiklik, çalışma ortamını tümüyle bozdu. Üstelik gelen hastalar arasında ayrım yapılmaya, gerekli malzemelerin alımı yerine, gereksiz harcamalara başlandı.

Zeynep Kamil Hastanesi'nden buraya vekaleten gönderilen, başhekim İ. Coşkun Baysal, kendi kadrosunu da birlikte getirerek, burada, "özel şirket" kurdu. Önceleri, muayenehanesine gelen özel hastaların, paralarını alıp hastanenin gereçlerini kullanarak muayene etmeye başladı. Özel hastaların adları hastane personeli tarafından biliniyor.

Süleymaniye Doğumevi'nin ivedilikle çözülmesi gereken sorunları sürekli erteleniyor. Sular akmadığı zamanlarda depolanmış suyla ameliyatlar yapılıp aletler temizleniyor, jeneratör olmadığı için, elektrik kesildiği zaman el feneriyle ameliyat yapılıyor...

Başhekim Baysal bunları görmezden gelirken, yanında getirdiği elemanlarıyla, "düzen" sağlamak için eski personelle uğraşmayı iş edinmiş durumda.

Yıllarca eğitim görmüş bir kişi, Doğumevi'nde sıradan bir çalışanın bile bilebileceği, ameliyat ve septik vakaların ayrı ayrı bölümlerde yapılması kuralını hiçe sayarak, ameliyat, septik ve doğum vakalarını içiçe geçirebiliyor. Bunun oldukça tehlikeli sonuçları olduğunu bir tıp öğrencisi bile bilir.

Süleymaniye Doğumevi'nin başhekimini ve ilgisiz yetkilileri uyarıyoruz. Yapılanların cezai sorumluluğu vardır.

İşçiler Adana'da ABD işverenini protesto etti

"Çirkin Amerikalıların ülkemizden çıkarılmasını istiyoruz"

ADANA İncirlik Askeri Hava Üssü'nün Amerikalı yöneticilerinin üsde çalışan işçiler arasında ayrımcılık yapıp işçilerimizi aşağıladıkları, türlü çeşitli saldırılarla yıldırmaya çalıştıkları biliniyor.

Amerikalı işverenin had safhaya ulaşan baskılarına karşı, sonunda işçiler gerçek tepkilerini gösterdiler. Türk Harb-İş Sendikası tarafından düzenlenen protesto miting ve yürüyüşü, Adana'da gerçekleştirilen en yığınsal demokratik gösterilerden biri oldu. Katılan 5 bini aşkın işçi ve emekçiden, "İncirlik Teksas değildir" "İşçiler elele genel greve" sloganları yükseldi.

Mitinge katılan Türk-İş genel Başkanı Şevket Yılmaz, Özal'ı suçlayarak, "Varsın Başbakan Uzakdoğu'larda, serbest bölgelerde üç kuruş para için Türk işçisinin gururu ile, onuru ile oynamaya kalksın. Türk-İş işçilerin yanındadır. Türkiye sömürge değildir," biçiminde konuştu.

Türk Harb-İş Genel Başkanı Kenan Durukan ise, "Biz Türk işçisinin üzerinde besili amerikan köpekleriyle saldıran, ne idüğü belirsiz, işçilerimiz ve toplumumuz içinde din, mezhep ve bölge farklılıklarını istismar ederek, bölücülük yapan Çirkin Amerikalıların işyerlerimizden ve ülkemizden çıkarılmasını istiyoruz," dedi. Durukan konuşmasını şöyle tamamladı:

"Biz, Türk insanına, Türk işçisine, kendi ülkesinde, temel insan hak ve özgürlükleriyle bağdaşması imkansız haksızlıkları reva gören, kanunsuzluklarını pervasızca uygulayan Amerikalı işvereni tüm dünyaya ve insanlığa şikayet etmek için toplandık. Daha fazla sıkarlarsa, bu bomba patlar!"

Türk Harb-İş işçilerinin protesto gösterisini, ABD ve Avrupa sendikal kuruluşları da desteklediklerini bildirdiler. Adana'da bu nitelikte ilk kez gerçekleştirilen miting ve yürüyüş, büyük bir moral kaynağı oldu.□

Otomobil-İş Sendikası Genel Sekreteri Celal Özdoğan 21 gün sonra serbest

30 KASIM 1987 gecesi sabaha karşı evinden alınan Otomobil-İş genel sekreteri **Celal Özdoğan,** alınışında ve serbest bırakılışında hiçbir gerekçe gösterilmeden, 21 gün sonra serbest bırakıldı.

Özdoğan'ın serbest bırakılışı ile ilgili bir basın toplantısı düzenleyen Otomobil-İş sendikası, bu haksız ve insanlık dışı yöntemlerle yapılan gözaltına alma olayını kınadı.

Sendika Genel Başkanı İlhan Dalkılıç, yaptığı açıklamada şunları dile getirdi: "Hiçbir geçerli neden gösterilmeden, 60 bin üyeli bir sen-

dikanın genel sekreteri, sabahın 02.00'sinde evinden, eşi ve çocukla-rının gözü önünde apar topar kaçırılıyorsa, bu ülkenin sıradan bir yurttaşı, sırf bir şüphe nedeniyle ne tür bir uygulamaya maruz kalır? Bu olay gerçekte Özdoğan'ın kişiliğinde Otomobil-İş Sendikası'na, giderek, Türk sendikal hareketine yöneltilmiş bir tehdit değilse nedir? Örgütlenme çalışmalarımızın en yoğun bir biçimde sürdürüldüğü şu günlerde sendikamız eski ve yeni sekreterlerinin gözaltına alınmaları, sendikamıza üye olmak için mücadele eden işçi arkadaşlarımıza da gözdağı vermek, aba altından sopa göstermek anlamını taşımaktadır. Bugün Sami **Ataç'la, Celal Özdoğan'a** yöneltilen bu saldırının, yarın hedefi başka sendikacılar, başka yurtseverler, başka demokratlar olacaktır. Oyunun gizlisi saklısı yoktur. Gün, gerçekten tüm namuslu insanların güçlerini, dayanışmalarını, bilgilerini birleştirme günüdür. Bu ivedi bir görev olarak önümüzde durmaktadır. Savsaklamaya, ertelemeye tahammülü yoktur."

Dergiler üstünde baskı kurulmaya çalışılıyor

İLERİCİ dergiler üstünde son aylarda yoğun bir baskı kurulmaya çalışılıyor. Nedensiz olarak dergi büroları basılıyor, arama yapılıyor; yöneticiler gözaltına alınıyor, tutuklanıyor; evler aranıyor... Sözkonusu dergilerin tümü aylar ve yıllardır yayınlanıyor. Besbelli yasal bir yayın işlevi yürütüyorlar.

Polis ve yargı tehdidinin keyfi biçimde sürdürülmesine karşı, ilerici yayın organlarının, yayınevlerinin de yasal hakları vardır. Keyfi uygulamalara karşı yargı organlarına başvurabilirler. Belki de önümüzdeki dönem içinde, bu yola daha çok gereksinme olacak. Yalnızca geçen ay içinde olup bitenleri özetleyelim:

□ Yeni Çözüm dergisi İzmir Temsilcisi Müjdat Yanat, 7 Aralık günü, hiçbir gerekçe gözterilmeksizin evinin önünde gözaltına alındı. Birkaç gün sonra salıverildi.

□ Toplumsal Kurtuluş dergisinin İstanbul Bürosu, 14 Aralık'da hiçbir gerekçe gösterilmeksizin arandı ve o sırada büroda bulunan Ali Rıza Köse, Kadir Akbaba, Servet Baykan gözaltına alındı. İki gün sonra, çıkarıldıkları DGM'de salıverildiler.

□ Gerçek Sanat dergisinin Ekim 1986 sayısı İstanbul DGM tarafından toplatıldı. Derginin sahibi Güngör Gençay'ın İstanbul DGM tarafından ifadesi alındı.

□ Yarın dergisi İstanbul Temsilcisi Zekeriya Aytemur, üç arkadaşıyla birlikte yolda yürürken gözaltına alındı. Aytemur, dergi bürosuna postayla gönderilmiş olan TBKP Program Tasarısı'nı üzerinde bulundurduğu için, tutuklandı. Yaptığı itirazla salıverildi.

□ 2000'e Doğru dergisinin 13-19 Aralık tarihli yazısında yeralan, "Devlet Gözüyle Hain ve Yandaş Aşiretler" başlıklı yazı nedeniyle, İstanbul DGM Savcılığı tarafından açılan soruşturma sonucu, derginin toplatılmasına karar verildi. 1970'li yıllarda devlet kademesinde hazırlatılan "Aşiretler Raporu'nun yeraldığı yazı hakkında soruşturma nedeni olarak, "halkı ırk ve bölge farklılığı gözetilerek kin ve düşmanlığa açıkça tahrik" etmek gösterildi.

□ Emek Dünyası dergisinin Kasım 1987'de çıkan özel sayısı, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin kararıyla toplatıldı. DGM'nin toplatma kararına gerekçe olarak, gazetenin "Geleceği Belirleyecek İşçi Sınıfıdır" başlıklı yazısının, TCK'nın 312.maddesinde yazılı, kanununun suç saydığı fiili övmek suçunu oluşturabilecek nitelikte olması gösterildi. Emek Yayıncılık kuruluşu yöneticisi M. Emin Sert ve gazetenin sorumlu müdürü Osman Güneş, konuyla ilgili olarak ifade verdiler. Dergi yöneticileri tarafından yapılan açıklamada da, "Dergiye yönelik baskının esas nedeninin, sahibi Sait Üner'in seçimlere bağımsız sosyalist işçi aday olarak katılması ve yürüttüğü seçim faaliyetinin bazı çevreleri ürkütmesi olduğu açıktır", denildi.

28-29 Ocak 1921

28-29 Ocak 1921, Mustafa Suphi ve 14 yoldaşı, Türkiye'ye gelirken Karadenizde boğdurulmuşlardı. Ulusal kurtuluş savaşına örgütlü olarak katılmayı amaçlayarak ve Ankara hükümetiyle yaptıkları görüşmeler sonucunda aldıkları kararla geldikleri ülkelerinde karşılaştıkları bu tertip, ülkemiz politik cinayetler sayfasında büyük bir leke olmuştu. Ancak Mustafa Suphi ve yoldaşları unutulmadı, onları alçakça katledenlerin isimleriniyse bugün bir yerlere bakmadan anımsamak olanaksız.

GÜN, bu tarihi, "Mustafa Suphi, demokratizmden marksizme" başlıklı H. Celiloğlu'nun incelemesiyle anacaktı. Ancak dergideki, iç politik gelişmeler nedeniyle doğan yer darlığı bu düşünceyi bir ay ertelemeyi gerektirdi.

15 Ocak 1918

Yine Ocak ayı büyük sanatçımız Nazım Hikmet'in de doğum yıldönümüdür. GÜN, 86. yılında Nazım Hikmet'i, Behice Boran'ın 1950'de yazdığı ve ancak 1977'de yayınlanmış bir yazısıyla anmayı planlamıştı. Bu yazı da aynı gerekçeyle gelecek sayıya kaldı.

Behice Boran'ın değerlendirilmemiş bir yönü, edebiyata ve sanata olan yakın ilgisidir. GÜN, Boran'ın bu özelliğini, hem Nâzım Hikmet yazısını bir örnek olarak yayımlayarak, hem de onun bu yönünü değerlendiren yazılarla okurlarına aktaracaktı. Bu yazıları da gelecek sayımızda bulabileceksiniz. □

Deri-İş Kazlıçeşme Şubesi yöneticileri

"Hakkımızda çıkan hapis isteminden haberimiz yok."

GEÇEN ay Söz gazetesinde çıkan bir haberde, tutuklu ve hükümlü ailelerin şube lokalini ziyaret etmeleri nedeniyle, Deri-İş Sendikası Kazlıçeşme Şubesi yöneticileri hakkında dava açıldığı belirtiliyordu. Dokuz şube yöneticisi hakkında, sözkonusu "suç" nedeniyle, 2 yıla kadar hapis isteniyordu.

Deri-İş Kazlıçeşme Şubesi Sekreteri Ali Gündoğdu, kendisine bu konu hakkındaki düşüncelerini sorduğumuzda, şaşkınlık içinde kaldı. Haklarında dava açıldığını o ana dek duymamıştı!

Ali Gündoğdu GÜN'e şunları anlattı:

"Sorduğunuz soru içerisinde yapılan açıklamalar beni bir hayli şaşırttı. Evet, Ağustos ayı içerisinde böyle bir ziyaret yapıldı. Ama yasada grev sırasında her türlü demokratik ziyaretler olabilir ya da olamaz diye bir hüküm yoktur. Ayrıca, bizleri ziyarete gelenler arasında işverenler de olabilir, polis de, siyasi parti veya dernek üyesi de. Yasadaki hükme göre, sendikalar siyasi parti ve derneklerle maddi ve manevi dayanışmada bulunamazlar diye bir hüküm vardır. Bence bu demokratik bir hüküm değildir. Bizler, ziyaretçilerin tutuklu ve hükümlü ailelerinden olduklarını daha sonra öğrendik. Bizleri ziyarete bir grup halinde gelmişlerdi, bir süre oturup gittiler. Çıkan haberin aksine, ne bu konuyla ilgili ifademiz alındı ne de herhangi bir soruşturma yapıldı. Sadece bir ara birinci şube yetkililerinin bu ziyaret hakkında bilgi aldıklarını biliyoruz..." □

Tez Koop-İş'de Migros grevinin ve şube yöneticilerinin işi bitiriliyor!

MIGROS grevi dördüncü ayını geride bıraktı. Tez Koop-İş içindeki huzursuzluk ise, sendika üst yönetiminin kendi içinde düştüğü ayrılıklar sonucunda, 80 delegenin istediği olağanüstü kongrenin yapılmasıyla, şimdilik duruldu. Kenan Gürbüz yeniden Genel Başkan seçilirken, muhalefetten de kurtuldu!

Kongre sırasında oldukça zayıf bir görünüm sergileyen Kenan Gürbüz ve ekibi, muhalefetin birliğini sağlayamaması ve çıkardıkları adayların tabanın onayını alamayacak kişiler olması nedenleriyle, yönetimi tümüyle ele geçirdi.

Kongreden sonra hemen İstanbul'a gelen Kenan Gürbüz, 3 No'lu şubede işçilere yaptığı konuşmada, sözleşmeyi bağıtlayacağını ve 3 No'lu şube yöneticilerini de görevden alacağını söyledi. İşçilerin topluca tepki göstermeleri üzerine geri çekilen Gürbüz'ün, dergimizin baskıya verildiği şu günlerde, Migros grevini Koç'un önerileri doğrultusunda bitirmeye ve "başına bela olan" şubelere de "gereken dersi vermeye" hazırlandığı belirtiliyor. □

Vitra'da işçi kıyımı

Kristal-İş'te örgütlenen Vitra işçilerinden 56'sı işten atıldı

ECZACIBAŞI Holding'in Bozüyük'de kurulu Vitra Seramik Grubu işyerinde işçiler, daha önce yetkili olan Çimse-İş'ten ayrılıp Kristal-İş'de örgütlendi. 460 işçiden 350'sinin Kristal-İş'e geçmesi üzerine işveren, Çimse-İş şube yönetimi, Toprak İşverenleri Sendikası'nın ortak tertipleriyle 56 işçi işten atıldı. İş yasasının antidemokratik 13. maddesi işletilerek atılan işçilerden üçüne tazminat ödendi.

İşçiler, sendika değiştirme nedenlerinin Çimse-İş'in kapalı kapılar ardında sendikacılık yapması ve toplu sözleşmeleri işçilerden habersiz imzalaması olduğunu belirtirken, işten atılan arkadaşlarının da yeniden işe alınması amacıyla genişleyen sendika seçme hakkı mücadelesini sürdüreceklerini duyurdular.

Gelişmeler üzerine Çimse-İş'in işyeri temsilcileri ve şube yönetiminde olan Vitra'lı işçiler de görevlerinden istifa ettiler.

1988 Özgürlükler Yılı Olsun...

"6 aydır mahkemeye götürülmedik

Cezaevlerindeki kişilerin okuma-yazmalarının engellenmesi, insanca yaşama koşullarının ortadan kaldırılması yönündeki uygulamalar, cezaevlerinde yoğun olarak bulunan devrimci-demokrat insanların paslanıp çürümesini sağlamak isteyen faşist düşüncenin bir ürünüdür. Daha Eylül ayına kadar cezaevine girmesinde sakınca görülmeyen sürekli yayınların, idarenin keyfi uygulamaları sonucunda girişi engellenmektedir. Bizler insanlık onuruyla bağdaştıramadığımız için ve iktidarın tek tip insan yaratma politikasını benimsemediğimiz için tek tip elbise giymiyor, sevk zinciri taktırmıyoruz. Yaklaşık 6 aydır direnişimiz başarıyla sürmektedir. 6 ayı aşkın bir zamandır ailelerimizle, avukatlarımızla görüştürülmüyoruz. Bu nedenle savunma hakkımızı kullanmamız engelleniyor. Yaklaşık 6 aydır tek bir kişi bile mahkemeye götürülmedi, davalar gıyabımızda devam etmektedir. İdare, tuttuğu tutanakta ve DGM'ye yaptığı bildirimde bizim mahkemeye gitmek istemediğimizi bildiriyor. Oysa biz mahkemeye gitmek istiyoruz ama, cezaevi idaresi götürmüyor. DGM de bu olaya kayıtsız kalıyor...

Derginizi genel olarak iyi bulmama rağmen, cezaevleri ve cezaevi mücadelesine yer vermek ve katkıda bulunmak açısından bir eksiklik görmekteyim. Derginizin her sayısında bir "Cezaevleri Köşesi" açarak, burada cezaevlerinden gelen mektuplara, verilen mücadelelere, baskıları konu alan yazılara genişçe yer verirseniz, seviniriz. Biz de cezaevlerindeki devrimci-demokrat insanlar olarak sizlere gerekli malzemeyi verme yönünden uğraşlarımızı sürdüreceğiz. Bu konuda duyarlı davranacağınıza yürekten inanıyorz.

CİHAT KAYA
Sağmalcılar Cezaevi

"En önemli sorun, yetersiz beslenme"

Özellikle derginizin diğer dergilerle görüş alışverişi konusundaki üslup anlayışını takdirle karşılıyorum. Benim inandığım dünya görüşüyle derginizin düşünceleri arasında çok az da olsa belli konularda farklılıklar vardı. Ama inanıyorum ki, ülkemizde işçi sınıfının politik birliğinin sağlanması alanında iki oluşumun birleşme kararı alması ve ideolojik konulardaki görüş ayrılıklarının birçok alanda giderilmesi, GÜN'deki dostlarla aramızdaki görüş ayrılıklarını tamamen ortadan kaldıracaktır. Burada birçok aylık dergi okuma olanağım olsa da, öncelikle GÜN ve Alınteri dergilerini okumaya çalışıyorum.

Başka yerlerde yatan arkadaşlarıma göre, buradaki koşulların daha iyi olduğunu söyleyebilirim. İçerde sivil elbise giyimi serbesttir. Saç ve bıyık bırakma serbesttir. Burada yatanların en önemli sorunlarından birisi yetersiz beslenmedir. Yemeklerin miktarı ve çeşidi yetersizdir.

Ülkemizin en önemli sorunu demokrasi sorunudur. Yaşanan somut olaylar bize ANAP hükümeti işbaşından gitmeden demokrasinin gelemeyeceğini gösteriyor. Bunun için de bu rejimle çelişkisi olan yasal muhalefetin ve yasal olanın dışına itilmiş muhalefetin rejime karşı işbirliği şarttır.

ALİ YILDIZ
E Tipi Cezaevi-Aydın

"Düşüncelerinize katıldığımı söyleyemem"

GÜN'ü ilgiyle izliyorum. Düşüncelerinize katıldığımı söyleyemem ama, bu ilgiyi azaltan bir neden değil. İçinde bulunduğumuz koşullar düşünülürse, böylesi dergilerin bizim için ne kadar değerli olduğunu kolaylıkla çıkarabilirsiniz. Türkiye ve Türkiye sosyalist hareketinde çok şey değişti, değişiyor. GÜN'ün temsil ettiği çizgideki değişimleri önemli görmem ve dönemin özelliği, GÜN'ü öncelikle okuduğum dergiler arasında almamı sağlıyor.

FİGEN UYGUNER
E Tipi Cezaevi-Çanakkale

"GÜN tanıdığım(ız) bir dergidir."

GÜN elime en düzenli olarak geçen dergilerden biridir. Şu anda anımsayamadığım bir iki sayısının dışında bu konuda herhangi bir aksama olmadı.

Eşim de ben de 12 Eylül 1980 "darbesi" nedeniyle, EÜ Ziraat Fakültesi son sınıfından ayrılmak durumunda kaldık. 1984 Kasım'ında yakalandık. Şu an eşim de bu cezaevinde ve ideolojik-politik hattımız Devrimci Yol üzerindedir.

GÜN, politik ilgileri bakımından tanıdığım(ız), bu anlamda da izlemeye çalıştığım(ız) bir dergidir. Bu cümleden olarak GÜN hakkında ve giderek ülkemizin sorunları üzerine düşüncelerimi - olası- sonraki seslenişlerime havale ederek geçiyorum.

A. KEMAL KAŞKAR
E Tipi Cezaevi-Aydın

"Açlık direnişimize epey yer verdiniz"

İnsanlarımızı ve kamuoyunu duyarlı kılmakda belli başlı basının da rolü büyüktür.

Açlık direnişimize epey yer verdiniz. Hemen hemen diğer sol dergilerden de daha sağlıklı dayanışma gösterdiniz. Büyük moraldir, özellikle zindanda yatanlar için bu tür dayanışmalar. Türkiye kamuoyu ve sol basının gösterdiği çabadan ve destekden dolayı, arkadaşlarım ve benim adıma GÜN dergisine emek verenlere devrimci selamlarımızı iletmek istiyorum.

Derginiz özellikle ilk çıktığı dönemde epey ileri adımlarla ilerledi. Cephe tartışmalarına duyarlık göstermeniz sizin adınıza sevindiricidir. Cephe sorunu Türkiye işçi ve emekçilerinin en büyük sorunlarından biridir.

NAİL ÇİFTÇİ
Sağmalcılar Cezaevi-İstanbul

GÜN'e abone olalım, abone bulalım,
GÜN'ü bayilerden soralım,
çevremizde yaygınlaştıralım...
GÜN'e abone olarak, yüzde 41 indirimli,
290 liraya edinebilirsiniz...

GÜN

GÜN, Behice Boran'la ilgili fotoğraf, ses bandı, video bandı, yazı vb. belgeleri toplamaya başlamıştır.
Okurlarımızın, ellerinde bulunan belgeleri ya da birer kopyalarını iletmelerini ya da olanakları yoksa dergimizi bilgilenedirmelerini istiyoruz.
Toplanan belgeler, Boran için hazırlanacak yayınlarda değerlendirilecektir.

Yazışma adresi: Asmalı Çeşme Sokak, 14/2, Sultanahmet-İstanbul

Togliatti Yaşamı, Savaşımı

İtalyanların büyük ismi, İKP'nin unutulmaz önderi Palmiro Togliatti'nin yaşamını, son biçimini kendi kaleminden almış bu kitapta okuyacaksınız.
Bu yaşam, aynı zamanda İtalyanın iki dünya savaşını da içeren tarihidir. Bu yaşam dünyada demokrasi, anti faşist mücadele kavramlarının tüm toplumların tartışmasına girdiği dönemin bir destanıdır.
Basılıyor.

Yenilenme ve Kadro Politikası

Mihail Gorbaçov
2.basım, 1260 lira

Devrimin 70. yılında Gelişkin Aşamaya Doğru

Mihail Gorbaçov
baskıda

Nükleer Silahsızlanma ve Barış

Reykjavik zirvesi sonrasında yaptığı basın toplantısının ve televizyon konuşmalarının tam metinlerinden barış ve silahsızlanma sorunlarına yaklaşımı. 1987 Washington zirvesine giden yol...
Yeni çıktı 945 lira

Yazışma ve isteme adresi: Asmalıçeşme Sok. 14/2, Binbirdirek İstanbul
Tek isteklerde ederi kadar pul gönderiniz.

....YÜZ KIRK
BİİİİİİR,
YÜZKIRK
İKİİİİİİ.....
ne